

B. C. J. Lievegoed

Divdesmit pirmajam gadsimtam pretī

Astoņas lekcijas, nolasītas Spring Valley,
papildinātas ar Ramona Brūlla interviju.

Info3 - izdevniecība

B. C. J. Lievegoed

Divdesmit pirmajam gadsimtam pretī

Astoņas lekcijas, nolasītas Spring Valley,
papildinātas ar Ramona Brüll interviju.

1965

Bernards Lievegoeds ir dzimis 1905. gadā Indonēzijā. Viņš studēja medicīnu Holandē; studiju laikā it īpaši nodarbojās ar bērnu psihiatrijas jautājumiem. Bija viens no dziednieciski pedagoģiskās patversmes dibinātājiem Holandē. Pēc doktora grāda mūzikas terapijā iegūšanas, viņš īpaši nodarbojās ar cilvēku vadības problēmām industriālos uzņēmumos. 1954. gadā kļuva par Roterdamas universitātes profesoru. Šajā laikā viņš nodibināja Nīderlandes Pedagoģisko institūtu (NPI), kas, balstoties antropozofiskajā cilvēkmācībā, srādā uzņēmumu padomdošanā. 1970. gadā nodibināja Driebergenas Brīvo augstskolu.

Saturs

Priekšvārds vācu izdevumam.....	3
1 Divdesmitais gadsimts.....	4
2 Virpulis.....	12
3 Labo darīt.....	23
4 Trejādi pārbaudījumi.....	30
5 Jaunā morāle.....	38
6 Grupu veidošanās - grupu dzīve.....	47
7 Trīsdalījums un tagadnes garīgā signatūra.....	55
8 21. gadsimtam pretī.....	63
Pielikums: Ramona Brülls intervija ar Bernardu Lievegoedu...	68
Literatūra.....	80

Priekšvārds vācu izdevumam

Sekojošās lekcijas tika nolasītas 1965. gadā jauniem amerikāņiem Spring Valley pie Ņujorkas.

Pirms tam bija divas lekcijas Ņujorkā, kurās piedalījās vairāk nekā simts jaunu cilvēku. Šīs lekcijas nav stenografētas vai ierakstītas magnetofonā. Tajās runa bija par Mihaela darbību kopš 1879. gada un par garīgo situāciju cilvēkiem, kuri ir piedzimuši mūsu gadsimtā.

Līdz ar to tās bija kā ievads turpmākajām lekcijām netālajā Spring Valley. Klausītāju kodols bija dzirdējuši Ņujorkas lekcijas, tāpēc varēja tālāko saistīt ar tām. Tādēļ pirmā lekcija bez ievada uzreiz “ir iekšā pa durvīm” un turpina tur, kur tika pārtraukts Ņujorkā.

Šīs lekcijas tika nolasītas cilvēkiem, kam bija zināmas centrālās antropozofiskās idejas.

Kad Amerikā runā ar jauniem cilvēkiem, tad ir vajadzīga cita valoda nekā Eiropā, it īpaši Vācijā: īsi, pregnanti teikumi, kas tieši virzīti uz mērķi un uzrunā gribu. Tas skaidri parādās amerikāniski-angliskajā tekstā. Tulkojot lekcijas tad atpakaļ nīderlandiešu vai vācu valodā, rodas grūtības, jo, burtiski tulkojot, viss skan citādi un tādēļ dažreiz tekstu bija jāpārraksta no jauna. Tomēr šajā tulkojumā tika mēģināts, cik vien iespējams, saglabāt lekciju sākotnējo raksturu.

Amerikas-Kanādas izdevumu nodrošināja turienes draugi, un lektors tos vairs netika korigējis. Lekcijas tika nolasītas ņemot vērā toreiz tuvojošos gadsimta pēdējo trešdaļu. Šis tas, kas tur tika attēlots kā nākotne, tagad jau ir realitāte un ar to ir kļuvis tikai skaidrāks un neatliekamāks.

Šis piektais izdevums tika papildināts ar interviju no laikraksta “Info3”, kur es pievērsos tuvajai gadsimtu mijai.

Ceista, 1991.gada martā

Bernards Lievegoeds

1 *Divdesmitais gadsimts*

Uzdosim jautājumu: kāda ir antropozofijas un antropozofiskās kustības nozīme šodienas pasaulē? Ja gribam uz to atbildēt, tad varam sākumā vadīties no divējādiem ieskatiem.

Viens teiktu: antropozofi veido vienu no daudzām mazām sektām, ar aptuveni 30 000 dalībnieku, bez ietekmes uz pasaules norisēm. Šī sekta gan ir šo to paveikusi. Tās locekļi, piemēram, ir nodibinājuši skolas, kurās iepriecinošā veidā tiek mācīti bērni.

Bet ir arī cits uzskats: ņemot vērā garīgo īstenību, skaitās nevis kvantitāte, bet gan kvalitāte – apziņas kvalitāte; gribas impulsu kvalitāte. Jau *viens* cilvēks, kurš kaut kur pasaulē nodarbojas ar garīgu realitāti, ir kā gaisma, kas caurstaro plašu zemes rajonu, kā pat vienas sveces gaisma, kas deg tumšā istabā, sasniedz visas sienas.

Ja kādā zemes daļā vai lielā zemē viens vai vairāki cilvēki īstā nozīmē nodarbojas ar garīgām realitātēm, tad garīgā skatījumā šī zemes daļa nav tumša. Nodarbojoties ar garīgām realitātēm, svarīga ir apziņas kvalitāte. Tādēļ šodien, runājot par antropozofiju, mēs varam sev jautāt: “Vai mums patiešām ir tā apziņas un gribas kvalitāte, kas ir vajadzīga mūsu laikam?” Atbilde var nākt tikai no pilnīga godīguma un pieticības apziņas.

Līdz 1500.gadam pēc Kristus cilvēci vadīja hierarhijas. Viss, kas notika līdz 1500.gadam – to Rūdolfš Šteiners, antropozofijas dibinātājs, teica jaunajiem skolotājiem 1922.gadā – bija atkārtojumu atkārtojumu atkārtojums.

Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka viss, kas notika grieķu un romiešu kultūrās un viduslaikos, vienmēr bija vēl viens atkārtojums tam, ko hierarhijas bija nesušas pasaulē iepriekšējos laikmetos. Kopš 1500.gada, pēc Rūdolfš Šteinera teiktā, pirmo reizi pasaules attīstībā, pirmo reizi kopš senā Saturna laikiem, cilvēce ir līdzatbildīga par pasaules Visuma nākotnes tapšanu. Pirmo reizi tas, kas notiek kopš 1500. gada, nav atkārtojums: tas ir jauns.

Jaunais instruments ir “apziņas dvēseles” attīstība. Pirms 1500. gada, pirmajos pēcatlantīdas laikmetos, cilvēces vadoņus inspirēja hierarhiskās būtnes. Šādi vadoņi bija seno grieķu pusdievi. Arī par Gilgamešu tika teikts, ka par vienu trešdaļu viņš bija cilvēks un par divām trešdaļām dievs. Tas nozīmēja: viņu bija cauraudusi hierarhiska būtne, kas kā vara darbojās caur šo varoni, kurš vadīja cilvēci. Tikai pēc 1500. gada īstenībā sākās cilvēku vadīšana caur cilvēkiem pašiem.

Rūdolfš Šteiners teica, ka lielais Saules mistēriju vadonis Atlantīdas laikos, Manu, it kā bija arī “dievišķais Manu” un ka pēc 1500. gada būtu jānāk “cilvēcisko Manu” laikam, cilvēciskiem vadoņiem, kuri rīkojas ar Saules mistēriju garīgajiem spēkiem.

Šo pāreju ap 1500. gadu modernā vēsture īpaši neatzīmē. Gadu simtiem ilgi cilvēki nebija spējīgi redzēt garīgo pasaulu realitāti. Ap 1500. gadu cilvēku pasaulē iedarbojās pirmā hierarhija un deva viņu fizioloģijai pilnīgi jaunu impulsu. Līdz tam kosmiskā inteliģence dzīvoja cilvēkos citā veidā. Senie teksti, piemēram, Homērs vai Kalevala attēloja dievus, kas bija pavisam tuvi cilvēkiem, tik tuvi, ka viņi tiešām ienāca cilvēku dzīvē un runāja ar viņu sirdīm un saprātu caur mistērijām. Gudrība nebija vienkārši saprāta zināšanas, nebija intelektuāla; gudrība piepildīja visu cilvēka būtību, staroja no sirds spēkiem; tā bija kaut kas, kas bija tik vienots ar cilvēku, ka gudrība viņam nevis *bija* (*piederēja*), bet gan viņš pats *bija* gudrība. Tā vienkārši dzīvoja viņā, tā nepiederēja viņam.

Pirmā hierarhija iejaucās cilvēku attīstībā sekojošā veidā: spēju domāt, radīt domas tā pārvietoja no sirds uz smadzenēm. Šis ir tas punkts, kur īstenībā iesākas “individuālā inteliģence”.

Erceņģelis Mihaels bija lielo Saules mistēriju “kosmiskās inteliģences” pārvaldītājs. Mihaels visos laikos ir bijis Saules mistēriju pārvaldītājs. Senie tēlojumi un sāgas stāsta mums, ka noteiktos vēstures momentos Mihaels ir runājis un iejaucies cilvēces likteņos. Cilvēces *īstenās* attīstības vadītājs vienmēr ir bijis Mihaels. Viņš caurauza cilvēces vadoņu būtību senajās kultūrās.

Tātad iespēja domāt, veidot domas, kopš jaunākajiem laikiem pārbīdījās no sirds, no kurienes tā bija pildījusi visu cilvēku, uz smadzenēm, uz galvas pusi. Intelekti attīstījās - tagad pavisam jaunā veidā: Mihaels zināmā mērā atkāpās, un inteliģence varēja tikt vadīta tikai no cilvēka smadzenēm, kurām vairs nebija noteikti jātiek inspirētām. Kad nu inteliģence tagad varēja tikt radīta caur cilvēka būtību pašu, Arimanam varēja izdoties sagrābt cilvēka smadzenes - domāšanu. Kamēr cilvēku sirdīs vēl dzīvoja kosmiskās domas, viņš nevarēja gūt nekādu iespaidu. Tajā acumirklī, kad cilvēciskā domāšana aizceļoja uz smadzenēm, Arimans varēja ielauzties un līdz ar to sākt saistīt cilvēku domāšanu.

Mainījās vēl kaut kas. Savā deviņpadsmitajā no “Vēstulēm dalībniekiem” (“Kas Zeme īstenībā ir makrokosmosā?”) Rūdolfs Šteiners apraksta, ka dabā nemitīgi valda jaunu augšanas spēku pārpalikums. Kad pavasarī augi plaucē savus pumpurus, tajos ir vairāk dīgšanas spēka, nekā tie izmanto savai augšanai. Šie pārpalikušie spēki, kuri tad izstāro Kosmosā, ir svaigie dīgšanas spēki nākamajām lielajām kosmiskās attīstības stadijām, nākotnes Jupitera attīstībai. Tāda ir situācija dabā. Taču kopš 1500. gada šāds pārpalikums ir arī attiecībā uz cilvēka *gribas spēkiem*. Tie izstāro kopā ar jaunajiem dīgšanas spēkiem. Gribas spēku pārpalikums ir cilvēkā - gribas spēks, kas izstāro Kosmosā. Un arī šis uzvijas gribas spēks veidos vienu daļu no spēkiem, kuri reiz izveidos jauno kosmisko radīšanu. Cilvēce jau tagad līdzdarbojas nākamā pasaulei radīšanas procesā ar saviem gribas spēkiem. Labajam - kad tā savus gribas spēkus liek lietā garīgi, nelabajam - kad liek tos lietā materiālistiski. Cilvēks tagad ir atbildīgs par to, ko viņš *grib*. Tas ir mūsu tagadējās situācijas pilnīgi jauna veida aspekts! Rūdolfs Šteiners norādīja uz to, ka domāšanas spēki it kā pakāpeniski mirst. Tie tagad vairāk atklāj tikai domāšanas ēnas par to, kas senākos laikos bija dzīvas. Mums šodien, pat veidojot domas par Saturna, Saules, Mēness un Zemes attīstību, tās tomēr paliek nedzīvas, ciktāl mēs “zinām” tikai ar mūsu galvām.

Taču: gribas spēki rada Zemei ceļu uz no jauna plaukstošu dzīvību. Tikai tur, kur zināšanas par pārjutekliskiem faktiem un domājošu to apstrādi vienlaicīgi iekļauj arī gribu, tikai tur šīs domas kļūst dzīvas. Rūdolfs Šteiners to apkopo vienā teikumā: “Pagātne, metot ēnas, nākotne, saturot sevī īstenības dīgļus, tās tiekas cilvēka būtībā. Un šī tikšanās ir cilvēka dzīve tagadnē.”

Dabiski, ka var rasties maldi, vienpusība; no vienas puses - tikai uzkrāt zināšanas un domas; no otras puses - vienmēr tikai gribēt, gribēt bez gribas impulsu garīga satura. Tikai tur, kur gribu piepilda garīgs saturs, var tiešām būt runa par “cilvēka dzīvi tagadnē”. Tā mēs saprotam, ka cilvēce līdzdarbojas nākotnes pasaulei radīšanā ar saviem garīgotajiem gribas spēkiem. Ar savām galvām mēs varam veidot garīgā pilnas domas, bet, no galvas nākot, šīm domām ir jācaurauž mūsu gribu.

Un varbūt es drīkstu paraksturot, par ko ir runa mūsdienu situācijā: mums jānācās gribēt - gribēt spirituālā, caurgarīgotā veidā: ar garīgu saturu. Cilvēces nākotnei patiesībā skaitās tikai tas, ko mēs gribam, nevis panākumi rīcībā. Griba ir tā, kas skaitās, tas, ko mēs sagādājam papildus gribas spēkiem pāri tam, kas ir nepieciešams rezultātam - tātad šo gribasspēku pārpalikums, kurš tad izstaro Kosmosā: tie būs jauno pasaulu dīglspēki.

Pēc 1500. gada Mihaels atkāpās no cilvēces. Viņš ilgāk vairs neuzturēja saistību ar domām, kuras tagad tika radītas cilvēku smadzenēs. Tagad viņš sāka gatavoties savai atnākšanai kā Laika garam 1879. gadā: savu ietekmes laiku viņš sagatavoja kosmiskā skolā, kur vēlreiz nolika varenas imaginācijas to dvēseļu priekšā, kuras vēl nebija inkarnētas, bet kurām vajadzēja nonākt uz Zemes deviņpadsmitā gadsimta beigās un divdesmitajā gadsimtā. Viņš vēlreiz nodeva "kosmisko inteliģenci", kuras pārvaldītājs bija bijis kopš atlantiskajiem laikiem. Un šīs skolas "sators" bija tas, ko Rūdolfs Šteiners mums ir nodevis ar antropozofiju.

Rūolfam Šteineram - vienam no tiem cilvēces vadoņiem, kuri darbojās no Saules mistēriju centrālajiem spēkiem - bija dots uzdevums nest uz Zemi šo kosmisko inteliģenci 20. gadsimtā, ieliet to cilvēcisku domu formās un vārdos. Caur to tā varēja kļūt piemērota cilvēcisku jūtu un cilvēciskas gribas inspirēšanai.

Antropozofija atklātībā vispirms parādījās filozofijas formā, kā iekšējās attīstības ceļš un kā kosmoloģija. Vēlāk nāca klāt Jaunās Derības skaidrojumi, it īpaši četru evaņģēliju, un pēc Pirmā pasaules kara Mihaela-gudrība tika iepludināta ezotēriskas skolas formā. Mēs tātad varam izsekot sekojošo:

- 1879.g. Mihaels uzņemas savu "Laika gara" uzdevumu.
- 1899.g. "Kali-Yuga" beigas, 5000 gadus ilgušā "tumšā laikmeta" beigas.
- 1900.g. Jaunas gaismas laikmeta sākums. Tagad atkal uz Zemi var plūst garīga gaisma.

Mēs varam izsekot, kā Rūdolfs Šteiners šo kosmisko gudrību ieved pasaulē trīs soļos, trīs septiņģadu periodos. Pirmajā periodā (ap 1902. - 1909. g.) viņš publicē savu "Brīvības filozofiju", grāmatu "Kā iegūt augstāko pasaulu atziņas?" (tajā viņš apraksta iekšējās attīstības ceļu) un "Teozofiju". Šis periods beidzas ar grāmatu "Slepenzinātne, īss apskats", tā ir visas mūsu Zemes un cilvēka vispārējās kosmogonijas skice.

Starp 1909. un 1916. gadu tiek tālāk attīstītas mākslas. Jauna kustību māksla (eiritmija), runas veidošanas māksla, tiek veidota jauna dramatiskā māksla. Īsā laikā Rūdolfs Šteiners uzraksta savas četras "Mistēriju drāmas". Arī evaņģēliju jaunatklāsme pieder šeit. 1917. gadā Rūdolfs Šteiners publicē savas atziņas par cilvēku kā trīsdalīgu būtni, un no 1916. gada līdz 1923. gadam viņš izstrādā trīsdalīgā sociālā organisma struktūras. - Pirmo septiņu gadu laikā antropozofija tika likta priekšā locekļiem kā viena vienīga liela *imaginācija*. Otrajos septiņos gados tā tika saistīta ar rakstura, cilvēka dabas spēkiem, kuri tagad varēja attīstīties mākslu jomā un reliģiskā atjaunotnē. Trešajos septiņos gados Rūdolfs Šteiners izlauzās līdz gribas dzīvei un līdz ar to radīja pamatu garīgai audzināšanas mākslai jauna veida skolās; iesākumus paplašinātai dziedniecības mākslai; bioloģiski-dinamiskās lauksaimniecības kustību, un noslēgumā kustību par "sociālā organisma trīsiedalījumu".

1923. gada beigās uz Ziemassvētkiem Rūdolfs Šteineram kļuva iespējams realizēt Vispārējās Antropozofiskās biedrības pamatakmens likšanu.

Šīs “Ziemassvētku tikšanās” laikā viņš nodibināja jaunās mistērijas. Tas nozīmē: viņš veda šīs mistērijas līdz pat cilvēka gribai. Pēc tam viņš norādīja: tagad es pats saistīšos ar Antropozofisko biedrību. Es izveidošu valdi un būšu tās pirmais vadītājs. Valde būs orgāns darbiem un rīcībai, kā arī ieskatam garīgās kopsakarībās... Ar citiem vārdiem sakot: “iniciatīvas valde”. Tas nozīmē, ka šeit lietas būs *jādara*, ne tikai abstrakti jāizzina, ne tikai jāsaprot. Ir nepieciešams, ka kaut kas tiek izziņāts, izjūsts un galu galā *izdarīts*.

Tas ir pārskats laika posmam, kurā šajā gadsimtā darbojās Rūdolfs Šteiners. Šādi septiņģadu ritmi dzīvo visā antropozofijas attīstībā. Tamlīdzīgi ritmi caurvij kosmiskās attīstības norises. Dienas un nakts ritms, gada ritms, Saules gaitas caur Zodiaka loku ritms - itin visi tie ir ierakstīti Kosmosā ar hierarhiju darbību evolūcijas pagājušo ciklu laikā. Tagad ir arī viens jauns attīstības ritms. Tas ir 33 1/3 gadu ritms. To Kosmosā ir ierakstījusi Kristus zemes dzīve, un tas aptver laiku no Ziemassvētkiem līdz Lieldienām pēc 33 1/3 gadiem.

Kristus dzīve uz zemes izraisīja, ka 33 1/3 gadu ritms no brīža, kad Kristus pirms-Lieldienu svētkos piedzīvoja nāvi, kļuva piemērots katrai patiesi kristīgas attīstības norisei. Senie dienu, gadu, gadsimtu ritmi ir realitātes. Taču no šī laika zemes dzīvi caurvij jauna realitāte, kuru izsauca Kristus dzīve. Rūdolfs Šteiners reiz norādīja uz sekojošo: kad pasaulē kaut kas notiek, un pie tam dzimst impulss, tad tas zināmā mērā nozīmē šī impulsa Ziemassvētku dienu, 33 1/3 gadus pēc tam šis impulss piedzīvos savas Lieldienas, savu augšāmcelšanos.

Kurš to zina, tas noteikti var atrast šo slēpto 33 1/3 gadu ritmu gan savā paša dzīvē, gan sociālās dzīves norisēs. Tas vienmēr ir spēkā tad, kad impulss ir saistīts ar Kristus tapšanas spēkiem, kā tie darbojas cilvēcē.

Mūsu gadsimtā mēs šī Ritma darbību varbūt varam pamanīt skaidrāk nekā agrākajos laikos. Uz to atsaucas Rūdolfs Šteiners, kad runā par deviņpadsmitā gadsimta pēdējo un divdesmitā gadsimta pirmo trešdaļu.

Mēs teicām: 1900. gadā, tad sākās jaunais “gaišais laikmets”. “Kali-Yuga” bija pagājis. Uz Zemi varēja plūst jauna gaisma. Rūdolfs Šteiners 1899. gadā pārdzīvoja iekšēju norisi, kas deva viņam iespēju, vēl vairāk: deva uzdevumu ieiet jaunajā gadsimtā ar tām Mihaela skolas imagināciju pakāpeniskām atklāsmēm, kuras garīgā jomā dzīvoja jau kopš 1500. gada.

Tagad mēs varam sev jautāt: kādi uzdevumi ir šim jaunajam laikam? Kam būtu jānotiek 20. gadsimta sākumā, “gaišā laikmeta” sākumā?

Pirmām kārtām, antropozofijai tās kopumā būtu jātieks nestai cilvēcei. Antropozofija - aptverošs gudrības “ķermenis”. Tā teikt, atjaunotas filozofijas, zinātnes, mākslas un reliģiskās dzīves atjaunotnes dīgli tika iesēti. Tie bija jaunu iekšējās attīstības ceļu dīgli, dīgli, no kuriem vajadzētu rasties jaunām mistērijām. Šī gudrība gribēja tikt izstrādāta. Relatīvi nelielo grupu ap Dr. Šteineru noteikti nevadīja tikai gudrība - arī Lucifers pūlējās sasniegt šo cilvēku grupu. Viņš bija tas, kurš tās locekļiem iečukstēja: “Jūs esat nedaudzie izredzētie! Tikai jūs zināt šīs patiesības. Norobežojieties no sliktās pasaules, studējiet savas

personīgās attīstības un apmierinājuma dēļ ...” Tas ir klasiskais luciferiskais sākums: antropozofi pret “ār pasauli”. Runāšana par “ār pasauli” ir luciferisks žargons.

1933. gada Lieldienās sākās 20. gadsimta otrā trešdaļa. Kāds bija šī otrā posma nozīmīgākais notikums? 1911. un 1912. gadā Rūdolfs Šteiners ir daudz runājis par šo notikumu. Viņš izteicās, ka Kristus ir pārcietis jaunu krustā sišanu - no 19. gadsimta materiālisma. Šis materiālisms nozīmēja Kristus tādās ciešanas, kas viņam bija kā otra krustā sišana. Rūdolfs Šteiners arī aprakstīja, kā Kristus piedzīvos jaunu augšāmcelšanos - šoreiz ēteriskajā pasaulē, un galu galā starp 1933. un 1935. gadu sāktu parādīties kā “ēteriskais Kristus” - un no tā brīža kā tāds tad būtu arī nākotnē. Ēteriskā Kristus parādīšanās bija jābūt notikumam, kam vajadzēja notikt 20. gadsimta vidējā trešdaļā. Cilvēkiem vajadzēja to zināt. Viņiem bija jābūt tam *sagatavotiem*, lai sastaptos ar šo notikumu. Šodien mēs redzam, kā tumsas varas darīja visu, kas vien tām bija iespējams, lai cilvēku uzmanību novērstu citā gultnē. Nedaudz agrāk, 1933. gada janvārī pie varas nāk Ādolfs Hitlers. *Tas* ir tas, kas ir noticis! Mēs zinām rezultātu. Ikviens skatījās uz šo vīru: “Kas tagad notiks? Ko viņš darīs?” Tā cilvēkiem bija pilnīgi neiespējami iekšēji izlauzties līdz tam, kas pasaulē notika īstenībā. Īstenā norise nebija tā, kas notika Vācijā 1933. gada sākumā. Īstenais bija “ēteriskais Kristus”, kurš gribēja nākt pie cilvēces.

Vai mēs varam ar tā palīdzību, kas mums ir atklāts caur Rūdolfu Šteineru, sagatavoties, atrast ceļu pie “ēteriskā Kristus”? Rūdolfs Šteiners pats apraksta šo sagatavošanos. Viņš dod trīs pārbaudījumus, kas vispirms ir jāiztur. Tie ir pārbaudījumi, kas skar ne tikai domāšanu, bet gan pirmām kārtām jūtas. Šeit runa ir par tik stiprām iekšējām jūtām, ka, tā teikt, pats ieplūst šajās jūtās, kļūst vienots ar tām. - Sākumā ir sajūta: cik maz vērtības un nozīmes ir materiālajai, ārējai esamībai pamatā ņemot! - Seko, otrkārt, neapmierinātības sajūta ar materialistiskajiem skaidrojumiem un pamatojumiem. Ja mēs esam ilgi studējuši antropozofiju, tad varam būt dziļi apmierināti ar paskaidrojumiem un izskaidrojumiem, ko tā mums dod. Tomēr šai sajūtai ir jātiek nemitīgi atkal un atkal padziļinātai. - Tad seko trešais pārbaudījums: sāk piedzīvot iekšēju šķelšanos. Parādās sajūta: “Mana kosmiskā būtība, mans kosmiskais Es ir liels un starojošs; kamēr es šeit uz Zemes esmu tikai punduris. Es esmu kā kroplis, kas nevar parādīt savu patieso būtību.” Tad mūsos paceļas jautājums: “Kurš man uzdod manas esamības mīklas, kas mani tad nostāda manu problēmu priekšā?” Un atbilde nāk no mums pašiem: “Mana paša kosmiskā būtība, mans īstenais, patiesais Es!”

Kad cilvēki ir izgājuši cauri šai dziļajai neapmierinātības sajūtai par to, ko mums dod ārējā pasaule, tad tas var vest pie jaunas morāles. Jaunā morāle ir visu aptveroša līdzietība, līdzjūtība ar to, kas pasaulē cieš. Rūdolfs Šteiners teica, ka īstenībā mēs naktīs vairs nedrīkstētu varēt mierīgi gulēt, kamēr vēl kaut kur pasaulē ir ciešanas! Tomēr daudzi no mums šajā laikā dažu labu nakti ir tiešām labi nogulējuši...

Viņš saka, ka Kristus runās “no baismīgiem gara dziļumiem”. No baismīgiem gara dziļumiem Kristus runās mierinājuma vārdus. Bet, lai mierinājuma vārdus varētu sadzirdēt, mums mierinājums tiešām ir *jāmeklē*. Visbiežāk tomēr ir tā, ka mūsu normālās ikdienas sajūtas neprasa nekādu mierinājumu. Lai šo vajadzību sajūtu, mums vispirms reiz ir jābūt izgājušiem cauri jaunās morāles pieredzei, mums jābūt dziļi sajutušiem šo aptverošo līdzietību un līdzjūtību ar visu, kas cieš.

Pēc mana uzskata, mēs kā antropozofi mūsu gadsimta vidū bijām uzdevuma priekšā - attīstīt plašu vispasaules atklātu kustību; kustību, kurai vajadzēja izplatīties pasaulē; kurai pasaulē vajadzēja būt zināmai - ne tikai ar galvu, bet arī ar sirdi. Tāpat kā antropozofijas *studijām* jāved uz *imaginācijas* spēka attīstību, tā šīs dziļās *līdzjūtības* ar pasauli pārdzīvošanai, ja mūsu daba kļūst uztveroša pret to, ved mūs pie *inspirācijas* spēkiem. Ar antropozofiju šajā mūsu gadsimta otrajā trešdaļā daudziem, ļoti daudziem cilvēkiem būtu bijis jāattīsta inspirācijas spēki. Man šķiet, ka mēs - un es ar nodomu saku "mēs", mēs visi kopā - līdz šim šo uzdevumu neesam varējuši izpildīt. Visbiežāk mēs neesam atraduši spēku tumsas laikā būt tiešām tik nomodā, lai sasniegtu ēterisko pasauli, lai tiktos ar Kristu. Vai tagad var vēl kaut ko darīt? Laikā, kad īstenībā dziļi mūsu sirdīs būtu bijušiem jābūt atmodinātiem spēkiem, kas var nākt no antropozofijas, lai kultūras atjaunotne būtu sākusi realizēties, lai "ēteriskais Kristus" varētu atrast cilvēkus, caur kuriem viņš varētu runāt un darboties: šajā laikā mēs gājām pa mūsu pašu egoistiskajiem ceļiem. Mēs strīdējāmies par grāmatām un "pareizajām metodēm". Es dziļi kaunos, kad atskatos uz šiem gadiem. Mēs visi, man diemžēl jāsaka, kuri bijām antropozofiskajā kustībā, arī bijām tajā iepīti. Un mēs neatradām spēku apjēgt, kas tiešām notika pasaulē un kas bija gadsimta vidējā posma lielais kultūras uzdevums. -

Varbūt mēs tomēr varam kaut ko darīt. Mēs varam reiz pamēģināt atbīdīt pie malas mūsu egoistisko šķelšanos un lietot kā ausis mūsu dvēseles. Ar to ieklausīties pasaulē, tieši tā, kā mēs ieklausāmies labā mūzikā, tā lai atklājas, kas cilvēkos īstenībā pamatā dzīvo. Un mēs varam mēģināt dot atbildes no mūsu personīgās līdzdalības ar cilvēkiem, no siltas simpātijas pret viņiem.

1966. gada Mihaelos mēs iegājām trešajā un pēdējā mūsu gadsimta trešdaļā. Mēs varam sev jautāt: kādam jābūt antropozofijas uzdevumam, to cilvēku uzdevumam, kuri caur to var izzināt, kāda nozīme ir šai pēdējai trešdaļai? - Ja mēs tiešām esam izstrādājuši antropozofiju kā kosmisku gudrību un esam nonākuši līdz zināmam imaginācijas spēkam, tad varam domāt līdzī sekojošai Rūdolfa Šteinera domai: ja es varu domājoši dzīvi izjust līdzī kosmiskajai attīstībai no Saturna, senās Saules un Mēness stāvokļiem līdz Zemei, tad es jau esmu imagināciju pasaulē, jo tās ir ainas un tēli, kas nav ņemti no redzamā. Tās ir iekšējas ainas; un katrs iekšējs tēls ir imaginācijas sākums.

Mēs varam izdzīvot tālāku pakāpi un mēģināt nonākt pie inspirācijām tā, ka intensīvi dzīvojam līdzī un ciešam līdzī cilvēkiem, pasaulei - pie kam mēs varbūt uztversim zināmu mierinājumu intuīciju formā. Tā mēs varbūt nonāksim tiktāl, ka sajūtīsim, kas ir darāms tiekoties ar Arimanu, un kā mēs radām jaunus dīgļspēkus nākotnei. Rūdolfs Šteiners mums ir pateicis, ka šis pēdējais mūsu gadsimta posms būs īpaši nopietns un grūts. Arimans gatavosies novākt no ceļa visu, kas ir saistīts ar gara izziņu un garazinātņi. Mums būs jāmēģina atrast savu ceļu pasaulē tikai no mūsu pašu būtības!

Arimans mēģinās padarīt bezspēcīgu mūsu gribas brīvību, ko mums ir dāvājušas dievišķās būtnes kopš 1500. gada. Arimans jau realizē savu sagatavošanos. Viņš grib izslēgt brīvo gribu ļoti gudrā veidā. Viņš to dara, piemēram, ar mašīnālas datu apstrādes palīdzību: kur tiek strādāts ar mehānisku informācijas iegūšanu un izvērtēšanu, pētnieciskajā darbā un tamlīdzīgi.

Viņš tiecas savākt kopā informāciju un tad izsaukt “īsslēgumu” starp informāciju un lēmumu. Viņš grib mūs pārliecināt par to, ka mēs, kad kāda informācija izskatās tā vai citādi, varam darīt tikai to vai to; visi pārējie ceļi esot aplami. Tiek paralizēta griba.

Taču tiešām pieņemot lēmumu nozīmē, ka mums jāizveido imaginācijas, pilnībā *mums pašiem*. *Mums* jāapkopo informācija; tas nozīmē: izveidot sev bildi par īstenību, ar kuru mums ir darīšana. Tad mums jānonāk līdz apsvēršanai un jāizveido veselīgs spriedums. Šī norise balstās uz inspirācijas spēkiem. Galu galā mums jānonāk līdz lēmumam, kas daļēji jau notiek no intuīcijas. Tieši vidējā fāzē, veselīgā sprieduma veidošanā - intereses vadītajā iekšējajā apsvēršanā - kļūst iespējams, ka cilvēks var būt radošs, kreatīvs. - Kreativitāte nozīmē, ka visam, kas nonāk pie mums kā dati, informācija, fakti, ir jātiek no jauna izskaidrotam un apsvērtam ar mūsu dziļāko spēku palīdzību. Mums jāpieņem mūsu lēmumi attiecībā uz doto stāvokli, no tā acumirkļa nosacījumiem. Tikai tad mūsu spriešanai var būt pietiekami spēka, lai pretotos Arimanam - kad tā dzimst no inspirācijas, no gara. “No gara” mums nozīmē: no “ēteriskā Kristus” spēkiem, kurš runā mierinājuma vārdus mūsu dvēseļu dzīlēm. Tikai tad intuīcija var tā pārņemt mūsu gribu, *ka tā kļūst par darbību*. Ja tas notiek, tad mēs zinām, kā mums rīkoties sociālajā jomā, kurā mēs dzīvojam un strādājam.

Šī gadsimta pēdējā trešdaļā mums ir jāieiet šajā “gribas mistērijā”.

Mēs varam dzīvot no intuīcijām, ja izveidojam grupu un strādājam kopā ar citiem cilvēkiem, lai kopēji izpildītu kādu uzdevumu pasaulē. Tā var būt skola; tas var būt kāds institūts; tā var būt zemnieku saimniecība. Rūdolfs Šteiners par to runāja lekcijās, ko viņš lasīja 1924. gadā Torquay (Anglijā), lekcijas par iesvētīto apziņu (“Das Initiaten-Bewusstsein”; Torquay, 1924. gada 16.-22. augusts).

Viņš runāja par diviem iesvētīšanas ceļiem: par veco un par jauno ceļu. Jaunais iesvētīšanas ceļš ir caur intuīciju; intuīciju, kura var tikt atrasta cilvēku grupā, kas strādā kopā. Šādai grupai ir karmisks pamats; karmisks ne tikai pagātnes dēļ, bet gan - kas arī var gadīties - karmu nākotnei veidojošs. Mēs varam radīt karmisku grupu ar cilvēkiem, ar kuriem mēs nekad agrāk neesam bijuši kopā, ja vien kopā ar šiem cilvēkiem kaut ko *gribam*.

Ja šajā veidā cilvēku grupā jārodas intuīcijai, kura strādā, darbojas pasaulē, nākot no antropozofijas, tad grupai jāienes darbā visas savas labās īpašības un pozitīvās iespējas, bet negatīvās puses pēc iespējas jāpatur ārpus tās. Šīs negatīvās puses katram pašam jāpatur sevī, savā iekšējajā un jāizcīnās ar tām pilnīgā paša dzīves vientulībā. Visiem jānes upuris un negatīvās, personīgās lietas nav jāizdzīvo grupas darbā. Tā ir ļoti grūta lieta. Tā grupa, kura ir spējīga to izpildīt - kaut arī tas izdotos tikai uz īsu brīdi - ir spējīga darboties no intuīcijas. Tā nes pasaulē tos gribas dīgļspēkus, kas ved uz nākotni.

Mums kaut kas tāds būs jādara, jo iespējams, ka ap 2000. gadu mums būs jātiekas ar Arimānu viņa personīgajā inkarnācijā.* Rūdolfs Šteiners savā pēdējā dzīves gadā mums

* Arimans, pēc kādas 1919. gada oktobra (GA 193) lekcijas, - tāpat kā Lucifers bija inkarnācijas apmēram 3000 g. pirms Kristus - inkarnēdoties ap Pēckristus trešā gadsimta beigām. - Arimāna skaitlis ir 666 (salīdz. ar zvēru ar diviem ragiem, kurš nāk ārā no zemes; Atklāsmes gr. 13, 11-18). 666. g. pēc Kristus bija ieplānots mēģinājums, lai caur “Gondiāpūras akadēmiju” pāragri inaugurētu apziņas dvēseli. Taču 25 gadus iepriekš Gondiāpūru iekaroja arābi, kuri tur aiznesa stipri luciferiskās nokrāsas islamu. - 1332. gadā Arimāna spēkiem bija izdevies iznīcināt Templeižu ordeni. Nākamais kritiskais laiks ir 1998. gads, šis gadsimta beigas. Tam sekos 2664. gads. Tas būtu “likumīgais” Arimāna inkarnācijas moments. Pēc kādas

pateica, ka lielie aristoteliķi (viņu pašu ieskaitot) ap šo laiku atkal būšot te. Viņiem būšot spēks norādīt zinātnei citu virzienu. Viņi darbosies kopā ar lielajiem platoniekiem, tātad ar cilvēkiem, kuru rīcībā ir ārkārtīgi gribas impulsi, kas vēršas uz labā realizēšanos sociālajā dzīvē. platonieki nav cilvēki ar vāju gribu: kur darbosies viņu griba, tur nonāks līdz labajam sociālajā dzīvē.

Šajā gadsimta pēdējā daļā mums būs jābūt spējīgiem labo *darīt*! Mēs varbūt zinām, kas ir patiesi un pareizi. Taču *zināt*, kas ir *pareizi*, nav tas pats, kā *darīt* to, kas ir *labi*. Kas kādam tiešām ir patiesi, tas kādā noteiktā momentā var būt ļoti slikti - jo labais nemitīgi ir relatīvs, nemitīgi ir saistīts ar noteiktu acumirkli, ar noteiktu situāciju. Šī gadsimta sākumā Rūdolfs Šteiners savā grāmatā “Kā iegūt atziņas no augstākajām pasaulēm?” pieminēja, ka ir jāattīsta viena noteikta spēja: “garīgā takta sajūta”. Ar šo garīgo sajūšanas spēju mums būs jāstrādā nākamajos gados: darīt labo, nemitīgi atbilstoši situācijai, ar kuru ir darīšana.

Tas nozīmē, nevis izolācijā un vienatnē, bet gan sociālā dzīvē, kopā ar citiem cilvēkiem.

personiskas Rūdolfa Ēteina piezīmes, Arimans tomēr liks lietā visu, lai savu inkarnāciju paātrinātu par vienu periodu un lai inkarnētos jau šī gadsimta beigās. Arī Solovjevs piedēšot šo momentu par sava “Anti-Krista” parādīšanos. Vai Arimanam izdosies jau tagad pilnīgi inkarnēties, būs atkarīgs no tā, vai būs pietiekami daudz cilvēku, kuri varēs pārstāvēt Mihaelisku gara stāju. Jebkurā gadījumā Arimana iedarbība gadu tūkstoša mijā būs īpaši liela un spēcīga. - Mums būs ar viņu jātiekas!

2 *Virpulis*

Divdesmitajam gadsimtam ir divas sejas. 1899. gadā beidzās Kali-Yuga. Jauna gaisma varēja plūst uz Zemi. No otras puses šis gadsimts it īpaši pieder tumsai. Kur ir gaisma, tur valda ēnas. Vienmēr, kad mēs pamanām vistumšākās ēnas, mēs nedrīkstam aizmirst, ka tās rodas no visspožākās gaismas.

Pēdējais šī gadsimta posms, kas sākās 1966. gada Mihaelos, būs ļoti dramatisks. Cīņa starp Mihaela gaismas spēkiem un arimaniskajiem spēkiem piedzīvos īpašu kulmināciju. Bībelē Jāņa Atklāsmes grāmata izsaka to tā: "... jo velns nonācis lejā pie jums lielās dūsmās, zinādams, ka tam maz laika atlicis." [12.-12.]

Kad es skatos uz to, kas pašreiz norisinās aiz fiziskās pasaules kulisēm, tad atceros kādu personisku vēstuli, ko reiz rakstījis Rūdolfs Šteiners. Man bija izdevība to lasīt un redzēt, kā viņš ir aprakstījis šī laika garīgo situāciju. Viņš iztēloja ainu iekšējam skatam: Arimans sēž kādā alā zem zemes. Viņš skaitļo, rēķina un skaita ar lielu intensitāti. Mihaels stāv aiz viņa ar zobenu rokā, kamēr Arimans pazemes alā rēķina un skaitļo, un mēģina visu atrisināt savā veidā, ar organizēšanu - un ar biedējošu intelektuālu spēku. Mihaels nogaida. Viņš zina, ka galu galā pēdējais vārds piederēs viņam.

Šī aina palīdz mums izprast, ka - kaut arī, tuvojoties gadsimta beigām, viss kļūst ļoti grūti - tomēr nāks palīdzība no gaismas puses.

Jūs varbūt zināt Rūdolfa Šteintera vēstījumu, ka gadsimta pēdējās trešdaļas beigās uz Zemi nāks visa Mihaela skola. Lielās personības no Chartres skolas un aristoteliķi no dominikāniešu rindām - viņi visi nāks uz Zemi un darbosies šeit kopā. Šie abi lielie ļoti nozīmīgo dvēseļu strāvojumi, kuri līdz šim vēl nekad nav uz Zemes rīkojušies kopīgi, tad pirmo reizi tiksies. Chartres skolas lielās individualitātes, tā kā viņas ir platonīķi, darbosies ar lielu gribas spēku mākslas laukā, sociālajā jomā un filozofijas un domāšanas jomā. Tās liks lietā lielu varu un jauna veida spēkus, tā spējot likt pretī izlīdzinājumu tam, kas nāk no Arimana.

Rūdolfs Šteiners izskaidroja, ka tas, kurš cīnās Mihaela pusē, nākamajos gados nonāks arimanisko, luciferisko un mihaelisko spēku virpulī. Šis virpulis būs tik turbulents, ka nebūs vienkārši katru reizi daudzajos neskaidrajos mirkļos izprast: "Kur es stāvu, un kā labā es strādāju?" Ir nepieciešams skaidrs ieskaits lietās, kas tiek darītas. Mēs varbūt domājam: "Nu es tiešām iestājos par antropozofiju, par patiesi garīgu lietu," un tomēr tajā pašā acumirkļī esam Lucifera rokās. Vai varbūt mēs domājam: "Nu es tiešām eju par tālu zinātniskajā," un tieši tajā mirklī esam apkarojuši Arimanu vislabākajā veidā. Mums jābūt ārkārtīgi uzmanīgiem. Un es domāju, ka daudz ko, kas ir darāms, ir jādara ar sirds drosmes spēkiem, ar uzdrošināšanos pie kaut kā ķerties un darīt, kas tieši ir darāms. Ka cilvēki no mums kaut ko pieprasa, tas vienlaicīgi dod mums iespēju rīkoties. Tikai pēc tam varēs pierādīties, vai tas, kas tika izdarīts, bija labs vai nē.

Šajā pretrunīgajā gadsimtā gaisma jau spēcīgi darbojas: taču arī Arimans neturas malā. Arimans ir gatavs pretuzbrukumam pret visu, kas ceļas no gaismas. 1912. gadā Nils Bors pirmo reizi lika priekšā savu atoma modeli. Es divdesmito gadu sākumā studēju un toreiz lasīju britu dabaszinātnieka sera Artūra Stenlija Eddingtona grāmatu. Tajā viņš rakstīja:

“Kad Nils Bors man rādīja savu atoma modeli, man bija sev jājautā: vai viņš atklāja atomu, vai izdomāja atomu?”

Es gadiem ilgi esmu par to lauzījis galvu. Ko Eddingtons domāja ar šo jautājumu? Kā jau brašam fizikas studentam, man, pats par sevi saprotams, bija uzskats, ka Nils Bors ir atklājis atoma realitāti. Kā tad Eddingtona ranga pētnieks varēja tik mulķīgi jautāt: vai viņš to ir atklājis, vai izdomājis? Nu, tas bija jautājums, kādu varētu būt uzdevis arī Rūdolfš Šteiners. Tas ir ļoti dziļš jautājums, un mēs no tā varam pamanīt, ka patiešām lielie dabas pētnieki ir pieticīgi cilvēki, kas zina savas robežas. Izcilie fiziķi pūlas strādāt patiesi un tīri. Viņi atbilstoši neiet tālāk, bet pirmām kārtām kādu domu modeli apskata kā modeli, un nevis tūdaļ kā realitāti. Kāds, kurš kādu zinātnisku tēmu izstrādā tālāk, par to pašu modeli jau runās kā par realitāti. Tas ir Arimana triks. Pirmā ranga fiziķi zina, kur viņi stāv. Viņi pārtrauc spekulācijas, tikko vairs nevar par to atbildēt. Taču jau viņu asistenti runā par tām pašām lietām tā, it kā tās būtu realitātes, un nereagē nemaz draudzīgi, kad tiek atgādinātas viņu personīgās jēdzienu pasaules robežas. Viņi pat kļūst nikni. - Arimans ceļu uz dabaszinātņu jomu atrod ar viltu, pārņemot šos domu modeļus. Arimana metode ir piedalīties tajā, kad cilvēki veido modeļus, lai galu galā pilnīgi iegūtu šos modeļus savā īpašumā. Atoma modelis ir šāda veida cilvēku izveidots domu modelis. Tas ir izdomāts.

Pirmie lielie modeļi tika radīti ķīmijā, kad mēģināja atklāt, kā noteiktās molekulās ir sakārtoti atomi. Frīdrihs Augusts Kekulē bija vīrs, kurš atklāja benzola gredzena modeli. Var daudz ko mācīties par veidu, kā Arimans inspirē cilvēkus, ja aplūko, kā šis gredzens tika atklāts. Jau gadiem ilgi Kekulē bija pūlējies atklāt, kā ir ar atomu sakārtojumu organiskās oglekļa molekulās. Reiz viņš piedalījās kādā kongresā Londonā. Vasaras vidū, sēžot pašā augšā toreiz vēl zirgu vilktam autobusam, viņam vajadzēja nobraukt lielāku ceļa gabalu, un viņš iemīga. Viņš esot sapņojis par lielu balli ķeizara pilī Vīnē, par melnā ģērbtiem kungiem senlaicīgos kostīmos un par dāmām baltā. Kādā mirklī seši kungi izveidojuši viens ar otru apli. Pārējie riņķojuši tam apkārt. Šajā momentā Kekulē esot pamodies un pēkšņi zinājis: “Tas ir gredzens! Tagad es esmu to atklājis!”

Šis ir ļoti uzskatāms piemērs attiecībā uz Rūdolfš Šteinera piezīmi, ka Arimana inspirācijas vienmēr iestājas tad, kad apziņa ir nomākta, neskaidra.

Cits piemērs: kāds vīrs risināja grūtu problēmu elektronikas jomā un saslima ar gripu. Pēc trīs tabletēm aspirīna un glāzes karsta citronu dzēriena viņš ar piezīmju grāmatiņu un zīmuli rokā atgūlās gultā un vēlējās, lai viņam liek mieru. Tur pusmiegā viņš nonāca pie savas problēmas pilnīga atrisinājuma, un proti, atpakaļgaitā - no noslēguma uz sākumu. Trīs nedēļas viņš bija slims, tad paņēma līdzi savas piezīmes uz laboratoriju, kur skaitļi tika pārbaudīti, lai ilgstošā rēķināšanas darbā pārliecinātos, vai tie ir pareizi. Tie bija pareizi.

Kāds cits zinātnieks reiz teica: “Man labākās idejas rodas dienas beigās, kad esmu noguris. Es atguļos uz savas kušetes, ne par ko nedomāju, un vienā mirklī ir dzimis viss atklājums.” Šādā veidā lietas no “Arimana skolas” nokļūst pie cilvēkiem. Viņi sāk domāt shēmās, modeļos. Tā Arimans grib uzcelt jaunu pasauli - ar cilvēku domāšanas šabloniem. Arimans grib ienest savas domas cilvēku galvās. Tad viņiem ar šo domāšanas šablonu palīdzību būtu jāceļ jauna, cilvēku radīta pasaule, kas nav dabiska pasaule. Tajā nav nekādas īstas, uz nākotni vērstas attīstības. Tā drīzāk ir pasaule, kas pastāv autonomi pati sevī - tehnikas nesta pasaule.

Kādu laiku, pirms vēl Bors bija kaut ko pirmo reizi izpaudis par savu atoma modeli, Rūdolfš Šteiners lasīja lekciju par “Asins ēterizāciju” un runāja par “ēteriskā Kristus” atnākšanu. Viņš teica, ka tas sāksies starp 1933. un 1935. gadu, un, no tā laika sākoties, turpināsies nākamajos gadu tūkstošos.

Arimana pirmais solis izskatīsies tā, ka viņš mēģinās jaunā veidā dabu iekļaut cilvēku izstrādātos modeļos. Arī psiholoģijā cilvēka tēls tiek pārbaudīts un izstrādāts no jauna. Savienotajās Valstīs psihologi “kairinājuma-reakcijas-teorijas” (*stimulus-response-model*) nozīmē apskata cilvēku kā “ievada-izvada-sistēmu” (input-output-system), kā viņi to sauc. Šis input-output modelis ir kaut kas, kur lietas ieiet vai tiek ievadītas (=input), pārmainās un beigās atkal iznāk ārā. “Output”, tātad tas, kas iznāk ārā, ir gan pārmainīts, tomēr tam ir tās pašas izmērāmās pamatīpašības kā tam, kas iegāja iekšā. Modelis pats neko neatņem un neko nepievieno. Šādi psihologi arī cilvēku redz kā “input-output” modeli, un viņi pārstāv uzskatu, ka “kairinājuma-reakcijas-teorija” padara izprotamu sekojošu norisi: kaut kas nonāk iekšā cilvēkā caur acīm un ausīm, tātad caur maņām, beigās tad atkal kaut kas iznāk ārā: cilvēks ir reaģējis. Tamlīdzīgas akcijas un reakcijas īstenībā esot visa cilvēka darbošanās.

Mūsu gadsimta otrajā daļā iet vienu soli tālāk. No atoma domu modeļa tagad cilvēku radīti modeļi kļūst par realitātēm, kas tiek īstenotas. Piemēram, atoma spēks ir kļuvis praktiski kontrolējams, kas nozīmē, ka mēs būvējam ne tikai atombumbas, bet arī atomelektrostacijas, centrus, kas mums piegādā to jaunā veida enerģiju, kas ir iegūta no atomāriem spēkiem. Tas ir, kas gadsimta pirmajā posmā tika *domāts*, tas tagad zināmos ietvaros tiek *pārvaldīts* un ir kļuvis pielietojams.

Pastāv arī jauni modeļi elektronikas jomā. Kāds pilnīgi jauns modelis, kas uznira mūsu gadsimta vidējā trešdaļā, ir atgriezeniskās saites modelis (feedback model). Tas seko homeostāzes principam. Runa ir par grupu spēku, kas turas līdzsvarā. Arī kad tos skar iedarbības no ārpusē, tie paliek līdzsvarā ne tikai sevī, bet arī attiecībā uz apkārtni. - Šādi homeostatiski modeļi elektronikā tiek izmantoti jauna veida slēgumos un shēmās. Tie ir skaitļošanas aparātu un automātisku kontrolierīču sastāvdaļa. Atgriezeniskās saites princips tika paplašināts tiktāl, ka kaut kas, kas nāk ārā kā paša homeostatiskā modeļa iedarbība uz apkārtni, rada atpakaļiedarbību apkārtnei, kas savukārt nostiprina sistēmas funkciju stabilizēšanos.

Ap 1935. gadu mēs jau bijām tikuši tiešām tālu tehnikas attīstībā; galvenokārt notika koncentrēšanās uz tīri mehānisku cilvēka skeleta un muskuļu kustību reproducēšanu. Kopš tā laika tomēr ir kļuvis iespējams atdarināt arī nervu sistēmas funkcijas. No tā radās jauna veida paņēmieni mašīnu vadīšanai. Ar mākslīgas nervu sistēmas iekļaušanu mašīnā Arimans varēja izpildīt savu nākošo soli: mašīnas, kas pašas sevi vada un kontrolē, muļķdrošas un pilnīgi automātiskas. Tās vairs nav atkarīgas no cilvēku kontroles. Šis solis padarīja iespējamus jaunu atklājumu plūdus.

Agrāk patiesi jaunie atklājumi radās pēc katriem sešiem, astoņiem vai deviņiem gadiem. Bet pēdējā laikā parādās pilnīgi jaunas nozares, kuras iepriekš vispār neeksistēja, un apmēram ik pēc pusgada.

Tiek runāts par zināmu vielu “pussabrukšanas periodu”. Piemēram, pussabrukšanas perioda 300 gadu laikā kādas noteiktas vielas radioaktivitāte ir samazinājusies uz pusi. Tā

mēs varam runāt arī par pašu moderno dabaszinātņu pussabrukšanas periodu. Jaunākie skaitļi izsaka, ka pussabrukšanas periods elektronikā sasniedz trīs līdz četrus gadus. Tas nozīmē: kādam, kurš ir kļuvis par inženieri elektronikas jomā, jāreķinās ar to, ka pēc trīs vai četriem gadiem puse no tā, ko viņš ir iemācījies, būs novecojusi, tātad tas jāmācās klāt. Mašīnbūvē šis laika sprādis vēl ir ap 10 gadiem. Ar nemitīgi pieaugošu ātrumu nāk jauni rezultāti. Valda straume, kas nes vienmēr jaunus atklājumus un pieaugoši sagrābj savā varā elektroniku; intelektuālas domāšanas straume, kas ieplūst noteiktu jaunu cilvēku inteligēntajās galvās.

Nozare ar pieaugošu nozīmi ir bioķīmija. Bioķīmijā zinātnieki pūlas atklāt proteīnu molekulās to, ko viņi sauc par “ģenētisko kodu”, izpratni par iedzimtības norisēm. Par to tiek kaut kas publicēts katru nedēļu. Mūsdienās visur dzirdams, ka iedzimtības spēkus nosaka tikai proteīna molekulu, kas ir iedalītas, t.i., sakārtotas noteiktā veidā, uzbūve. Visas kādas personas iedzimtās pazīmes esot vieliski noteiktas šajā kodā. Tā ir domāšanas iespēja, modeļpriekšstats. Un jau runā par to, kā tehniski varētu kontrolēt šīs iedzimtības norises.

1963. gadā kādā kongresā Londonā piedalījās arī seši Nobela prēmijas laureāti. Pieci no viņiem bija amerikāņi, prēmijas laureāti bioķīmijā. Viņi paziņoja, ka nākamajos desmit līdz piecpadsmit gados kļūs iespējams ķīmiskā ceļā izmainīt kāda cilvēka iedzimtības kodu. Tad būtu iestājies dižēnākais mirklis cilvēces vēsturē; cilvēki varētu kodu mainīt, apgādāt ar visām vēlamajām īpašībām, kādas vien vajag un vēlas.

Uz šo sarunu bija ielūgts kāds žurnālists, un viņš jautāja: “Kā pēc Jūsu priekšstata izskatās cilvēks, kuru Jūs labprāt gribētu izveidot?” - Viņi palūkojās viens otrā un teica: “Nu - apmēram tādu, kādi esam mēs ...” Tas bija viņu ideālais cilvēka tēls!

“Kādi esam mēs,” tas nozīmē: viņu ideāls ir katru cilvēku izmainīt tā, ka tas kļūst potenciāls Nobela prēmijas laureāts. Kad visi būs sasnieguši šo līmeni, tad viņiem būs jātaisa super-Nobela prēmijas laureāti. Tā ir pavisam reāla arimāniska imaginācija augsti inteligēntiem cilvēkiem bioķīmijas laukā.

Vēl kāda ideja ir parādījusies pēdējā laikā: runā par “homeostatiskām sistēmām”. Tāda homeostatiska sistēma ir šūna. Riņķa slēgums no acīm, caur smadzenēm līdz pirksta kustībai, ko savukārt atkal kontrolē acis, ir homeostatiska sistēma. Šādas sistēmas ir sevī noslēgtas un atrodas iekšējā līdzsvarā. Bez tam vēl ir spēki, kas ir cita veida, nekā tie, kas darbojas sistēmā, spēki, kuri iedarbojas uz sistēmu no ārpuses un to “traucē”. Tie tiek saukti par “parametriem”. Parametri vienmēr ir spēki, kas nāk no ārienes.

Kādā viedokļu apmaiņā ārstu, elektronikas speciālistu un dažu sociālzinātnieku grupā, kas turpinājās vairākas nedēļas, es reiz lūdzu: “Dodiet man kādu piemēru parametram, ko es varētu apjēgt.”

Kāds ārsts atbildēja: “Es jums vienu nosaukšu. Kairinājuma-reakcijas-teorijas par cilvēkiem ietvaros ir kāds būtisks faktors “motivācija”. Motivācija ir parametrs šai sistēmai. Tā traucē sistēmu. Tā nāk no citas pasaules.”

Te mums ir brīnišķīgs piemērs, ar ko mēs varam padarīt apjēdzamu daudz ko, kas nāk no antropozofijas. Ja, piemēram, mēs runājam ar kādu dabaszinātnieku, un viņš jautā: “Kas ir ēteriskie spēki?”, tad mums tikai ir jāpasaka: “Tie ir parametrs fizisko spēku jomā.”

Dvēseliskie spēki ir parametrs dzīvības spēku jomā. “Es” ir parametrs dvēseliskajā jomā. Tas nozīmē: nākošs no citas pasaules, no citas spēku jomas, ar citām īpatnībām. Tas dara nemierīgu Arimanu. Viņš neciena parametrus. Tā kā tie viņam nepatīk, tad viņš nemitīgi mēģina tos iemiesot jomā, kur tieši top kāds modelis.

Pieņemsim, piemēram, ka mēs runājam par tautsaimniecību. Tur ir jaunu zinātnieku grupa, kuri pārdomā sekojošus jautājumus: cik daudz naudas mums jāinvestē Nigērijā, ja gribam tur sagatavot darbam apmēram 1000 medicīnas studentu? Cik daudz naudas mums būtu jāiegulda pamatskolās, augstākās skolās, medicīnas fakultātēs, utt., lai mēs saņemtu tik un tik daudz ārstu, vai arī inženieru, utt.? - To apsverot, viņi pūlas ņemt vērā pēc iespējas lielāku skaitu faktoru, bet visiem šie faktoriem tad ir jātiek pārveidotiem dolāros. Cik tas maksā? Cik ir jāinvestē pirmajā, otrajā, trešajā, ceturtajā un piektajā gadā?

Tad viņi izpēta, cik daudz ir ticis iztērēts audzināšanai Eiropā un Savienotajās Valstīs pēdējos 100 gados. Redzams: ja tik un tik daudz ir ticis iztērēts un ja to izsaka dolāros, tad “input” sastāda tik un tik daudz izdevumu, “output” sasniedz tik un tik daudz cilvēku šajā izglītības līmenī; tik daudz tajā un tik daudz trešajā līmenī ... Viņi nosaka vidējo vērtību pagājušajiem 100 gadiem. Tad viņiem šķiet, ka nu rokā ir mērogu dodošs “input-output-modelis”, ko var ņemt par pamatu naudas izdevumiem izglītības pasākumiem kādā mazattīstītā valstī.

Kad šie ļaudis to bija paveikuši, viņi atnāca pie manis un uzdeva jautājumu: “Te šajā jomā pastāv daži parametri. Mums ienāca prātā - varbūt Jūs par to zināt vairāk - ka Eiropā un Savienotajās Valstīs jau pastāvēja zināms kultūras pamats, uz ko varēja balstīties. Tāpēc, mēs domājam, varētu kā “output” pieņemt apmēram 40% no pēdējo 100 gadu caurmēra attiecībā pret Ameriku. Mēs domājam, ka tad mēs būtu tuvāk patiesajai situācijai.” - “Bet,” viņi piebilda, “ja mēs to tad tam atbilstoši izmēģinām, tad redzam, ka ir gadījumi, kad mēs ieguldām naudu, un nekas neiznāk. Tur jābūt kādiem parametriem.” “Jā,” es atbildēju, “es arī zinu vienu no tādiem parametriem. Es esmu uzaudzis Āzijā. Tur, kultūrā, kas vēl nav pieņēmusi rietumniecisko domāšanas veidu, kāds, kurš ir baudījis labu izglītību un ieguvis kādu augstskolas diplomu, skaitās intelektuālis. Tas uzliek tumšas brilles un ieliek pildspalvu krūšu kabatiņā. Viņš ir intelektuālis, un tādi nestrādā. Neviens nestrādā, ja ir intelektuālis! - Jūs tāpat varat tur ieguldīt naudu. Bet kas dod jums pārliecību, ka šie cilvēki arī tiešām *strādās* par ārstiem, kad būs dabūjuši savu titulu? Ka viņi gribēs strādāt par ārstiem ne tikai skaistā klīnikā galvaspilsētā, bet arī kā lauku ārsti, kuri dodas ārā pie ciltīm un nopūlas piepildīt to, ko jūs no viņiem sagaidāt?”

Viņi teica: “Jā, to mēs saprotam, un to mēs zinām. Mēs jau sadūrāmies ar tādiem piemēriem. - Tad lūdzu pasakiet mums tagad: cik lieli ir izdevumi, ar kuriem mēs varam sasniegt to, ko esam nodomājuši?”

Es teicu: “*Izdevumi* neko nedod. Bet jums ir jāvar cilvēkus *motivēt*, cilvēkus, kuri tiešām *grib darīt* savu darbu ...”

Šobrīd attīstās vēl viena nozare, informācijas iegūšana un izvērtēšana sabiedriskajai un saimnieciskajai dzīvei: “sistēmanalīze”- metode, kā atklāt shēmu, pēc kuras norisinās procesi cilvēku grupās, kuri strādā kopā. Tā var būt baznīcas draudze, firma, birojs vai pasts. Vai mēs varam precīzi izpētīt, kā šāda sistēma strādā? Kādi strāvājumi tur satiekas, utt.? - Šādi centieni ir pamatoti, tas ir saistīts ar apziņas dvēseles laiku. Apziņas dvēsele

negrib dzīvot sajūtās, bet gan tiešām apzinātā uztverē un apgūstot. Bet problemātika ir tā, ka šāda sistēma tiek izteikta formā, ko varētu ielikt kādā automātā. Tas pats par sevi nebūtu uztraukuma vērts, izņemot faktu, ka cilvēkiem, kas nodarbojas ar sistēmanalīzi, ir tieksme tieši no informācijas šauties lēmumā. Viņi saņem informāciju; ievada to modelī; no modeļa nonāk pie atbildes. Šai atbildei reizē esot jābūt gatavam lēmumam.

Taču ar šo atbildi var kaut ko iesākt tikai tad, ja zina kritērijus, kas pirms tam ir ieklūduši līdzī modelī. Tad mēs varam atskatīties un teikt: ar šādiem vai tādiem kritērijiem mēs esam šo vai to izdibinājuši. Taču mums pašiem nemitīgi ir pilnībā jāapzinās kritēriji, kurus mēs šajā momentā pielietojam, šajā noteiktajā gadījumā. Ja tas tā ir, tad visi šie pētījumi var mums daudz palīdzēt. Bet vairumam cilvēku nav nepieciešamā laika vai nepieciešamās izpratnes spējas; bez tam šīs lietas ātri kļūst tik komplicētas, ka vēl tikai speciālisti prot ar tām apieties. Cilvēki, kuri tad pieņem lēmumus, vairs nav spējīgi redzēt kritērijus, kas ir noenkuroti modelī. Jā, lielākie lēmumi šodien tiek pieņemti šādā veidā - lēmumi ārpolitikā, par karu un mieru, par saimnieciskajiem jautājumiem ...

Kopš ir kļuvuši kontrolējami atomspēki, principā vairs nevajadzētu būt nekādam enerģijas vai izejvielu trūcumam. Ja, piemēram, kādreiz beigtos vilna, tad tās vietā vienkārši radītu kaut ko citu līdzīgi izmantojamu. Modernā ķīmijas industrija nodod mūsu rīcībā materiālus, kurus agrāk mēs dabūjām no dabas, kad vēl bijām no tās atkarīgi. Šī šķietamā neatkarība no dabas ir viens no jaunajiem faktiem, ar ko mēs šodien dzīvojam. Gan jau parādīsies, vai neradīsies jaunas *atkarības*.

Mēs tātad redzam: tas, kas mūsu gadsimta pirmajā trešdaļā parādījās kā modelis, otrās trešdaļas laikā ir kļuvis arī pārvaldāms. Mēs varam sev jautāt: kāds būs nākošais solis? Arimans sapņo ne tikai par Zemes, bet arī par visa Visuma iekarošanu. Viņš grib uzcelt savu paša, cilvēka radītu pasauli, kuru tad varētu pakļaut sev - izraut no cilvēces evolūcijas, no Kosmosa evolūcijas. Vai viņam tas izdosies? Viņš to darīs, un viņš jau ir to sācis.

Bet mūsos kā fonā taču ir brīnišķīgā imaginācija: Mihaels, kurš stāv aiz Arimana, galīgo norēķinu izdarošs.*

Drīz zinātnieki pratīs izmantot iedzimtības spēkus. Tiks likts lietā viss, kas vien iespējams, lai "uzlabotu" iedzimtību. Iedomāsimies tos cilvēkus, kuri šodien runā par šīm lietām. Es pazīstu kādu, kurš strādā šajā nozarē. Var redzēt, ka tas ir augsti inteligents cilvēks. Bet, ar viņu runājoties, ir sajūta, it kā jūs runātu ar augstākais piecpadsmitgadīgu jauniešu. Īstenībā viņam ir ap četrdesmit, bet savā attīstībā, veidā, kādā viņš kā cilvēks stāv dzīvē, viņš ir gluži kā jauniešu, ar visu to aizrautību, kāda ir raksturīga jauniešiem, un visām negatīvajām izpausmēm, ko jaunieši izstrādā, kad cīnās pret kaut ko, kas viņiem nepatīk. Tieši šādu, tikai daļēji attīstītu inteligenci var izmantot Arimans.

Tagad mums tātad jāskatās, vai mēs varam pret to kaut ko pasākt. Nostāties pret to var būt ļoti smagi; jo mums vispirms jābūt vismaz tikpat gudriem kā mūsu pretiniekiem. Rūdolfs Šteiners izvīrēja jautājumu: vai ir jēga cīnīties pret kādu, kura loģika ir cita nekā mūsējā?

Kā antropozofiem mums ir pašiem sava loģika, taču mums ir jāpārceļas to citu loģikā un jāizskaidrojas ar viņiem viņu loģikas laukā. Mūsu loģika ir parametrs, skatoties no viņu

* Un šodien, 17 gadu pēc tam, kad tika nolasītas šīs lekcijas, mēs redzam, ka palīdzošie spēki ir pamodušies.

loģikas, un tas nozīmē, ka ir ļoti grūti atrast kādu pieeju. Tas laikam gan būs galvenokārt tīri cilvēciskajā jomā, kur rodas izdevība tiešām tuvoties šādiem cilvēkiem.

Var gadīties, ka kaut kas tāds izdodas nakts stundās. Es atceros vienu šādu gadījumu. Es vēlu naktī braucu automašīnā, priekšā vēl apmēram 200 km, pa vienu ceļu, nebija nekādu citu mašīnu - tad automašīnas tumsā mans līdzbraucējs teica: "Ziniet ... kad man bija 28 gadi, man bija kāds pārdzīvojums ... pārdzīvojums, kā priekšā es biju bezpalīdzīgs. Aptuveni 12 gadus pēc tam es biju Āzijā un tikos tur ar kādu vietējo. Tas mani vērīgi nopētīja un teica: pirms 12 gadiem jūs esat to un to pārdzīvojis! Viņš man precīzi izstāstīja, kas tas bija, un tad teica: es jums tagad izskaidrošu, ko jūs esat pieredzējis." Viņš tad norādīja uz kādu iepriekšēju inkarnāciju. Tad pirms neilga laika es tikos ar kādu, kurš man norādīja uz to pašu inkarnāciju. Tas bija otrais pārdzīvojums, kas bija bijis manam līdzbraucējam, un viņš mani lūdza: "Esmu dzirdējis, ka jūs esat antropozofs. Sakiet man lūdzu atklāti: kas ar to visu īstenībā ir?" - Tik atklāts viņš bija šajā naktī, automašīnā, kas brauca ar apmēram 120 km/h, un es varēju stundu par to runāt. Nākošajā dienā es satiku viņu universitātē. Tad viņš atkal bija noslēdzies. Bet gan jau atkal būs mirklis, kurā ar viņu varēs runāt.

Cilvēkiem ir daudz vairāk pārdzīvojumu, nekā mēs zinām. Tieši šādiem izciliem zinātniekiem ir iekšējās pieredzes, kuras viņi nevar izteikt.

Pie faktiem, ar ko cilvēkiem nākamajos gados nāksies sadurties, pieder nemitīgi pieaugošā sociālās dzīves vadīšana ar sistēmanalīzi. Mēs piedzīvosim arī pilnīgu pēdējās privātās dzīves izžušanu. Eiropā tas jau ir sācies. Es nezinu, kā tas ir šeit Savienotajās Valstīs - katrā gadījumā Holandē veselības aprūpes jomā jau grib visus datus par slimībām, uzturēšanos slimnīcās un tamlīdzīgus faktus atzīmēt uz kartiņas, kurai būtu jātiek iekārtotai jau līdz ar piedzimšanu, un šī kartiņa tad nonāktu vienā centrālā vietā. Tad reiz nākotnē katram nīderlandietim īstenībā kļūs koda numurs, kas tiks ierakstīts arī centrālajā kompjuāterā - ar visām slimībām, kas viņam ir bijušas, ar visiem nodokļiem, ko viņš ir maksājis, utt.

Nākotnē tad būs tā: ārstam, kurš izmeklē kādu pacientu, būs tikai jāpiezvana, un viņš saņems automātisku atbildi uz savu pieprasījumu no centrālā kompjuātera. Gribētos par katru zināt visu. Tas nāks: vienmēr pieaugoša jebkuras personiskās sfēras zaudēšana. Viss, ko jūs darāt, kaut kur tiks pierakstīts. Jūs jautājat: kāpēc? - Nu, tas kādreiz varētu noderēt. Šobrīd Holandē tiek veidota viena tieši šāda datu bāze attiecībā uz uzturēšanos slimnīcās un lietotajiem medikamentiem, lai novērtētu izmaksas attiecībā pret uzturēšanās ilgumu slimnīcā. Šie dati nonāk Veselības ministrijas centrālajā arhīvā, tur tie tiek savākti un statistiski izvērtēti. Tad varēs secināt: žultspūšļa operācija: septiņpadsmit dienu slimnīcā.

Tagad iztēlojieties kādu ķirurgu, kurš ārstē savus pacientus citādā veidā. Statistika parāda, ka viņa pacienti slimnīcā paliek divdesmit trīs dienas, jo to atveseļošanās pie viņa norisinās citādi. Varbūt ne ar pirmo, bet pilnīgi droši pie desmitā pacienta viņš saņems norādījumu: "Dr. X, jūsu žultspūšļa pacienti pārāk ilgi paliek slimnīcā, jums viņi jāatlaiž piecas dienas ātrāk." Kaut kas tāds arvien vairāk parādīsies mūsu sociālās dzīves jomā.

Ar ko mums jāreķinās nākamajos gados pēc 1965. gada? Ar pārpilnību - enerģijas, izejvielu, informācijas un medikamentu, pārtikas preču, apģērbu pārpilnību, īsi sakot - visās jomās. Arimans tik ļoti labprāt gribētu mums to visu dot, tikai ne vienmēr viņam tas izdodas! Tikai viens ir aizliegts: *paša spriedums*. Individā, Es spriedumam ir jātiek

iznīdētam. Arimanam izšķirošais jautājums skan: vai panākumus gūs intelekts vai “mulķīgums”? Arimanam viss, kas nāk no garīgās pasaules ir mulķība. Par to ir arī kāds Rūdolfā Šteinera norādījums: ja mēs jebkad ielaižamies diskusijā ar Arimanu, mūs neizbēgami satrieks loģiskā konsekvence un mērķtiecīgā drošība, ar kādu viņš lieto savus pierādījumus.

Mulķība Arimanam ir viss, kam nepiemīt noteikta personiska intelektualitāte. Katra arimaniska būtne ir augstā mērā apdāvināta ar to intelektu, kādu es jums tikko aprakstīju: kritisku, visas neloģiskās lietas noliedzošu, pilnu nievu un izsmieklā. Ja mēs šajā veidā iekšēji iztēlosimies Arimanu, tad sajūtīsim lielo kontrastu starp Arimanu un Mihaelu. Mihaelam nav ne mazākās intereses par intelekta personisko raksturu. Inteliģenci padarīt par personīgu tiecas tikai cilvēki, kuri dzīvo arimaniskā shematisma varā.

Arimanam ir nievājošs spriedums par Mihaelu. Viņš uzskata Mihaelu par neprātīgu un dumju. Jo Mihaels tikai grib - un ir gribējis to tūkstošiem gadu, cauri veselām mūžībām – pārvaldīt kosmisko inteliģenci. Tagad cilvēkiem atkal ir iespēja sasniegt šo Mihaela pārvaldīto inteliģenci kā kopēju un visaptverošu inteliģenci, kas *vienādā mērā* nāk par labu *visiem* cilvēkiem.

Tā ir tā lielā atšķirība starp mihaelisko inteliģenci un arimanisko intelektu. Mihaeliskā inteliģence vienādā mērā dod labumu visiem cilvēkiem. Tas izsaka: tas nav *mans* privātais intelekts, kurš *man* ir, ar kuru es varu nopelnīt naudu. Ar tādu, kā personisku īpašumu izjustu intelektu var uztaisīt daudz naudas. Bet tajā pašā mirklī gan arī kļūst par vergu.

Mihaels modina mums pan-inteliģenci, kas stāv pāri šim intelektam, visaptverošu, t.i., kosmisku inteliģenci. Mihaela kosmiskajai inteliģencei, tāpat kā arī antropozofijai, ir jātiek *uzdāvinātai* visiem - visu labumam vienādā mērā. Tai jāvar brīvi izpausties, būt nododamai tālāk, tā nedrīkst būt personisks īpašums. Vislabākajā veidā tā var nokļūt pie cilvēkiem, ja tie izveido kādu kopību un mēģina savstarpēji viens otram palīdzēt tās apjēgšanā.

Kā mēs varam palīdzēt Mihaelam šajā gadsimta pēdējā trešdaļā tomēr kļūt iedarbīgam starp šiem arimaniskajiem spēkiem? Vienīgais ceļš, kā atvairīt Arimanu, ir no iekšienes uz āru. Jo tad mēs varam novērot, ko viņš dara. Ja mēs mēģinām strādāt vadoties no antropozofijas, tad nevaram palikt stāvam ārpusē. Mums ir jāiestājas, jāiekļaujas visās lietās. Mums ir jāzina, kā tiek manipulēta mūsu sociālā dzīve, jo tikai zinot, kā tas notiek, mēs varam atvairīt Arimanu. Tas arī ir pamatojums, kāpēc mēs nedrīkstam izolēties, ar sajūtu, ka mēs esam nedaudzie “privilģētie” pret “slikto ār pasauli”.

Mēs varam palīdzēt Mihaelam divējādi. Mums ir iekšējais skološanās ceļš, kā Rūdolfš Šteiners savas antropozofiskās darbības sākumā to apraksta grāmatā “Kā iegūt atziņas no augstākajām pasaulēm?” - Bez tam mums ir iespēja studēt garīgās pasaules atklāsmes, un no šīm studijām mēs varam sākt spert pirmos soļus uz imaginācijām. Mēs varam iet savu iekšējās attīstības ceļu un mēģināt, izsekojot kā veidojas tēli mūsu dvēselēs, lēnām attīstīt sevī imaginācijas, kamēr kādreiz aptversim reālas pārjutekliskās īstenības tēlus.

Viena tāda imaginācija, pārjutekliskās realitātes tēls, ir prettēls arimaniskajam modeļa priekšstatam. Arī Arimans tiecas izsaukt imaginācijas - bet tieši modeļu formā. Mums ir jāmeklē šādu imagināciju otra puse - jāizlaužas līdz īstai imaginācijai, līdz dzīviem tēliem. Mums ir jāstiprina savi imaginācijas spēki un jānokļūst līdz inspirāciju pasaulei, kur šie tēli tad arvien vairāk kļūst par realitāti. Un no šīs garīgās realitātes, kurā tad mēs stāvam,

nonākam intuīciju pasaulē, jomā, kur sakņojas spējas darīt lietas no garīgiem spēkiem. Tas ir viens ceļš: apskatīt pasauli, vērsties pie savas iekšienes, ejot iekšēju ceļu un veidojot iekšēju imagināciju, inspirāciju un intuīciju pasauli.

Pēc Ziemassvētku konferences 1923. gadā Rūdolf Šteiners teica: tagad pirmo reizi cilvēcei var būt arī otrs ceļš. Tas ir dabaszinātņu ceļš. - Tas ir ceļš, kuru ir iesācis iet Gēte ar savām augu studijām. Viņš apskatīja pasauli tā, ka tā kļuva transparenta attiecībā uz spēkiem, kas tajā darbojas. Tas ir pasaules ārišķības caurskatīšanas un realitātes, kas slēpjas aiz tās, izziņas ceļš. Tas gan ir ceļš, pa kuru viens atsevišķs cilvēks tālu nevar tikt. Viņš var tur patstāvīgi izdarīt savus pirmos soļus. Bet, kad viņš reiz ir pa īstam sācis, tad - teica Šteiners - ir jānāk kāda cita, vairāku citu palīdzībai, viņam būtu jāklūst kādas grupas loceklis un jāstrādā kopā ar citiem. Nevis tāpēc, lai galu galā piesavinātos sev izstrādāto rezultātu, tāpat izlaužoties līdz šai slēptajai realitātei, bet gan lai iegūtu iespēju to attēlot tā, lai tas var tikt dots tālāk citiem cilvēkiem. Tas ir kaut kas pavisam cits! Es kaut ko zinu - bet: vai es varu to nodot arī citiem?

Ir ceļš, pa kuru mēs varam iet vienatnē. Tas tika dots antropozofiskās kustības sākumā. Pa šo ceļu *viennēr* var doties sava paša iekšējai attīstībai. Tas sākas ar imaginācijām, nonāk līdz inspirācijām un galu galā ved pie intuīcijas. Bet nu Rūdolf Šteiners izskaidro, ka *tagad* ir kļuvis iespējams vēl cits ceļš: tas sākas ar intuīciju, nonāk pie inspirācijām un beidzot pie imaginācijām. Tas nozīmē: mēs *darām* lietas ar drošību, kas sakņojas garīgajā. Tas ir pilnīgi pareizi tā. Mēs kaut ko darām, dzīvojot ar garīgu faktoru realitāti, un redzam pēc tam, vai tas bija *labi*, vai nē. Zināšana nāk vēlāk.

Pirmais bija seno mistēriju ceļš gadu tūkstošiem ilgi, un pa to bija jāiet līdz 1923. gadam. Tad Rūdolf Šteiners atjaunināja mistērijas un deva tām jaunu ceļu. Viņš pat teica, ka viņu ienīda cilvēki, kuri bija zinājuši tikai pirmo ceļu. Tie parasti teica: "Tas ir bezatbildības ceļš. Vispirms ir kaut kas jāzina, tad jāiekļaujas realitātē un tikai tad jārikojas."

Tagad nāk jauni cilvēki. Viņi saka: "Mēs kopā strādājam, un ir mūsu sadarbība kādā grupā, kuras kopējais mērķis un objekts ir ārpus grupas - skola, lauku sēta, jaunas ēkas finansēšana - pēc tā mēs *rikojamies*." Kad šie ļaudis sēž kopā, mēģina uzticēties viens otram un strādāt viens ar otru kopā, tad iestājas mirklis, kad viņiem *vajag* kaut ko darīt. Tad ir iespējams, ka pareizā rīcība var notikt, vadoties no garīgas pārliecības, no intuīcijas.

Rūdolf Šteiners saka, ka tas īpaši ir iespējams daudzām darbībām medicīniskajā sektorā. Kad kāds ārsts stāv savu pacientu priekšā pieņemšanas laikā, viņam ir zināšanas par augiem un minerāliem, un viņš zina, ko ar to var darīt. - Tad viņam ir jāiepazīst pacients, jāizjautā par tā problēmām. No tā visa ir jānāk intuīcijai: man ir jādod arnika D12.

Tas ir intuīcijas akts starp diviem cilvēkiem. Varbūt vēlāk ārsts var ķerties pie šīs lietas citā veidā. Kad es iesāku savu ārstniecisko darbu, tad visā pasaulē bija tikai viena vieta, kur varēja iepazīt šos ceļus. Tā es devos uz klīniku Arlesheimā un izjautāju ārstus. "Ko jūs dodat šajā vai tajā gadījumā?" - Man bija mazs blociņš. Tur es pierakstīju visu, ko dzirdēju. Šajā blociņā es ierakstīju apmēram 30 slimību ainas un 30 medikamentus. Ar to es sāku. Žēlastība bija ar mani. Nekad vairs man nav bijuši tādi panākumi, kā šajā pirmajā pusgadā!

No tā, kas aužas starp kādu jautājošo un kādu, kurš ir gatavs pa īstam ieklausīties un palīdzēt ar savām zināšanām, iestājas moments, kad mēs varam iedot īstās zāles: dod to - ņem to - tas ir pareizi. Pēc tam mēs sev jautājam: "Kāpēc īstenībā es iedevu šīs zāles šādā

potencē?” Pārdomājot, mēs atradīsim pamatojumu. Atskatoties mēs varam teikt: “Jā, tas bija pamatoti, ka es rīkojos tā.”

Tas pats ir ar gadījumu starp skolotāju un bērnu. Stundu laikā varbūt gadās tā, ka kāds bērns kaut ko saka, kas nepieklājas. Ko ir jādara skolotājam? Ja viņš sev saka: “Man jāpārdomā, ko par to visu ir teicis Rūdolfs Šteiners,” tad būs par vēlu. Viņam ir kaut kas *jādara*. Vakarā, atskatoties uz dienu, viņš redzēs, vai bija rīkojies pareizi vai aplam. Viņa intuīcija bija aplama - vai pareiza. Viņš ir kaut ko iemācījies kādai nākamai reizei. - Šī prakse intuīcijā var kļūt par jaunu ceļu iekšējā attīstībā. Pa to iet *darot*.

Pieņemsim, ka kādā skolā ir desmit klases un desmit klašu skolotāji. Viņi strādā kopā garīgā nozīmē, balstoties antropozofijā. Viņi pūlas paveikt labāko, ko spēj, balstoties uz Rūdolfa Šteintera darbiem un ar savstarpēju cieņu un novērtēšanu.

Kad nu katrs atsevišķi stāv savas klases priekšā, tad viņš tomēr var rīkoties, balstoties visā skolotāju grupā. Šāda garīga ietekme uz bērniem ir ne tikai desmitkārt lielāka nekā no viena atsevišķa skolotāja, tā ir desmit reiz desmit reizes lielāka. Visu pārējo kolēģu spēki nes viņu, un viņš nes līdzīgi visus pārējos. Tam priekšnosacījums ir grupa, kurā valda cilvēka uzticība cilvēkam.

Visdziļākās raizes nākotnē būs: kādam uzticas, un viņš nodod šo uzticēšanos. Lauzta uzticība būs visdziļākās sāpes tiem cilvēkiem, kuri nākamajā laikā cīnīsies par Mihaelu. Intuīcija ir apkrāpta. Ilgāk vairs nevar stāvēt kopā, tagad ir jāstāv vienam. Kurš jēlkad ir piedalījies šādā kopā strādājošā grupā, tas zina, kāds spēks tad ir zaudēts. Tad redz, kāds nepilnīgs radījums tu esi un cik maz var sasniegt, kad tu esi viens.

Taču mēs ar drosmi varam doties pretī nākamajiem gadiem. Būs visdažādāko spēku virpulis - zinātnē, sabiedriskajā dzīvē, audzināšanā, īsumā: visās jomās. Būs luciferiskie un arimaniskie spēki, bet cauri tiem darbosies arī labo garu spēki. Ja mēs gribētu nogaidīt, kamēr mums būs tā stingrā skaidrība, vai tas ir labi, ko mēs darām - tad mēs nenonāktu pat līdz tam, lai pakustinātu kaut vienu pirkstu. Mums jātiek galā ar situācijām pēc intuīcijas un tad vēlāk no tā jāamācās. Lai varētu pretoties Arimanam un viņa spēkiem, mums jāstāv kādā cilvēku grupā, kuras locekļi uzticas viens otram, ciena un palīdz viens otram, un iestājas viens par otru. Tad var būt iedarbīgi labā spēki - tie to nevar tādā mērā, ja katrs strādā pats par sevi atsevišķi.

Tas ir tas, ko es gribēju izteikt jaunajiem cilvēkiem, kuri iet pretī 21. gadsimtam. Tas ir *jūsu* laiks. Tā ir *jūsu* dzīve. Tas nav laiks, kad aktīvi vēl varētu būt mēs - vecie. Mūsu paaudze bija gadsimta vidus paaudze. Tagad mēs šos uzdevumus nododam jums, jūs būsi šo spēku glabātāji nākamajos gados.

Kamēr ārējie spēki darbojas arvien haotiskākā veidā - vēl haotiskāk nekā gadsimta vidējā trešdaļā -, es jums piedāvāju šo ideju: mēģiniet veidot grupas - lielākas vai mazākas -, kuras strādā kopā ne tikai garīgā jomā, bet arī apzināti atbildīgi izpilda uzdevumus pasaulē. Stāviet kopā tā, ka katrs zina: viņš nestāv viens; viņam uzticas, un viņš var uzticēties pārējiem.

3 *Labo darīt*

Atlantiskais laiks ir jau sen nogrimis pagātnē; tas ir tik senā pagātnē, ka par to gandrīz nekas nav zināms, un pat tas nedaudzais zināmais kopš grieķu antīkās pasaules, īstenībā jau pirms tam, ir mīti. Tas ir cilvēces laikmets, ko pārskalojuši ūdeņi, pārseguši ledi, kam pāri pārvēlušās katastrofas. Laikmets, nogrimis apvērsumos, tautu staigāšanā, evolūcijas metamorfozēs. Mūsu senās kultūras ir atstājušas savas civilizācijas liecības par šo nogrimušo pirm-laikmetu.

Zemes seja kopš tā laika ir izmainījusies: sauszeme ir pārbīdījusies, okeāni mainījuši vietas, tomēr dažādo strāvojumu izklīdināto tautu klejojumi ir pēcatlantiskajā pasaulē atnesuši līdzīdi senās gudrības elementus, kā arī impulsus kultūrām, kuras rodas no jauna. Lielais laikmets, kas sekoja atlantiskajiem laikiem, tiek saukts par “pēcatlantisko laikmetu”, un mēs šodien dzīvojam jau piektajā šī pēcatlantiskā laika periodā.

Šī piektā pēcatlantiskā ēra sākās aptuveni 1500. gadā pēc Kristus dzimšanas, laikā, kas apmēram sakrīt ar pāreju no viduslaikiem uz renesanses ziedu laikiem. Agrākie pēcatlantiskie periodi atkārtoja Zemes attīstību līdz ēģiptiešu-asīriešu laikmeta sākumam, kad par garīgās attīstības nesēju kļuva sajūtošā dvēsele. Tā bija trešā pēcatlantiskā ēra, un varas, kas stāv aiz cilvēces attīstības, tagad aiz ārējās vēstures gaitas sāka veidot sajūtošo dvēseli.

Šajā sajūtošās dvēseles laikā cilvēce ir iemantojusi spēju mācīties iekšēji izjust skaistumu, jo šī sajūtošā dvēsele tolaik ieguva spēju atspoguļot sevī skaisto. Tam pamatā ir, ka astrālais ķermenis - savā konfrontācijā ar ārpasauli - varēja uz to iedarboties; kamēr ārpassaule no savas puses iedarbojās uz astrālo ķermeni. Šajā kopsakarībā astrālais ķermenis gan bija pārsvarā uz ārpasauli vērstas reakcijas orgāns: tā tieši iedarbojās uz viņu, uz ko viņš tikpat tieši reaģēja. Līdz ar sajūtošās dvēseles attīstību pakāpeniski zuda šī procesa tiešums. Tas varēja kļūt piedzīvojams vairāk kā sava veida iekšējs atspoguļojums, un sajūtošā dvēsele tagad varēja vairāk iekšēji izjust ārpassaules saturu un skaistumu. Šī pieredze tad varēja tikt atkalatdzīvināta kā iekšēja pasaule - sajūtošajā dvēselē. Tā sajūtošajā dvēselē sāka parādīties apjaušana par skaistumu.

Šim periodam sekoja grieķu-romiešu ēra, kas ilga līdz pat viduslaikiem. Parādījās jauns pārdzīvojums: no iekšēji izjustās sajūšanas augšup kāpa iekšēji izjustas domāšanas atklāšana. Šī pāreja no domāšanas “pasaulē” uz domāšanu “par pasauli” bija kļuvusi iespējama līdz ar jaunas dvēseles kvalitātes pamošanos: tā bija saprāta dvēsele. Tagad ārpassaule varēja tikt atspoguļota *domās*.

Domas, kas līdz tam parādījās vienīgi kā pasaulei piederīgas pašā uztverē tieši - tas nozīmē: kā ārpus cilvēka eksistējošas - tagad tika piedzīvotas kā pasaules atspoguļojumi, kā domas *par pasauli cilvēkā* pašā. Tā tās ieguva zināmu neatkarību un atraisītību no pasaules. Cilvēks tagad varēja tās pārdzīvot kā pasaules elementu iekšā pats sevī.

Augstākais ideāls, pēc kā cilvēks varēja tiekties šajā jaunajā domu kļūšanā par iekšējām, bija *patiesība*. Patiesība saprāta dvēselei bija tas pats, ko skaistums bija nozīmējis sajūtu dvēselei - tās attīstības piepildījumu, augstāko mērķi, pēc kura varēja tiekties. Tāpat kā

cīniņš par skaistuma dzimšanu sajūtu dvēselē bija attīstības ceļš iepriekšējā laikmetā, tāpat cīniņš par iekšējās patiesības atrašanu bija tas, kas kalpoja saprāta dvēseles attīstībai.

Tas skaidri runā no grieķu-romiešu filozofijas attīstības, bet vēl skaidrāk parādās priekšplānā pēckristus gadsimtos un viduslaikos, kad patiesības meklēšana kļuva par cīņu pret maldiem. Cīņa pret maldiem kļuva par kaut ko līdzīgu rezonances pamatam cilvēka tieksmei pēc patiesības. Patiesība bija, tā sacīt, slīpējamais akmens, uz kura bija jātiek "uztrītai" saprāta dvēselei. Maldi tika uzlūkoti nevis vienkārši kā kaut kas aplams, bet gan kā dvēseles orgāna, no kura gribēja attīstīties saprāta dvēsele, netīrība, sasmērēšana. Izsūtīšana un nāve bija sodi, kas tam sekoja. Šo gadsimtu cilvēki tik stipri pārdzīvoja šīs cīņas realitāti, ka viņiem šķita labāk cilvēkus maldu dēļ un patiesības labā sadedzināt vai pašiem tikt sadedzinātiem, nekā nodot šo lietu. Tas atspoguļojas milzīgajos mocekļu un ķeceru reģistros cauri visiem šiem gadsimtiem. Kad tuvojās 1500. gads un Eiropa sāk mosties apziņai par savu savdabību un mantojumu, pirmo reizi skats vēršas pāri savām robežām uz senatnes likumiem un ideāliem, un, kā sekas, sāk parādīties šaubas par dogmām. Tagad iezīmējas jaunas spējas un jauni laiki. Metodiskas novērošanas un objektivitātes loma arvien vairāk un vairāk izspiež sholastisko argumentāciju. Dabaszinātnes apsveic savus pirmos priekšgājējus jaunā laika garā. Viņi vairs nav kā senatnes gudrie dārgumu glabātavu sargi un mistēriju gudrību skolotāji, bet gan jaunas atklājēju grupas kodols; arī lielie humānisti ir cilvēki, kuri tajā pašā garā novēro vēstures izrādi un cilvēka lomu tajā. Tas viss vēsta par apziņas dvēseles laikmetu.

Attiecībā pret saprāta dvēseli, kas mācīja pārvarēt maldus, apziņas dvēseles uzdevums nav izlobīt patiesību, bet gan *īstenot labo*, tam sastopoties ar ļauno. Saprāta dvēsele attīstījās, uzņemot iekšēji sevī patiesību. Apziņas dvēseles laikmetā cilvēka uzdevums ir attīstīt nākošo, jauno dvēseles kvalitāti, uzņemt sevī *labo*. Katrā cilvēkā, kas ir iepīts šodienas pasaules haotiskajos konfliktos, no saprāta dvēseles paceļas jautājums: "Kā man attīstīt šo jauno apziņas spēju - atrast *labo*?"

Tas vispirms ietver nepieciešamību dzīvot iekšā un ar pasauli, jo "Labā grāmatu", tā sacīt, nevar paņemt līdzī kādā cellē, kaut kur tālu prom no cilvēkiem, lai lasītu to saprāta skaidrajā gaismā. Modernais cilvēks te ir sprukās, jo viņam - lai varētu nodarboties ar savu labā meklēšanu - ir jābalstās uz zināšanām par patiesību. Bet kur mūsdienās tik bagātīgi sazēlušo, vienai ar otru konkurējošo pretenziju un patiesību vidū, patiesības noliegšanas vispār vidū - kur viņam iemantot šīs zināšanas? Un apjukums sniedzas vēl dziļāk. Jo - kā modernais cilvēks, kad viņš reiz ir sagūstīts pasaules līdzraujošajā tvērienā, un jaunas apziņas gaismā grib tikt ar ļauno, kā viņš var zināt, vai *dara labo*, kad kaut ko dara? Viņš varbūt tic, ka runā patiesību, patiesību, kuru ir izcīnījis saprātīgās pārdomās kā saprāta dvēseles mantinieci. Taču pat kaut ko patiesu izsakot - vai tas ir tas pats, kā darot kaut ko labu?

Apziņas dvēseles laikā mēs drīz atklājam, ka labā jomai kaut kas var piederēt tikai tad, kad tas tiek *izdarīts*. Jau Gēte to ir apliecinājis, sakot: "Jo galu galā visam vēl ir jātiek *izdarītam*." Patiesība var tikt atzīta, labais var tikt tikai izdarīts. Un tā kā jaunās mistērijas apziņas dvēseles laikmetā nav patiesības un maldu mistērijas, bet gan labā mistērijas, tad tās ir rīcības mistērijas: gribas mistērijas.

Modernā cilvēka uzdevums ir stāties pretī ļaunajam, lai radītu labo. Tā ir saprāta dvēseles laikmeta nosacījumu metamorfoze, kur uzdevums bija izskaidroties ar maldiem, lai atklātu patiesību.

Antropozofijas studijas, ar mērķi izstrādāt īstas zināšanas par to un izlauzties līdz patiesībai, īstenībā nozīmē, ka antropozofiju aptver tikai saprāta dvēsele. Lai uzņemtu to apziņas dvēseles sfērā, “visam vēl jātiek *izdarītam*”. Antropozofija nevar tikt tikai studēta un nēsāta apkārt kā zināšanas. Tai ir jātiek īstenotai pasaulē!

Bet pirms mēs ķeramies pie tā, lai runātu, kā atrast ceļu uz labā īstenošanu, mums vispirms ir jāapjēdz ļaunā saknes.

Pirms Atlantīdas ēras, lemūriskajā laikā, cilvēces attīstības laukā ienāca Lucifers. Tas notika lemūriskā laika piektajā periodā, kad uz cilvēkiem iedarbojās Venēras spēki, un kultūra attīstījās dienvidos, apvidū, kur šodien atrodas Malajas salas. Lucifers izmantoja izdevību iejaukties lemūriskajā attīstībā un izsauca kādu lielu pārmaiņu - dzimumu rašanos: cilvēce tika sadalīta divās daļās. Līdz ar dzimumu pastāvēšanu Lucifers varēja palielināt savu varu pār cilvēkiem. Tas viņam kļuva iespējams tādējādi, ka viņš cilvēku astrālajos ķermeņos iejauc iekāres.

Šīs attīstības dāvana bija brīvība.

Atbilstošs notikums norisinājās atlantiskajā laikā. Tur arī Arimans ieguva ietekmi attīstības arēnā, un proti, turāņu tautas kultūras laikā. Turāņi ērgļa kultūru pārmainīja par skorpiona kultūru. Viņi no pirm-toltekiem pārņēma augkopības mākslu, bet izmainīja vairošanās spēkus par maģiskiem, ar to palīdzību varot iedarboties uz ēterisko pasauli. Te Arimans varēja iegūt ietekmi. Tas viņam izdevās tādējādi, ka viņš ienesa cilvēku ēteriskajos ķermeņos maldīšanās iespējas elementu.

Dāvana, kas cēlās no šī attīstības ceļa, bija pašapziņa.

Tā perioda laikā, kas sekoja atlantiskajām ērām, izdevību iespiesties attīstības arēnā sāka izmantot azūras. Tikai apziņas dvēseles laikā tās var tikt klāt cilvēka “Es”.

Šīs azūras ir tumšas arhaju-būtnes, tātad personības gari un laika gari. Jau uz senā Saturna tās atkāpās no kopējās cilvēces attīstības. Tās atšķiras no arimaniskajām būtnēm, kas radās uz senās Saules, un no luciferiskajām būtnēm, kas sāka darboties uz senā Mēness, ar to, ka tās vispār negrib nekādu attīstības ciklu, turpretī Arimans un Lucifers *iekļaujas* cilvēciskajā attīstībā - gan katrs ar saviem paša mērķiem.

Tagad mums ir zināma aina par to, kā noteiktos pēcatlantiskajos laikos attīstības vadlīnijas uztvēra un auda tālāk ļoti dažādu veidu spēki. Sajūtu un saprāta dvēseles pēcatlantiskajā attīstībā mēs atrodam sava veida lemūrisko un atlantisko laiku atkārtojumu. Gluži tāpat kā Lucifers parādījās lemūriskajā laikā, arī te viņš iedarbojās uz sajūtu dvēseli, modināja tur zināmas iekāres un kaislības. Šīs iekāres un kaislības savu pretstatu tad atrod slimībā un nāvē.

Labie hierarhiskie spēki kā palīdzību pret šiem negatīvajiem spēkiem deva mums dziedināšanas spēkus.

Pēcatlantiskajā saprāta dvēseles attīstības fāzē Arimans parādījās tieši tā, kā viņš iepriekš bija parādījies atlantiskajā laikā. Viņš iedarbojās uz saprāta dvēseli, ienesot tajā maldīšanās

iespēju. Arimans ar to būtu varējis izpostīt visu cilvēces attīstību, ja labās hierarhiskās varas nebūtu uzdāvinājušas karmu kā palīdzību pret maldiem. Cilvēka individuālā karma nozīmē iespēju koriģēt maldus dzīvē starp nāvi un jaunu dzimšanu. Tāpēc karmas likumu saprāta dvēseles laikā īstenībā vēl maz zināja - svarīgāk bija, ka karma vienkārši tika izdzīvota.

Pēc 1500. gada, apmēram apziņas dvēseles laika sākumā, savu īsteno attīstības procesu uzsāka cilvēka *Es*. No šī momenta parādās azūras. Azūras ir antikrists, jo tās ir pret jebkuru attīstību vērsti gari, “absolūtā nihilisma žņaudzējuņģeļi”, kā tās sauca Rūdolfs Šteiners.

Azūras caurauž fizisko ķermeni, tās tīko pēc tā, lai no turienes pa daļiņai iegūtu *Es* savā īpašumā. Šīs daļiņas atraisās no īstenā *Es*, un tad no šiem “*Es*-substancēi” nozagtajiem “gabaliņiem” var piedzimt dēmoniski fantomi. Fantomi, kas baro savu dzīvi ar zagtu cilvēka *Es*, tad iegūst brīvību izmantot šo cilvēka *Es* paši saviem tīkojumiem. Daļa no cilvēka *Es*-ības šādā veidā ir pārveidota par materiālu dēmoniskiem monstriem. Kad tas reiz ir noticis, sekas vairs nevar tikt labotas pat visā tagadējā Zemes attīstības fāzē. Ar nozagto cilvēka “*Es*-gabaliņu” palīdzību azūras tad var nekontrolēti turpināt savu rīkošanos. Tikai sekojošajā lielajā laikposmā, Jupitera attīstībā, šie cilvēciskās izcelsmes fantomi caur Kristus spēku atkal varēs tikt uzņemti plānveidīgajā Zemes evolūcijas plūdumā.

Azūras iedarbojas no korumpēta fiziskā ķermeņa uz cilvēka *Es* tādējādi, ka tās ienes apziņas dvēseles dzīvē sava veida teorētisku materiālistu, tieši tagad, kad apziņas dvēsele piedzīvo savu atplaukumu. Cilvēks, ja padodas šim teorētiskajam materiālistam kā pasaules uzskatam, tiek atgriezts no pārjutekliskajām atziņām un garīgām iedarbībām. Tad arī valda tieksme aizmirst visu, kas saistīts ar garīgo spēku darbību. *Es* dzimšanu no apziņas dvēseles apsteidz tā “aborts”, un azūru upuri bieži iekrīt zemākā fiziskā juteklībā. No tā mūsu kultūrā ceļas “groteskā juteklības pekles perēkļi”, kā to nosauca Rūdolfs Šteiners. - Šie perēkļi tad ir kaut kas līdzīgs “paradīzes zemes virsū” karikatūrai, kur ārējais progress ir nogriezts no sava garīgā pamata; cilvēki ir ieslēgti sevī, jutekliskas apmierināšanās valstībā.

Pasaules uzskats, kas pavada šo attīstību, redz cilvēku kā vienu vienīgu tīri materiālu spēku saišķi. Cilvēks, evolūcija, kultūras attīstība tiek uzskatīti par šo spēku kailu gadījuma kombināciju. Šis uzskata veids noliedz personību un garu un korumpē būtisko cilvēka esamību vispār. Rūdolfs Šteiners šo samaitāšanās veidu, kas nāk no azūrām, sauc par “plašumā ejošo trūdēšanu”.

Fiziskajā pasaulē ir pretlīdzeklis pret azūru darbošanos. Tā ir vingrināšanās uzlūkot pasauli mums apkārt kā plašu darbojošos gribas spēku jūru. Kur azūras mēģina *Es* sasaistīt pie maņām, tur ir iedarbīgs šis pretlīdzeklis: neiestigt pašā maņu uztverē kā tādā, bet gan uztvert maņām *cauri*. - Tīklu, kurā mēs iepinamies savas maņu dzīves dēļ - ko vēl atbalsta augošā materiālā labklājība - nevajag uzskatīt par jutekliskuma jūru, kurā var noslīkt, bet gan par mutuļojošu, virmojošu, bangojošu gribas spēku varenu izrādi. Ja izdodas ieskatīties šajā izrādē cauri maņām un ieraudzīt spēkus ne tikai kā plikus maņu kairinājumus, bet gan kā gribas viļņus un straumes, tad var sākt saprast, ka šie gribas spēki ir izpausme kaut kam tādā, kas ir vēl dziļāk zem virspusējā - pasauli radošajai gudrībai.

Tomēr mūsu laika cilvēks, kurš dzīvo apziņas dvēseles dzemdību sāpēs, stāv pretī pasaulei, kurā azūras izdara mēģinājumu, jā, ir jau to sasniegušas, iegūt savā īpašumā ievērojamu

daudzumu Es-spēkus. Kur cilvēkam šādā stāvoklī vērsties, ja viņš grib attīstīt spēkus, kas palīdz darīt labo? Azūras pārstāv spēku, kas vērsas pret jebkuru attīstību. Lai šajā situācijā atrastu Es pieturas punktu, mums ir jāpievēršas attīstības spēkiem, mums jānonāk pie idejas, kas īstenībā ir attīstība, idejas, kas ir piemērota apziņas dvēseles laikam.

Antropozofija šajā virzienā var mums palīdzēt nonākt līdz sapratnei. Tā taču savā ziņā ir idejas iemiesojums, idejas par Kosmosa, dabas un cilvēka attīstību.

Ap 1500. gadu, apziņas dvēseles attīstības sākumā, notika pārmaiņas cilvēka iekšējā organizācijā. Apmēram šajā laikā - Rūdolfs Šteiners apraksta, ka pie tam iestājās savā ziņā "kosmisks negaiss"- pirmā hierarhija izmainīja nosacījumus domāšanai cilvēkā. Viss, kas senos laikos bija zināšanas, bija sirds zināšanas. No cilvēka paša vidus sirds caurda katru iekšēju darbību ar siltumu un apgarotību.

Apmēram ap 1500.gadu šie domāšanas spēki, tā sacīt, "savīta". Tie sažuva un izzuda no cilvēka starojošā vidus, kamēr beidzot palika tikai smadzenēs. Domāšana tika nogriezta no sirds spēkiem. Tas deva cilvēkiem iespēju ar savu smadzeņu palīdzību kļūt vēsiem, objektīviem un intelektuāliem savā domu dzīvē.

Šī pāreja uzspiež savu zīmogu apmēram vienlaicīgajai moderno dabaszinātņu uzniršanai un vienlaikus tiek ar to raksturota. Šis zinātniskās domāšanas veids bāzējās jaunā stāvoklī, kuru cilvēks ieņem, tas ir stāvoklis, kurā cilvēks ir skatītājs. Viņš vairs nav norišu dalībnieks. Atziņas rodas no domāšanas, kas ir nobīdīta uz smadzenēm un kas apskata Kosmosa un dabas attīstību no stingra sākumpunkta. Cilvēks, kopš uztver tā, vairs nav pats līdziesaistīts Kosmosā un dabā agrākajā veidā.

Pēdējos 400 gadus šis izziņas veids ir arvien vairāk izplatījies un šodien ir dominējošais. Šādi orientēta zinātne - kam tomēr bija ļoti liela vērtība cilvēkiem - slēpj sevī kādas ļoti lielas briesmas: pats cilvēks pēkšņi izskatās stāvošs ārpus evolūcijas, ārpus Zemes attīstības. Šo fenomenu var aprakstīt dažādos veidos: rodas automatizēta pasaule; var arī teikt - pasaule, kurā cilvēks pakāpeniski atsvešinās no savas saistības ar garu. Baznīcas ved arvien bezcerīgāku cīņu, pūloties šo saistību saglabāt.

Šajā grūtajā situācijā Rūdolfs Šteiners pieņem lēmumu ar 1923.gada Ziemassvētku konferenci radīt pamatu jaunām mistērijām. "Pamatakmens meditācijā" Rūdolfs Šteiners aicina cilvēkus vingrināties un meditēt "garu - atcerēties, garu - pārdomāt, garu - ieraudzīt". Nolūks ir radīt jaunu saistību ar pārvērtēto pasauli formā, kas ir piemērota apziņas dvēseles laikmetam, laikmetam, kurā dvēseles vadošo spēku, ar pilnu apziņu vingrinoties, jāveido, balstoties garīgajā, ar "lai kļūst labs, ko mēs no sirds dziļumiem, ar galvu mērķtiecīgi radīt gribam". Tas ir aktīvas iekšējās attīstības ceļš, ko Rūdolfs Šteiners šeit dod. Tam jābūt ceļam, kas mūsu trauksmainajos laikos ved uz labā apjēgšanu. Bet, lai labais varētu kļūt par *realitāti*, mums ir jāiet tālāk, nekā tikai līdz kailam labā jēdzienam - mērķim ir jābūt, lai labais varētu tikt izdarīts.

Jebkuras mācības dilemma ir tās noteikumu un principu stingra noteikšana uz visiem laikiem. Haoss morālajās vērtībās un uzbrukumi pārdzīvojušiem, sastingušiem principiem, ko šodien pieredzam, atspoguļo pāreju no saprāta dvēseles laikmeta uz apziņas dvēseles laikmetu. "Patiesības" meklēšana nozīmē alkas pēc absolūtā, kas savā ziņā pieder saprāta dvēseles centieniem. Bet, tikko tā grasās, izejot no patiesības kategorijām, diktēt nemaināmus labā principus, tas neizdodas. Šajā momentā saprāta dvēsele sajauc patiesā un

labā dabu. Tad tā pārkāpj savas robežas, mēģina uzspiest sevi apziņas dvēselei un mēģina tai uzspiest intelektualitāti.

Kur saprāta dvēsele pamatoti tīko aptvert mūžīgo patiesību, tik pastāvīgu kā stārvzvaigznes Ptolemaja pasaules ainā, tur apziņas dvēsele cenšas izlauzties līdz labajam, kāds tas ir kādā noteiktā *situācijā*. Šajā nozīmē apziņas dvēsele ir vērsta uz eksistenciālo (existentielle), turpretī saprāta dvēselei runa ir par būtisko (essentielle). Ja patiesība pēc savas būtības ir absolūta, visur esoša, tad labais nekad nav absolūts. “Labais”, kas visur un vienmēr ir pilnīgi labs, tāda nav. Labais ir atkarīgs no situācijas un zināma laika momenta - labais vienmēr ir labs attiecībā pret kaut ko citu.

Sajaukt patiesību un labo, sakausēt kopā saprāta dvēseles un apziņas dvēseles līmeņus, nozīmē izsaukt bezgalīgi daudz strīdus un jukas cilvēku attiecībās vienam ar otru.

Aplūkojot no šāda viedokļa jaunās mistērijas, tās nav gudrības mistērijas. Drīzāk tās ir mistērijas gribas iesvētīšanai, kas ved pie pie tā, lai “labs kļūst” tas, ko mēs darām.

Ceļā, pa kuru meklē labo tā, lai “labs kļūtu”, cilvēces pusē stāv labie palīgi no garīgās pasaules.

Erceņģelis Mihaels izglāba no “kosmiskā negaisa”, kas notika ap 1500.gadu, savu kosmisko - Saules gudrību un nodeva to cilvēkiem imagināciju formā kopš 1899.gada. Tas bija laiks, kad pienāca beigas tumšajam Kali-Yugas laikmetam, un cilvēci atkal varēja sasniegt garīgā gaisma. Bērniem, jauniem cilvēkiem, vīriešiem un sievietēm, kuri dzīvo 20.gadsimtā, var būt, jo viņi vairāk vai mazāk apzināti ir gājuši šajā kosmiskajā skolā, slēptas, dziļas atmiņas dvēseles neapzinātajā daļā - gribas daļā - ar ko viņi var atpazīt tā uzņemto gudrību, lai kur arī uz Zemes ar to nesastaptos. Kosmiskā gudrība 20.gadsimtā un pēc tam plūdis pasaulē no visdažādākajiem avotiem.

“Ziemassvētku konference” var būt viens šāds avots cilvēkiem 20.gadsimtā - tomēr ir ļoti svarīgi viesiem cilvēkiem un dažreiz īpaši antropozofiem zināt, ka cilvēcei atvērsies vēl arī citi avoti.

Vienu no lokiem, ko veido garīgās būtnes ap Kristu, senindiešu gudrība sauc par “Bodhisattvas loku”. Arī viņi ir palīgi cilvēces audzināšanā un attīstībā - divpadsmit palīgi ceļā uz labo, uz “lai labs kļūst”. Ik pēc 5000 gadiem viens no Bodisatvām kāpj lejā uz Zemi, lai kā cilvēks inkarnētos cauri daudzām, daudzām dzīvēm/ Visu šo dzīvju laikā viņi ienes cilvēces attīstībā savu personīgo uzdevumu: pārstāvēt vienu no divpadsmit Kristus būtības aspektiem.

Ceturtais no viņiem ir pazīstams kā “Gautama Buddha”, kurš izdzīvoja savu pēdējo inkarnāciju, līdz ar kuru viņš bija izpildījis savu uzdevumu, apmēram ap 600. gadu pirms Kristus. Savas “Gautama Buddha” dzīves laikā viņš varēja vēlreiz apvienot visus savus spēkus, lai piepildītu savu uzdevumu uz Zemes: mācīt visaptverošu līdzcietību, un tā sagatavot Kristus atnākšanu.

Nākošo Bodisatvu, kam ir jānāk, indiešu gudrie sauc par “Maitreya Buddha”. Viņa uzdevums ir laikā, kad attīstās apziņas dvēsele. Kā to izsaka Rūdolfs Šteiners, tas ir labā nesējs caur izrunāto vārdu. Viņš būs viens no lielākajiem cilvēces vadoņiem apziņas dvēseles laikmetā, labā nesējs, pārnesot to dvēselēs ar izrunātā vārda spēku. Rūdolfs

Šteiners runā par viņu kā tādu, kas ar saviem labā vārdiem kalpos Kristum, kā Kristus darbojas Zemes ēteriskajā ietērpā.

Tiks izrunāti vārdi, kas iestrāvos cilvēku dvēselēs maģiski morālus impulsus. Viņš nesīs cilvēku dvēselēs morālus gribas impulsus, runājot Labā vārdus.

Kopš 1500.gada mēs visi esam darbojušies ar domāšanu, kas dzīvoja galvā. Mūsu *sirdis* pārāk bieži bija tukšas.

Jaunais uzdevums ir piepildīt mūsu pašu sirdis ar siltumu pret garu. Mums ir jāsasilda mūsu sirdis īstenajai moralitātei, labā *darīšanai*, līdz kamēr šis siltums varēs uzstrāvēt līdz galvai. Tāpēc ka tas tā ir, mūsu uzdevums un mūsu mērķis ir atrast un runāt tos mierinājuma vārdus, kas var aizdegt tiešām garīgu uguni.

Ja mēs runājam par antropozofiju ar vārdiem, kas nāk no sirds un ir galvas izgaismoti, tad mēs drīkstam stāvēt tā palīdzošajos staros, kurš kalpo Kristum ar pateikto vārdu.

4 Trejādi pārbaudījumi

Dziedināšana paver plašus horizontus mūsu apziņas dvēseles laikmetā. Gan fizisku, gan arī garīgu vainu dziedināšana šodien ir kļuvusi iespējama, un tas ir brīnišķīgs uzdevums - bet "dziedināšanas" saturs apziņas dvēseles ērā ir būtiski plašāks: tas tādā pašā mērā nozīmē dziedināšanu sociālajā jomā, zinātnē, audzināšanā un mākslā. Mūsu laikam īstenībā vajadzētu būt higiēnisko impulsu laikam. Ja mēs šodien gribam kādā jomā dziedināt uz garīgiem pamatiem, tad mums ir jāuzdod jautājums: "Kāda garīga būtne stāv aiz tagadnes labajiem higiēniskajiem impulsiem?" Tā vietā, lai tikai abstrakti par to runātu, mēs labāk varētu jautāt: "Kas ir tā būtne, reālā būtne, kas darbojas līdzī iekšā un aiz cilvēka darbības?"

Lai atbildētu uz šo jautājumu, kāda garīgā būtne stāv aiz *dziedināšanas*, es gribētu pastāstīt kaut ko no Vecās Derības. Jānis Evaņģēlists uzrakstīja Apokalipsi. Viņš tajā atklāja cilvēces nākotni. Bet arī Vecajā Derībā (tā saucamajos "Apokrifos") var atrast "mazo apokalipsi", "Tobiasa grāmatu".

Šis stāsts par Tobiasu ļoti inspirēja Rembrantu. Daudzos zīmējumos, gleznās un ofortos viņš vienmēr atkal nodarbojās ar šo stāstu par Tobiasu ar zivi. Tas notika Babilonā, kad jūdu tauta tur dzīvoja trimdā, pakļauta ķēniņam Nebukadnecaram un tā dēlam. Kaut arī stāstītais norisinās reālā vēsturiskā laikposmā, tas tomēr mazāk ir vēsturisks notikums kā paredzējums. Uz jautājumu, kādai nākotnei tas tika rakstīts, es atbildētu: mūsdienām. Stāsts par Tobiasu ir stāsts par cilvēci mūsu tagadējās problēmās.

Babilonā dzīvoja vecais Tobiass. Viņu sauca par "Tobiasu, taisnību radošo", atbilstoši viņa darbiem. Viņš vienmēr pareizi izpildīja rituālus un pēc sirdsapziņas sekoja likumiem. Viņš bija viens no tiem, kurš bija atbildīgs par jūdu tautas likumu saglabāšanu šīs trimdas laikā.

Tas bija riskanti. Tā, piemēram, viņi apglabāja mirušos atbilstoši jūdu priekšrakstiem, kaut arī tas bija aizliegts. Viņš līdz ar to lika uz spēles pats savu dzīvību.

Reiz, pēc tam, kad viņš šādā veidā bija apbedījis vienu no saviem draugiem - naktī, jo dienā būtu jābaidās tikt piekertam -, agrā rītā viņš noguris bija apsēdies un lūkojās augšup debesīs. Viņš skaitīja pateicības lūgšanu. Te pāri laidās kāda bezdelīga. Tās siltie izdalījumi iekrita viņam tieši acīs. Viņš kļuva akls. Vecais Tobiass, vīrs, kurš vienmēr dzīvoja pēc taisnības, kļuva akls; bet viņš nesacēlās pret to.

Vecais Tobiass dzīvoja kopā ar savu sievu Annu, sunīti un dēlu, jauno Tobiasu. Ģimene turējās kopā, bet vecais Tobiass, kurš kādreiz bija bijis bagāts un varēja palīdzēt daudziem draugiem, tagad bija akls. Viņš vairs nevarēja strādāt. Tā viņi izlietoja visu savu atlikušo naudu un palika nabagi.

Kādu dienu viņš teica savam dēlam, jaunajam Tobiasam: "Tev jādodas ceļā pie mana drauga Gabaela, kas dzīvo tālu no šejienes, mederiešu zemā." Tas nozīmēja, ka jauneklīm bija jāšķērso dažs labs tuksnesis un jātiek pāri Tigras upei. "Tev jāceļo pie Gabaela un jāpalūdz viņam atpakaļ sudrabu, ko es reiz viņam aizdevu, kad viņš bija postā. Tagad tas ir vajadzīgs man pašam."

Viss stāsts ir pilns simbolu. Tā piemēram, vecais Tobiass reiz aizdeva sudrabu Gabaelam un nu gribētu to dabūt atpakaļ. Sudrabs vienmēr ir saistīts ar Mēnesi, tas nozīmē, ar seno

gudrību. Vecais Tobiass kādreiz bija atdevis savu seno gudrību. Tagad viņš ir akls. Viņš grib dabūt atpakaļ seno gudrību.

Vecais Tobiass teica: “Tu nevari doties šajā ceļojumā viens pats. Tev jāatrod biedrs, kas būtu tev pavadonis. Ej un pameklē sev ceļabiedru.”

Jaunais Tobiass aizgāja uz tirgu un sāka meklēt. Tur, tirgus laukumā, viņš sastapa kādu cēlu, jaunu vīrieti, kas uzlūkoja viņu ar draudzīgām, starojošām acīm. Viņi drīz kļuva draugi. Jaunais Tobiass jautāja, vai tas gribētu būt viņam ceļabiedrs ceļā uz mederiešu zemi, kur dzīvoja tēva draugs Gabaels, un jaunai draugs piekrita.

Jaunais Tobiass paņēma biedru līdzī pie tēva, un tas teica svešajam: “Kaut arī es nevaru tevi redzēt, tomēr tava balss modina uzticību.” Tas norāda uz inspirāciju. Vecais Tobiass nevarēja ārējo pasauli redzēt, bet viņš varēja sajust uzticību caur inspirāciju. Abiem ceļojumam tika iedota līdzī nauda un dāvanas, un viņi devās ceļā. Arī sunītis skrēja līdzī.

“Doties ceļojumā” - tas nozīmē: iet pa iekšējās attīstības ceļu. Jaunais Tobiass “devās ceļā”. Viņš bija nostājies uz iekšējās attīstības ceļa. Jo tas bija šis ceļš; tas nebija tikai ārējs ceļojums cauri tuksnešiem un pāri upei. Jau tūlīt sākumā pavadonis ceļā izrādījās skolotājs, kaut arī šķita, ka viņš ir vienkāršs, jauns vīrietis. Visa tuksneša ceļojuma laikā viņš jaunajam Tobiasam bija draugs un skolotājs vienlaikus. Viņi sasniedza Tigras upi. Bija jau pievakare. Draugs un vadonis lika Tobiasam iekāpt ūdenī un noķert zivi. Tobiass iebrida ūdenī, un uzpeldēja varena zivs. Tobiass ļoti nobijās, un viņa pavadonis krastā teica: “Nebaidies. Sarver zivi un velc ārā!” Tobiass paklausīja. Kopīgiem spēkiem viņi milzīgo zivi izvilka pavisam krastā un izņēma tai žulti, aknas un sirdi. Un viņi ielika žulti vienā grozā, aknas un sirdi otrā. Pēc tam pavadonis teica: “Tagad tu esi šo pārbaudījumu izturējis! Tagad tu vari doties tālāk. Tev būs pietiekami spēka izdziedināt tēvu un palīdzēt savai māsīcai Sārai.”

Jaunais Tobiass bija ļoti pārsteigts, ka varētu palīdzēt savai māsīcai Sārai, jo viņš zināja savādo notikumu ar viņu. Šī māsīca, viņa tēva brāļa meita, dzīvoja citā pilsētā. Šai pilsētai viņiem bija jāiet cauri ceļā pie mederiešiem. Kad viņi tur nonāca, tad tūdaļ devās pie tēvoča. Tas teica: “Kaut gan es tevi nekad iepriekš neesmu redzējis, tomēr redzu, ka tev jābūt mana brāļa Tobiasa dēlam, jo tu izskaties ļoti līdzīgs viņam. - Un kas ir tavs draugs?”

“Viņš ir mans ceļabiedrs,” atbildēja Tobiass. “Tad nāciet iekšā, jūs abi, un esiet mani viesi!” iesaucās tēvocis. Te pavadonis teica: “Mēs nebūsim tikai tavi viesi vien, jo jauno Tobiasu Dievs ir izraudzījis kļūt par tavas meitas Sāras vīru.” Šie vārdi tēvoci ļoti izbiedēja. Viņš teica: “Ak, atsakies no šī nodoma!”

Kas tad bija ar Sāru? Viņa bija ļoti skaista, taču ļoti nelaimīga meitene. Skaistuma dēļ jau daudzi jauni vīrieši bija gribējuši viņu apprecēt. Jau septiņas reizes bija nācis līgavainis, taču katru reizi pēc tam, kad viņi bija salaulāti, notika tā, ka naktī, kad jaunais vīrs gribēja Sāru ņemt pie sevis, viņš saļima beigts. Jau septiņus jaunus vīriešus bija piemeklējis šāds liktenis. Tēvocis teica: “Manas ģimenes negods nedrīkst kļūt vēl lielāks. Jaunais Tobiass nedrīkst būt astotais.” Bet Tobiass palika pie sava. Viņu stādīja priekšā Sārai, tā viņu ļoti lūdza nedarīt to, jo viņu esot apsēdis dēmons, vārdā Asmodeuss. Taču laulības notika. Pēc tam viņi devās kāzu namā. Bet pirms Tobiass Sārai pieskārās, viņš noliecās, paņēma zivs aknas un sirdi, kā to bija pamācījis darīt pavadonis, ielika tās ugunī un sadedzināja. Dēmons atstāja Sāru un aizbēga tuksnesī. Sāra bija atbrīvota.

Tikmēr ceļabiedrs bija devies uz mederiešu zemi un bija atnesis sudrabu. Varēja sākties mājupceļš.

Bija pagājis vairāk nekā gads. Vecais Tobiass pirmo reizi dzīvē bija tiktāl, ka strīdējās ar savu likteni un teica: “Es vienmēr visās lietās esmu rīkojies pareizi. Es vienmēr esmu precīzi ievērojis rituālus un paražas. Dievs sūtīja man aklumu, un es nesacēlos pret to. Bet tagad man bija jāaizsūta prom mans paša dēls Tobiass, un viņš neatgriežas. Dievs man ir atņēmis dēlu!”

Tajā mirklī, tieši kad viņš tā dusmojās, pēkšņi pārskrien mājās sunītis. Māte steidzas ārā un redz tuvojamies arī pārējos. Viņa ir pārsteigta, redzot arī kādu jaunu sievieti.

Tikko ienācis iekšā, Tobiass devās pie tēva. Viņam vēl ir jāizpilda otrais uzdevums - tēva izdziedināšana. Viņš paņem žults šķīdumu un ar to apsmērē tēvam acis. Vecais Tobiass atgūst redzi un sāk slavēt Dievu.

Šajā mirklī ceļabiedrs atklāj, kas viņš ir. Viņš stāv visu priekšā, mirdzuma apņemts, un saka: “Es esmu erceņģelis Rafaels, viens no septiņiem eņģeļiem, kas stāv ap Dieva troni.” Tā Rafaels atklājas kā eņģelis, kas darbojas dziedināšanā. - Kad visi grib viņam pateikties, viņš pazūd. Viņi nokrīt ceļos un sūta pateicības lūgšanas Dievam.

Kas ir Rafaels? Viduslaikos viņu uzskatīja par palīgu slimajiem. Pēc viduslaiku cilvēku uzskatiem Rafaelam bija darīšana ar tiem cilvēka spēkiem, kas nāk no dziļumiem, ar pirmspēkiem, kas darbojas cilvēkā. Mēs tos saucam par vēlmju, alku spēkiem - tie no dziļumiem laužas augšā mūsu apzinātajā dzīvē. Tumšā spēku augšāpacelšana no Zemes un cilvēku dzīlēm un to ienešana dziedinošajā Kristus gaismas lokā - tā bija Rafaela iedarbība.

Viņu bieži var redzēt attēlotu ar merkūra zizli rokā. Pirms Kristus laikā klāt tam vēl piederējās divas čūskas, kas lokās augšā gar zizli - ļaunuma un gara simboli. Rafaelu gan attēlo nevis divas čūskas, bet gan divas augšuptraucošās liesmas. Nūja, kas nes divas liesmas. Liesmā ļaunais tiek sadedzināts un atkal uzņemts attīstības procesā. Viduslaiku aprakstos Rafaels ir viens no četrām “Kristus sejām”. Viena bija “Kristus-triumfators”. Tā atklājas kā Mihaels. “Kristus-tiesnesis” - tas bija Uriels. “Kristus-iniciators” bija Gabriels. Rafaels bija “Kristus-pestītājs”. Viduslaiku cilvēki zināja, kad runāja par Kristu, ka bija šie dažādie ietvari, dažādās iespējas, kā Viņam tuvoties. Viena no tām, dziedinošais aspekts, bija Rafaels. Arī divdesmitajā gadsimtā, mūsdienu kultūrā, mēs varam vērsties pie Rafaela, pie dziedinošās varas, viena no septiņiem eņģeļiem, kas stāv ap Dieva troni.

Apokalipsē (13. nod.) mums tiek paziņots par zvēru, kas izkāpj no jūras. Tas norāda uz tiem dziļuma spēkiem, kas parādās virspusē un šodien kļūst redzami visapkārt mums. Cilvēks pārkāpis tikai redzamās pasaules sliksnim. Kaut arī viņš to nezina, viņš ieskatās spēkos, kas darbojas aiz redzamās pasaules. Šie spēki tagad parādās virspusē un izpaužas tajā, kas šodien norisinās.

Cilvēkam ir jābūt sagatavotam tikties ar šiem spēkiem nepadodoties bailēm. Mūsdienās ir ārkārtīgi svarīgi mācīties skatīties uz šiem spēkiem un tomēr nenobīties. Jo šodien mūsu uzdevums ir iejaukties tajos, tos izmainot. Uzdevums ir atkal ienest tos attīstībā un iekļaut tos pareizajā evolūcijas norisē.

Kas tie ir par spēkiem?

Vispirms tie ir no cilvēka dzīves dzīlēm augšup kāpjošie seksualitātes spēki. Lai kur mēs arī nelūkotos, tie ir visur, īpaši rietumu pasaulē.

Īsi pēc kara, ap 1949.gadu, es reiz biju Berlīnē. Ja izmantoja metro un pie rokas nebija pilsētas plāna, tad nekad nevarēja droši zināt, vai tu izkāpsi Austrumu vai Rietumu sektorā. Viena pietura bija Rietumu sektorā, nākošā Austrumu sektorā, un nākošā varbūt atkal Rietumu sektorā. Metro negāja atbilstoši šodienas robežlīnijai, bet gan pēc senāka plānojuma. Tātad vajadzēja uzmanīties, lai aiz pārskatīšanās neizkāptu Austrumberlīnē.

Bet īstenībā bija pavisam viegli noteikt, vai tu esi Austrumu vai Rietumu pusē. Ja, paskatoties pa logu, varēja atklāt kādu reklāmu ar puskaulu sievieti, tad pavisam droši bija Rietumu sektors. Austrumu pusē varēja redzēt vienīgi kļiedzošu vīriešu attēlus.

Lemūriskā laika vidū Lucifers nošķīra dzimumus un līdz ar to radīja vīrieti un sievieti. Kāds impulss dzina viņus meklēt vienam otru, lai atkal kļūtu vienotiem. Vai tas bija tikai par postu cilvēkiem? Nē - Lucifers bija palīgs evolūcijai, jo tas ir mūsu planētas lielais uzdevums - nākotnē attīstīties no senās gudrības planētas par mīlestības planētu. Mīlestība ir visas Zemes mērķis. "Mīlestības skolā" cilvēkam reiz bija jāmacās spert pirmos soļus. Dzimumu mīlestība, kas pati par sevi ir luciferiska, ir pirmais solis šajā skolā.

Nākošais solis ir mīlestība ģimenē, mīlestība starp vecākiem un bērniem. To cilvēcei mācīja Gabriels.

Trešais solis nozīmē: mīlēt cita cilvēka Es, atzīt cita cilvēka Es. Ir pilnīgi vienalga, vai tas ir vīrietis vai sieviete. Tas ir Es. Šo soli mums mācīs Mihaels.

Pēdējais solis ir mīlestība uz cilvēci. To mums mācīs Kristus pats.

Dzimumu mīlestība, kā zemākā pakāpe, attīstās uz otro pakāpi, uz mīlestību ģimenē. To mums bija jāmacās laikā pirms Kristus dzimšanas. Tagad mums ir jāiemācās mīlēt cita cilvēka Es. Nākotnē mums jāmacās mīlestību pret cilvēci. Ar mīlestības uz visu cilvēci aptveršanu mums vēl jāgaida. Kad reiz šo mīlestību uz visu cilvēci mēs būsim izcīnījuši, tad Lucifers tiks atbrīvots no sava uzdevuma. Tad cilvēks būs atsavinājis Luciferu no šī uzdevuma.

Lucifers šķīra vīrieti un sievieti un iegremdēja astrālajā ķermenī dzimummīlestības dzinējspēku. Lucifers izrāda mums pretestību. Ar to var augt mūsu spēki. Mūsdienās seksuālais kailā veidā ielaužas kultūrā. Mūsu tēvu un vectēvu laikā šis spēks bija paslēpts aiz aizkariem. Tagad tas parādās publiski brutālā un nekaunīgā veidā. Mums ir jāvar to izturēt. Mums ir jāmacās apieties ar šīm lietām, tajās nesadegot; jāmacās skatīties un mierīgi teikt: "Jā, tas ir kaut kas, kas eksistē pasaulē. Tas ir dzīves fakts." Bet tas nedrīkst uzbrukt mūsu Es. Kad mēs stāvam pretī šiem spēkiem, mums vienkārši jāzina, ka kādreiz tie ir tikuši iedēstīti mūsu astrālajā ķermenī. tie tur ir ar pilnām tiesībām, saistībā ar mīlestības pirmo pakāpi. Nākošajā pakāpē mēs sākam mācīties ģimenes mīlestību, kas ir nedaudz gaišāka. Un mēs pat varam mēģināt mūsu dzīves laikā izaudzēt patiesu mīlestību uz cita cilvēka Es. Tas ir liels progress. Tas ir viss, kas līdz šim ir iespējams. Īstenībā var būt tikai tāda priekšnojauta par to, kas reiz būs mīlestības ceturta pakāpe cilvēces nākotnes dzīvē. Pārvērtībās, dzimumu mīlestības spēku attīstībā par mīlestību uz cilvēci, šajā ceļojumā mūsu pavadonis ie erceņģelis Rafaels.

Bez tam dzīlēs gaida un tagad kāpj augšā vēl otrs spēku veids. Lemūriskajā laikā tika nošķirti vīrietis un sieviete. Atlantiskā laika sākumā viens no otra šķirti tika cilvēks un pasaule. Kā tēls tam ir cilvēka izraidīšana no paradīzes. Paradīzes stāvoklī cilvēks bija vienots ar pasauli, un pasaule bija vienota ar viņu. Atlantiskajā laikā iestājās šķiršanās starp cilvēku un pasauli, un līdz ar to Arimanam tūlīt radās iespēja ienest spēlē iespēju maldīties un kļūdīties.

Atlantiskajā un pēcatlantiskajā laikā liela cilvēku grupa uzņēmās kādu īpašu uzdevumu: inkarnēties, lai apstrādātu zemi. Viņi saucās par "Kaina dēliem". Kaina dēli apstrādāja Zemes virspusi ar savām rokām un tā veidoja cilvēka radītu ainavu. Ja ceļo, tad uzreiz var pamanīt atšķirību starp cilvēku radītām ainavām un neskartu dabu. Piemēram, Eiropā plaši apgabali ir cilvēku apstrādāti un iezīmēti. Skandināvijas zemēs ir lieli apgabali, kas ir pilnīgi cilvēka roku neskarti; tie ir mežonīgi, neapdzīvoti un pa daļai dēmoniski.

Kaina dēli bija pirmie, kas būvēja mājas, radīja būvēšanas mākslu, kas strādāja ar zemi ar mērķi cilvēciskot dabu, nest to uz priekšu un pilnveidot, lai reiz, labā nozīmē, tā būtu cilvēka darbs.

Šis impulss nokļuva arimaniskās maldināšanas ietekmē. Arimans teica: "Jums Zeme ir jāpadara ideāla. Tādēļ jūs nedrīkstat būt mierā ar to, ko Zeme jums pati dāvā no sevis. Jums ir jāsāk radīt jaunu, tehnitizētu, pilnīgi cilvēka izveidotu pasauli."

Un mēs esam pilnās burās ceļā, pa kuru izveidot šādu pasauli! Kad jūs ierodaties Ņujorkā, tad ieraugāt pasauli, kas nav cilvēciskota daba, bet gan pilnīgi un galīgi cilvēku ražota pasaule. Tur vairs nav atstāts nekas dabisks.

Kādus maldus Arimans ir ielicis cilvēkā? Prieku par varu pār Zemi, alkas pēc īpašuma. Vara un īpašums pieder tam otram spēkam, kas kāpj augšā no cilvēka būtības dzīlēm. Arimans mēģina šo varas un īpašuma kāri iesaistīt spēlē tādā veidā, ka cilvēks gribētu radīt mākslīgu, tehnisku pasauli, un nevis to, pēc kā cilvēces evolūcijā tiecas hierarhijas. Griba visu iegūt savā īpašumā dēmonizē cilvēkus.

Pēc pēdējā pasaules kara, kad Holandai aiz muguras tieši bija bada gads, varēja novērot, kā tas norisinājās. Pirmais, kas bija svarīgi pēc kara, bija paēst: "Mums bija jābadojas. Mums ir jādabū ēdiens!" Drīz mājas piepildījās ar produktiem. Pienāca laiks, kad cilvēki atkal bija paēduši. Tad nāca nākošais solis. Cilvēki gribēja apģērbties. Sākās liels apģērbu pirkšanas vilnis. Visu pirka un pirka, kaut gan dažam labam jau divas, trīs vai piecas dērbju kārtas jau bija. Viņš turpināja pirkt, jo gribēja, lai viņam piederētu apģērbi. Bet mēs nevaram savākt vairāk mantības, kā varam nobāzt savās mājās. Tāpēc tas bija nākošais - apgādāt dzīvokļus, nodrošināties ar nekustamo īpašumu. Iegūt gruntsgabalus un uzcelt savu māju! Tad - automašīnas. Eiropā ielas jau ir tik pārpildītas, ka bieži labāk ir iet ar kājām, jo tā ātrāk var tikt pie mērķa, nekā ar personīgo auto. Šie mūs novārdzinošie spēki kāpj augšā no dziļumiem.

Arimans netiks ātrāk atbrīvots no tā, lai mums nepārtraukti iedvestu varaskāri un alkatību, kamēr mēs nebūsim sasnieguši nesavtīgas attiecības ar pasauli. Tieši tāpat kā mums luciferiskos seksuālos spēkus soli pa solim ir jāpārveido mīlestībā uz cita cilvēka Es, mums būs jāatrod atbilstoši nesavtīga attieksme pret pasauli. Viduslaiku rožkrustieši to labi zināja. Viņiem bija moto: "Acis nedrīkst iekārot - acīm ir jāmīl."

Atcerieties, ko panāk modernā reklāma. Tā mēģina acīs izsaukt vēlmes, piemēram, ar iepakojuma veidu. Kas gan cits, kā vēlmju objekts ir moderns auto - tikai otrām kārtām transporta līdzeklis! Mūsu kultūrā darbīgie spēki nesaudzīgi grib mūs iedzīt vēlmēs: sludinājumi, televīzija, radio, ilustrētie izdevumi, avīzes, plakāti, visu veidu simboli - tas viss mēģina mums iedvest kāri pirkt, iegūt īpašumā. Ir ļoti grūti kaut ko skaistu neiekārot, bet gan tikai to mīlēt skaistuma dēļ.

Trešais spēks no dziļumiem ir sagraušana. Ja mūsu ķermenis ir dzīvs, tad tas ir ķermenis, kas veidojas. Bet vienlaicīgi tas ir arī ķermenis, kas nepārtraukti grauž, noārda. Tas noārda vecās šūnas, lai veidotu jaunas. Mūsu asinis dzīvo tikai trīs vai četras nedēļas. tad mēs esam tās pilnīgi atjaunojuši. Tas nozīmē, ka dzīvība tiek nemitīgi noārdīta, lai varētu tikt izveidota jauna dzīvība. Šie noārdīšanas spēki darbojas arī mūsu gremošanas norisēs. Mēs uzņemam sevī barību un to pilnīgi noārdām. Mēs ne tikai sašķeļam olbaltumu molekulas, bet sadalām tās līdz vismazākajām sastāvdaļām. Rūdolfs Šteiners attēlo, cik tālu iet šis sašķelšanas process, tik tālu, ka viela tiek atkal novesta haosa stāvoklī. Mūsu gremošanas sistēmā substance izzūd. Un kamēr tā gremošanas procesā izzūd, tikmēr ēterisko spēku straume caur maņām plūst uz mūsu iekšieni, caur ausīm, acīm. Šī straume ieplūst mūsu ķermenī un kļūst tur par jaunu substanci. Tas ir mūsu gremošanas sistēmas lielais noslēpums. Mūsu miesa netiek veidota no barības, kuru mēs ēdam. Īstenībā drīzāk ir tā, ka mēs uzņemam barību, lai varētu to iznīcināt.

Kad šīs substances ir sagrautas, rodas vakuums. Šajā vakuumā mēs tad caur savām maņām ienesam jaunus ēteriskos spēkus. Mūsu cilvēka miesas substance ir jauna substance, kuras iepriekš pasaulē nebija. Šādā veidā, pēc Rūdolfa Šteina, cilvēciskas būtnes atjauno matēriju - bet mēs to neapzināmies.

Šeit iesaistās azūras. Azūras mums māca, kā var sagraut atomus. Caur zināšanām par atomu sagraušanu viņas tad mums māca, kā mēs varam sagraut visu pasauli. Mēs esam iemācījušies sagraut apzināti. Mēs neesam iemācījušies *apzināti* radīt jaunu, dzīvu substanci, kas varētu uzņemt sevī radošo garu. Jāatzīst - ar tehniskiem līdzekļiem mēs tā sakārtojam atomus un molekulas, ka rodas jaunas molekulas. Nākotnē mēs pat varēsim izveidot molekulas, kuras šķitīs esam dzīvā matērija. Bet laboratorijās, fabrikās vai darbnīcās mēs nevaram radīt jaunu, dzīvu substanci, kura varētu uzņemt sevī radošo garu.

To mums būs jāmacās nākotnē. Tikmēr azūras strādās ar baiļu spēkiem, ar bailēm no totālas iznīcināšanas, ar bailēm no tumšā, tukšā Nekā.

Kad bija radusies atombumba, tā izraisīja baiļu eksploziju pasaulē. Šodien, kad esam nedaudz vairāk pieraduši pie atomārajiem spēkiem, mēs sev iegalvojam, ka lielā eksplozija nekad nenotiks. Atomspēki ir labi un droši uzglabāti, mēs sev sakām. Tiem jākalpo mūsu ērtībām, nevis pasaules sagraušana. Tomēr dziļi cilvēkā glūn bailes. Sarunās ar daudziem jauniem cilvēkiem Eiropā šodien var atklāt šo baiļu pamatnoskaņojumu no vienas puses un bezcerību no otras, kā tādu tumšu pamatsajūtu. "Ko lai es daru? Kāpēc man būtu jāsak sevi attīstīt? Tikai *viena* atombumba un ar vienu sitienu viss ir beidzies!"

Tieši to grib azūras: lai mēs sajustu bailes. Azūras ir gari, kas ir pret jebkuru attīstību. Turpretī Rafaels ir mūsu iekšējās attīstības ceļa gars. "Doties ceļā" - tur palīdz Rafaels.

Lucifers gribētu, lai turpinās vecais. Lucifers tiešām ir “konservatīvs”. Arimans grib veco pakļaut saviem personiskajiem, egoistiskajiem mērķiem. Azūras grib, lai vecais, pastāvošais tiktu iznīcināts.

Azūras mēs varam apkarot un atbrīvot tikai, kad kļūsim spējīgi mīlēt attīstību *kā tādu*. Tā ir īstenā Rafaela būtība - mīlestība uz attīstību. Mīlestība uz cilvēci, mīlestība uz pasauli mums apkārt, uz Zemi, uz mūsu pašu augstāko būtību, uz kultūru - mīlestība uz to, kas kādreiz nākotnē varētu rasties. Un visā tajā: mīlestība uz attīstību kā tādu. Šajā jomā mums “Mīlestības skolā” vēl ir jāpaveic dažs labs etaps. Ir zināmas iespējas mācīties mīlestību uz to, kas grib attīstīties reiz nākamībā. Ja palūkojas uz kādu mazu bērnu, tad var mācīties vairāk nekā tikai ģimenes mīlestību vai mīlestību uz visu, kas ir mazs un trausls. Var skatīties uz šādu mazu bērnu un teikt sev: “No šī bērna daudz kas var attīstīties. Es nezinu, par ko viņš kļūs, bet es mīlu to, kas te ir, kas vēl nav attīstījies, bet kas attīstīsies nākotnē.”

Tā ir viena no lielākajām dievu dāvanām, ja jums ir atļauts būt vectēvam. Ar saviem paša bērniem darīšana ir ar ģimenes mīlestību, un tad katrs ir nedaudz akls. Pret mazbērniem jau ir lielāka distance. Daudz ko redz labāk. Tad var mēģināt mācīties mīlēt viņu attīstību.

Šādā nozīmē attīstībā slēpjas patiesā skolas, audzināšanas atjaunošana. Tam būtu jābūt valdorfpedagoģijas garam: mīlestībai uz to, kas nākotnē grib attīstīties. Tas nozīmē: palīdzēt jauniešiem cilvēkiem attīstīt spēkus viņu pašu veidā - un nevis pēc mūsu ieskatiem.

Mūsu uzdevums nav citam cilvēkam viņa attīstībā nepārtraukti uzspiest *mūsu* priekšstatus. No tā mums būtu jāatturas un tikai jāmīl tas, kas attīstās nākotnē. Tas ir pirmais solis ceļā uz mīlestību pret attīstību kā tādu.

Tas pats ir spēkā cilvēkiem, kas intensīvi dzīvo līdzīgi augiem, lauksaimniecībā. Pavērojiet kādu īstu zemnieku, kurš apstaigā savus laukus, kā viņš tos uzlūko un vēro dīgštam pirmos asnus. Viņam ir sajūta, varbūt pat mīlestība pret to, kas tur nāks. Tā varētu būt arī mākslā un zinātnē - mēs varam mācīties mīlēt ne tikai to, kas ir, bet arī to, kas ir topošs.

Ja mēs mēģinām aprakstīt tagadnes cilvēku, tad varam teikt: te viņš stāv. Pāri viņam ir Mihaels, lielais Saules gars; viņš nes spirituālu domāšanu, dod cilvēkiem spēku rīkoties, vadoties no garīgas domāšanas. Zem viņa, nedaudz fonā, stāv Rafaels, Merkūra gars un pārveido dzimumu mīlestību mīlestībā uz cilvēci; tieksmi pēc varas un mantas par mīlestību uz pasauli; sagraušanas gribu par mīlestību uz attīstību.

No vienas puses skatoties, tie ir šie trīs modernā cilvēka pārbaudījumi. No otras puses šie trīs pārbaudījumi piesauc Rafaela dziedinošos spēkus.

Ja cilvēks stāv starp Mihaelu, kas viņam piešķir spirituālu domāšanu un patiesu sparū rīkoties, un Rafaelu, kas viņam dāvā mīlestību uz attīstību - tad cilvēce savā ceļā uz nākotni var tikt ar Kristu.

5 *Jaunā morāle*

Kristus krustā sišana Golgātā bija reāls fakts. Šī krustā sišana deva atjaunotni mirstošajai Zemei. Daba atkal saņēma dzīvības spēku pārpilnību. Arī cilvēce saņēma jaunus spēkus savā fiziskajā būtībā. Kristietība kopš Golgātas ir cilvēces pirmie, taustošie centieni ieraudzīt Kristus godību. Tas ir tikai pirmais mēģinājums.

Rūdolfs Šteiners mums apraksta, kā Kristus savā garīgajā esamības formā tika vēlreiz sists krustā ar deviņpadsmitā gadsimta materiālismu. Tā nebija fiziska krustā sišana, bet gan krustā sišana, kas notika ēteriskajā pasaulē, cilvēciskās domāšanas pasaulē. Šai ēteriskajai krustā sišanai sekoja ēteriska augšāmcelšanās. Sākot ar 1933.gadu, divdesmitā gadsimta pēdējās trešdaļas beigām, Kristus ir iegājis ēterpasaulē - ēteriskajā pasaulē, kurā cilvēks dzīvo ar savu domāšanu, imaginācijām, priekšstatīšanos. Ja šodien cilvēce meklē Kristu un īstu tikšanos ar Viņu kā garīgu būtņi, tad Viņš ir jāmeklē šajā ēterpasaulē.

Frīdrihs Šillers pirms 150 gadiem mums savās “Vēstulēs par cilvēka estētisko audzināšanu” apraksta, kā cilvēks dzīvo starp formas un vielas spēkiem. Starp tiem dzīvo tas, ko viņš sauc par “spēles tieksmes” valstību. Patiess mākslinieks ir tas, kurš prot *spēlēties* augstākajā nozīmē, tieši tā, kā spēlējas bērns. Viņš dod vielai augstāku esamību, ar to “spēlējoties”. Īstais mākslinieks, radot no šīs spēles tieksmes, dzīvo starp formu un vielu. Ar formas palīdzību viņš dod izpausmi garīgās pasaules likumiem, vielā viņš izpauž, kā grib tikt izmantota viela pati. No marmora viņš var radīt kaut ko, kas ir vairāk nekā tikai marmors - tas kļūst par ideju marmorā.

Idejas, kas kļūst redzamas vielā, kad mākslinieks to apstrādā, nāk no spēlēšanās pasaules - no spēles ar realitāti.

Pēc Šillera domām lielākie mākslinieki ir valsts un audzināšanas mākslinieki, kam ir darīšana ar sociālo. Tie strādā ar visdārgāko materiālu: ar cilvēku. Ar audzināšanas *mākslu*, ar sadzīvošanas *mākslu* mēs dzīvojam “vidus-spēku” pasaulē. Tā ir ritmisku norišu pasaule, kas no vienas puses tāpat ir saistīta ar vielisko, kā no otras puses ar garīgajiem likumiem, t.i., formām. Ja mēs dzīvojam šī vidusreģiona realitātē, tad esam tajā pašā pasaulē, kurā realitāte ir ēteriskā Kristus augšāmcelšanās.

1911. un 1912.gada lekcijās Rūdolfs Šteiners izskaidroja, ka apmēram no 1933.gada sākoties Kristus atkalparādīšanās, jauna veida kļūšana darbīgam ēteriskajā pasaulē, šajā vidus reģionā. Vienā šādā lekcijā viņš izklāsta, kā mēs to īsumā jau attēlojam, trīs nosacījumus, kas cilvēkam ir jāizpilda, lai varētu iekļūt šajā pasaulē, kur dzīvi darbīgs ir ēteriskais Kristus.

Tā skan pirmais nosacījums: mums jāspēj attīstīt sajūtu par to, cik bezvērtīgs ir mūsu parastais, ārējais esamības veids. Mēs visi, dabiski, sakām: nu jā, īstenībā jau mums tāda sajūta ir. - Vai mums tā tiešām ir? Vai mums tiešām ir dziļa pamatsajūta par mūsu ārējās cilvēciskās eksistences bezvērtīgumu? Vai mēs īstenībā ļoti stipri neturamies pie tās? Varbūt daudz vairāk, nekā mēs domājam?

Otrais nosacījums ir just, cik neapmierinoši īstenībā par mūsu lielajiem jautājumiem ir materiālistiskie izskaidrojumi, kādi tie nemiīgi ir atrodami mūsu šodienas kultūrā; tie ir vārdi, kas ir “akmeņi maizes vietā”. Varbūt, ka nedaudz mēs arī esam neapmierināti ar to. Taču jau ikdienas avīzes lasot, mēs esam pasaulē, kur cilvēki ar šiem materiālistiskajiem skaidrojumiem dzīvo augstākā mērā apmierināti.

Trešais nosacījums ir sajūst kādu iekšēju kvalitāti - var teikt, plaisu - starp to, ko es varu darīt, un to, kas man īstenībā būtu jā dara. Sajūta ir apmēram tāda, it kā es šeit uz Zemes būtu punduris, pret ko mana garīgā būtība ir neizmērojami varenāka.

No šiem pārdzīvojumiem mēs nonākam pie iekšējiem jautājumiem - jautājumiem, kas tevi nodarbina ne tikai vienu pēcpusdienu, bet gan ar ko tu dzīvo gadiem ilgi - jautājumiem par mūsu nepilnību un mūsu dubulto dabu. Paveras plaisa starp to, kas mēs šeit uz Zemes esam, un to, ko prasa darīt mūsu augstākais Es. No šīs dziļās nepilnīguma pieredzes, teicis Rūdolfs Šteiners, izcelsies mūsu laikmeta jaunā morāle.

Jaunā morāle ir visaptverošas līdzietības morāle pret visu, kas pasaulē cieš. Nevienš, saka Rūdolfs Šteiners, kam ir zināšanas par pasaules garīgajām realitātēm, nedrīkstētu spēt naktī aizmigt, kamēr vien pasaulē vēl ir ciešanas. Cerams, mēs visi naktī nedaudz paguļam - bet vai mēs to īstenībā drīkstētu? Ja mēs tiešām meklējam tikšanos ar ēterisko Kristu, mēs iesim cauri tām pašām ciešanām, ko ir izcietis Viņš - krustā sišanu no materiālistiskās domāšanas, kas valda kopš 19.gadsimta.

Ja mēs gatavojamies tam, lai tiktos ar ēterisko Kristu, ja mūsu karma ir pavērsusies šādai attīstībai, ka esam spējīgi uz šo tikšanos, tad mums būs jāiziet caur šiem trīs pārbaudījumiem. Tie ir pārbaudījumi, kas skar visu mūsu eksistenci. Tie no modernās eksistences pieredzes ienāk mūsu esamībā. Tos nevar apiet. Ja cilvēki ies caur šiem eksistenciālajiem pārbaudījumiem, saka Rūdolfs Šteiners, tad Kristus runās uz mums no “bezgalīgām gara dzīlēm”. No nezināmām cilvēka gara dzīlēm Viņš runās mierinājuma vārdus. Bet šādus mierinājuma vārdus Viņš runās tikai tiem, kas tiešām izcieš iekšējas esamības mokas, sāpes par pasaules ciešanām.

Mums gribas, lai viss būtu patīkami un viegli. Mēs gribam drošību. Bet tam, kurš grib sadurties ar pasaules realitāti - un pasaules realitāte nav nekas cits, kā Kristus augšāmcelšanās ēteriskajā pasaulē - būs jāmacās dzīvot neērtībās un nedrošībā. Tas ir mūsu liktenis, tieši attiecībā uz kopādzīvošanu. Rūdolfs Šteiners saka: tikšanās ar Kristu būs iespējama tikai uz izturības robežām, satriektā dvēselē. Tad Viņš dos mierinājumu, atverot mums acis attīstības likumiem, evolūcijai. Dziļais mierinājums, ko mums dāvās Kristus, ir atziņas par evolūcijas likumiem.

Tas var kļūt par fundamentu darbam sociālajā jomā. Kurš grib darīt sociālo darbu, strādāt audzināšanā, kurš grib strādāt ar robežgrupām, grūti audzināmām vai kriminālām personībām, kam ir darīšana ar medicīnisku un sociālu rehabilitāciju - pēc slimībām vai darbavietā - tam šis Kristus dāvātās atziņas var kļūt par darba fundamentu. Sociālā jomā mēs varam strādāt tikai, ja atstājam aiz sevis augstprātīgu misijas apziņu un aroganci. Mums jāatradinās runāt ar cilvēkiem, skatoties no augšas uz leju. Ja mēs paskatāmies godīgi, tad redzam, cik bieži mēs tomēr tā darām. Mēs vienmēr zinām īstās atbildes. Bet īstenībā tās nemaz nav mūsu personīgās atbildes; tās mums padarīja iespējamās Rūdolfs Šteiners. Ar šādām atbildēm mēs bieži runājam ar cilvēkiem, skatoties no augšas uz leju.

Antropozofiem, un to es tagad attiecinu pats uz sevi, vajadzētu censties būt pieticīgiem, runājot ar citiem cilvēkiem par sociāliem jautājumiem. Vai mēs tur tiešām rādām piemēru? Mēs parasti labi orientējamies un zinām, kas ir pareizi, bet rīkojamies sektantiski, kad savas atziņas prezentējam tikai kā zināšanas.

Reiz Dr. Ceylmans Holandē lasīja lekciju. Viņš runāja par antropozofiju un teica, ka ar to nevajadzētu apieties sektantiski. Kāda dāma jautāja: “Dr. Ceylman, kas, lūdzu, ir sektants?” Viņš atbildēja: “Sektants ir tas, kurš dod atbildes uz jautājumiem, kas nav tikuši uzdoti.”

Darbs sociālajā jomā nes sev līdzī daudzus slazdus. Nepārtraukti gribas dot jau iepriekš gatavas atbildes. Bet neķerieties pie šīm atbildēm! Tās ir neapmierinošas. Ja meklē situācijas, kur jāstrādā kopā ar citiem cilvēkiem, tad ir labāk ķerties klāt ar šādu sajūtu: uz jautājumiem, ar ko es šeit saduršos, pamatā atbildēt es nevarēšu. - No otras puses vajadzētu būt tik atvērtam, lai meklētu šīs atbildes kopā ar citiem cilvēkiem. Tas nozīmē, ka jums jāienāk cita cilvēka pasaulē un jādalās ar viņu atbildes meklēšanā. Tiešām sociāla nostāja dzīvē, īsta sociāla palīdzība nozīmē: otram palīdzēt spert nākošo soli viņa personiskajā attīstībā.

Ja, piemēram, man kāds jautā: “Kas ir apziņas dvēsele?”, tad es varu būt labs antropozofijas zinātnājs un likt priekšā pareizās antropozofiskās atbildes. Tomēr *dzīvošana* apziņas dvēselē nozīmē būt drosmei tikties ar šaubām, neuzticēšanos, naidu un bailēm. Tas nozīmē modri nostāties pretī šaubām. - Šaubām par to, ko es zinu, kas es esmu, ko es daru. Bez tam tas nozīmē: būt spējīgam cīnīties ar naidu, kas dzīvo pasaulē pret garu. Ar to saduras ārsts, kad iznāk darīšanas ar ierēdņiem, kam būtu jāapstiprina jauna veida dziednieciskie līdzekļi. Vesels naida mākonis dzīvo telpā, kamēr tiek pārrunāti šie jautājumi. Ar to mums ir jātiek galā. Tā ir apziņas dvēseles laika realitāte.

Te mums ir jāuzņemas risks, jo tā vienkārši ir riskanta lieta, kaut ko uzsākt, vadoties no garīga impulsa. Nekad nav zināms, kā tas veiksies. Galu galā tas ved pie sastapšanās ar ļauno pašu.

Mēs varam mācīties no mūsdienu zinātniekiem. Modernā zinātne - t.i., vismaz tās augstākā ranga pārstāvji - pazīst konstruktīvas šaubas par savu modeļu priekšstatu un hipotēžu realitāti. Šāds zinātnieks nenogurstoši pārbauda savas hipotēzes, un viņš zina, ka tās vienmēr ir tikai hipotēzes, kuru vērtību nosaka esošais iegūto novērojumu stāvoklis. Kaut arī šīs darba hipotēzes pašas ir materiālistiskas - zinātniekam šaubas ir iekšējās attīstības ceļš. No modernās zinātnes mēs varam mācīties dzīvot ar nedrošību un šaubām.

Arī mūsdienu profesijas mūs skolo; mēs mācāmies iepazīt ceļus, kas ved uz sadarbību. Vienalga kādu darbu mēs šobrīd veiktu - mums nepārtraukti ir jāsadarbojas ar visiem iespējamajiem cilvēkiem. Arī tas ir iekšējās attīstības ceļš, ko mums māca šodienas dzīve. Jauniem ļaudīm, kuri tikko iepazīstas ar antropozofiju, vajadzētu dažus gadus padzīvot kādā modernā profesijā, lai reiz iemācītos strādākot dzīvot kopā ar ļoti dažādiem cilvēkiem.

Padomājiet par vadošajām personībām modernajā industrijā. Viņiem ir jāuzņemas risks. Viņiem ir jāattīsta drosmīgs izlēmīguma spēks. Viņiem ir jāemācās dzīvot ar nedrošību. Uz viņiem gulstas milzīga atbildība. Ja mēs uzlūkojam lielu uzņēmumu vadītājus, cilvēkus ap četrdesmit, varam sev jautāt: kur viņi ņem šo drosmi, šo iekšējo drošību savā dzīvē ar risku?

No kādiem spēkiem viņi dzīvo? Tas ir dziļš jautājums, bet es varbūt drīkstu ieskicēt jūsu priekšā domu, ka šos spēkus viņi nes sev līdzī no iniciācijām, ko viņi ir piedzīvojuši agrākās kultūrās. Senie iesvētītie - viņi ir atrodami industrijā. Iesvētīšana ir nogrimusi lejā viņu gribas jomā. Ar gudrību, kas tagad dzīvo viņu gribā, ar spēku, kas nāk no šīs gribas dzīves, viņi tagad spēj nest mūsu moderno profesiju nedrošību un augsto riskantumu. Bet, kas tā dzīvo viņu gribā, tas gan netiek augšā līdz galvai.

Viņiem palīdzēt nozīmē - to, kas jau dzīvo viņu gribas spēkos, pacelt augšā galvās tā, lai tas var kļūt apzināts. Tā nav mūsu daļa, iemācīt viņiem kaut ko jaunu. Viņi jau ir zinošie. Bet viņi ir zinoši savos gribas spēkos. Mums tikai jāpamodina viņu griba apzinātībā. Tajā mēs varam viņiem palīdzēt.

Tātad sociālajā laukā mēs mēģinātu attīstīt ceļus uz īstu apziņas dvēseles jēdzienu veidošanos, bet tas neizdodas ar mūsu stereotipisko antropozofisko atbilžu palīdzību.

Skaitās tikai tāda atbilde, kas nāk no pašas situācijas tiešamības. Tas tātad prasa, lai mēs dziļi iedzīvotos otrā cilvēkā. Tad ir nekorekti citēt Rūdolfu Šteineru vai kādu citu, ja otrs to nezina. Tā mēs atņemam viņam kaut ko no viņa brīvības.

Mūsu īstenais uzdevums sociālajos jautājumos ir veidot lietojamus, saprātīgus jēdzienus, kas spēj atbilst attiecīgajai situācijai un nevis kam būtu jāseko mūsu patikai un priekšzināšanām.

Divdesmito gadu sākumā reiz Rūdolf Šteiners sēdēja kopā ar draugiem, kas tajā laikā bija līdzatbildīgi par trīsdalījuma kustību. Tolaik (ap 1921.gadu) šķita iedomājams, ka trīsdalījuma centieni Virtenbergā drīz varētu panākt atzīšanu. Viņš esot teicis apmēram sekojošo (man to pastāstīja Herberts Hāns): “Jūs taču neiedomājieties, mīlie draugi, ka, ja trīsdalījums Virtenbergā tiešām panāks atzīšanu, tad katram birģermeistaram un katram ministram vajadzētu būt antropozofam?” - Visi gan pilnīgi bija to tā pieņēmuši ...

“Mūsu uzdevums ir izstrādāt saprātīgus jēdzienus sociālajam. Tad tie paši atradīs savus karmiskos ceļus un atbilstoši attīstīsies tālāk. Mūsu uzdevums ir reiz radīt šīs idejas, lai tad tās atbrīvotu, atdotu tās dzīvei.”

Tas ir nepieciešams - ņemt nopietni dzīvi ar otra cilvēka brīvību. Kas sabiedriskajā jomā grib dzīvot antropozofijas nozīmē, tiem ir jāvar dzīvot tāda veida spriedzes laukā.

Ir ideju pasaule. Mēs mācāmies to iepazīt, kad izstrādājam antropozofiju. No otras puses mēs stāvam reālo sociālo faktu pasaulē. Lielā problēma ir, kā tās abas varētu saskarties. “Austrumi paliek austrumi, un rietumi paliek rietumi, un nekad tie netiksies.” (“East is East, and West is West, and never the twain shall meet”) - tieši tāpat idejas ir idejas, un sociālās realitātes vienkārši ir sociālas realitātes, un tās laikam gan nekad īsti netiksies vienas ar otrām. Bet viduslauks starp tām ir saprātīgo sociālo ideju lauks, kā es to šeit esmu nosaucis.

Cilvēki, kas dzīvo reālo sociālo faktu pasaulē, dzīvo spriegumā starp realitāti, kurā viņi līdz ar to ir, un starp sociālā jēdzieniem, ar kuru veidošanu viņi nopūlas. - Mēs kā antropozofi dzīvojam dubultā spriegumā starp diženajām un mūžīgajām idejām no vienas puses, un starp šo ideju, kas nes sevī mūžību, pārvadīšanu tādās saprātīgās, praktiskās un sociālās idejās, kuras mēs varam ienest pasaulē. Šādas koncepcijas mēs varam attīstīt tikai tad, ja

pamatīgi pazīstam sociālo īstenību. Tas viss pieder vidējam apgabalam starp vielu un formu, par ko runāja Šillers.

Četras reizes gadā (1965.) es vadu uzņēmumu vadības kursus vadošajiem speciālistiem. Dalībnieki ir divpadsmit līdz piecpadsmit lielo firmu augstākie direktori. Viņi sapulcējas uz vienu nedēļu. Tā nav viegla nedēļa. Es tur ieeju ar drebošiem ceļiem un jautāju sev: kas tu īstenībā esi, ka tu te strādā ar šiem vadošajiem cilvēkiem? Aiz katra no viņiem stāv milzums cilvēku, uz katru gulstas milzīga atbildība, milzīgs kapitāls ... es zinu, ja pieļaušu kļūdu un runāšu tikai par skaistām idejām, tad netrāpīšu te mērķī, jo šie cilvēki nevar šādas idejas saistīt ar sociālo realitāti, kurā tie stāv. Es varētu runāt par Saturna, Saules un Mēness attīstību, par mūsu nākotni, par sociālā organisma trīsdalījumu - par pasauli, kādai tai īstenībā vajadzētu būt; tas viņiem itin neko nenozīmētu.

Mums ir jārada "starppasaule". Mums nedaudz jāpakāpjas uz leju ar savām idejām, tā lai tās varētu tikt uztvertas no sociālās realitātes. Tad viņi var teikt: "Mēs te runājam ar kādu, kurš no vienas puses orientējas mūsu sociālajos apstākļos, bet kurš mūs arī iepazīstina ar sociāliem jēdzieniem, kas mums palīdz mūsu problēmu risināšanā."

Kā šādi lietojami sociālie jēdzieni izskatās? Atcerieties: mēs šiem ļaudīm varam palīdzēt tikai tad, ja sacītajā smeļamies no "vidus spēkiem". Tā ir ritmu pasaule, nemīfīgās attīstības pasaule. - Kam vispirms ir jātiek noskaidrotam, tā ir atšķirība starp augšanu un attīstību. Jūs cīnāties ar augšanas problēmām. Jūsu firmas nepārtraukti kļūst lielākas. To jūs parādāt ar līknēm, kas karājas pie sienas virs rakstāmgalda. Vadošai personībai kaut kas tāds vienmēr karājas aizsniedzamā attālumā. "Tā ir manas firmas izaugsme pēdējo desmit gadu laikā," viņi saka.

Kas tad ir šī izaugsme? Tā ir realitāte, vai nē? Jā gan, tas ir viens realitātes veids; tā ir pasaules kvantitatīvās puses realitāte. Kāds vadītājs saka: "Tas ir investīciju pieaugums; tas ir darbinieku skaita pieaugums; te ir produkcijas pieaugums." Pieaugums parādās kā kaut kas pastāvīgi nepārtraukts.

Cita realitātes puse ir attīstība. Attīstība nav nepārtraukta. Attīstība norisinās diskontinuitīvi.

Kādreiz bija tipiska "pionierfirma": vadībā bija dibinātājs, un visa organizācija bija viņa rokās. Iestājās moments, kad firma kļuva tik liela, ka viņš vairs nevarēja pats visu nokārtot un turēt rokās. Viņam vajadzēja darbu sadalīt un deleģēt. Viņš vairs nevarēja būt vienīgais šefs. Bija jāpieņem vadībā vēl divus, vienu finansēm un realizācijai, otru - ražošanai. Viņš pats paturēja jaunattīstību, pētījumus. Diferencēšana vienmēr izsauc izmaiņas darba iekšējā kārtībā. Bieži nonāk pie lielas krīzes, kad "pionieruzņēmumam" ir jāpāriet šajā otrajā organizācijas fāzē. Ja tas ir noticis pareizajā veidā, atkal var sākties izaugsme. Ja tas notiek aplamā veidā, tad uzņēmums sāk zaudēt konkurencē vai pēc pāris gadiem to ir jāpārdod.

Kāda jau otrā fāzē esoša firma strādā ar ļoti labiem panākumiem. Arī tur kaut kad pienāk iespēju robežas. Uzņēmums ir kļuvis lielāks un tajā ir vairāk kā tūkstoš darbinieku. Viņus visus vada direktori no viena centrālā štāba. Tie visi sēž īpašās nodaļās ar īpašiem uzdevumiem. Ir padomdevēji orgāni, līnijfunkcijas, utt., taču komunikācija kļūst arvien grūtāka. Ja tad kaut kas nenotiek, ja netiek atrasta jauna organizācijas struktūra, tad tā lieta vairs tālāk neiet. Tā ir lielākās daļas uzņēmumu problēma. Tiem ir tā saucamā "zinātniskā

uzņēmuma vadība ar diferencēšanu”. Bet tad viņiem ir jātiek līdz doto cilvēcisko iespēju un mērķa priekšstatu līdzekļlaušanai, tā, lai no vienas puses uzņēmumā strādājošie cilvēki varētu attīstīties, kamēr no otras puses būtu sasniedzami uzņēmuma mērķi. Tas rada jaunu uzdevumu lauku mūsu laikā: cilvēciskās un tehniskās komponentes apvienošana.

Tas tad prasa pavisam jaunu konceptu organizācijā, uzņēmuma vadības kopdarbību. Varbūt uznirst jautājums: līdz kādam lielumam grupa vēl strādā efektīvi? Bieži firmu ar 5000 līdzstrādniekiem nākas sadalīt atsevišķās vienībās; katra nodaļa dzīvo pati savu dzīvi, tai ir sava pārvalde, savi uzdevumi un mērķi. tai tiek uzstādīti individuāli uzdevumi.

Tagad mēs varam teikt sekojošo: minētā līkne rāda augšanas gaitu. Tagad ir pienācis laiks paskatīties uz to citādi. Tur ir “pionierlaika” norises. Te sevi piesaka cits posms, kurā - varbūt desmit, piecpadsmit gadus - priekšrocības ir zinātniskai uzņēmuma vadīšanai. Šis attīstības process ir kaut kas pavisam cits, nekā augšana. Augšana norisinās nepārtrauktībā. Tas ir kaut kas tīri kvantitatīvs. Kad mēs runājam par attīstību, tad parādās kvalitatīvi redzesviedokļi. Tur mums jāskatās uz kvalitāti - uz organizācijas kvalitāti, uz vadības, produkcijas, personāla, utt. kvalitāti.

Pēc šī ievada direktoriem, kas piedalās, ir vajadzīgs laiks, lai plaši izdiskutētu savā starpā par dzirdēto. Viņiem to gaismu, ko dod šādi praksei atbilstoši sociālie jēdzieni, jāsaista ar savu individuālo realitāti. Viņiem ir jāpajautā sev, kur viņi stāv? Vai esam nonākuši mūsu pionierfāzes beigās? Iestājas noskaidrošanas process.

Bet kas tur īstenībā norisinās? Evolūcijas likumi, dzīvo ritmu likumi, “vidus” likumi sāk cauraust sociālās dzīves reālfaktus.

Tāpat spēlē iesaistās arī cilvēka biogrāfijas likumi. Mēs varam grafiski uzskicēt cilvēka dzīves gaitu. Mēs varam ņemt pirmos divdesmit vienu gadu un uzrādīt dzīvības spēku pārpilnību. Tad seko divdesmit viens gads, kuros fizisko spēku veidošanās un sabrukšana turas līdzsvarā. Pēc četrdesmitā gada mums visiem sākas lejupejošā fāze, vai mēs to gribam atzīt, vai nē. Piemēram, pamanām, ka lasīšanai ir vajadzīgas brilles. Ķermenis sāk lēnām kļūt stīvāks. Tā, attiecībā uz fizisko, ir realitāte. Mums visiem ir jāatrod kāds ceļš, kā ar šo realitāti dzīvot.

Tad iet tālāk un jautā: vai fiziskā attīstība norisinās tieši tāpat? - Skatāmies uz līkni: sākumā tā ceļas uz augšu, tad apmēram ar 42 gadiem pienāk punkts, kur mums ir zināma telpa brīvībai; mēs varam izšķirties par lejupeju. Vai mēs dzīvosim tālāk no mūsu fiziskajiem spēkiem, vai mums izdosies atrast savas dvēseliskās un garīgās aktivitātes jaunu līmeni? Ja mēs sevi un savu pašsajūtu, jā, pašpārliecinātības sajūtu identificējam ar savām fiziskajām iespējām, orientējamies pēc fiziskajiem faktiem - tad mūsu produktivitātes mazināšanās ies roku rokā ar fizisko lejupeju. Ja mums izdodas savu pašsajūtu atdalīt no fiziskajām iespējām, un mēs rīkojamies pēc sava Es, tad kļūstam brīvi un pamanām, ka četrdesmito gadu beigās un piecdesmitajos nonākam pie garīgi-dvēselisko iespēju jauna līmeņa, kas ir pavisam citādāks, nekā tas bija starp divdesmit vienu un četrdesmit diviem gadiem.

Bez tam ir svarīgi runāt par speciālām jomām, piemēram, par produkcijas noietu un realizāciju, par mārketingu, un parādīt, ka arī tur ir šīs dažādo līmeņu iespējas. Ir tipiskā pionierfāzes aina; tur ir darīšanas ar klientiem, kurus pazīst personiski. Ir izjūta par tiem cilvēkiem, kam vajadzīga produkcija, viņus pazīst personiski.

Otrajā fāzē šis kontakts pazūd. Cilvēku vienkārši ir pārāk daudz. Lielākā tirgū patērētāji ir nepazīstami, kas nepieciešami noved pie tirgus pētīšanas. Tas ir cēlonis neapmierinātības stāvoklim - bet vai tad ir kāda cita iespēja?

Tad parādās jauna mārketinga koncepcija. Tā vadās no idejas par ražotāja un patērētāja sadarbību. Ja tiešām grib izzināt patērētāju vajadzības, tad tas prasa sarunu ar viņiem. Tad vairs nebūs sacensības par cenu, bet gan pakalpojumu sacensības. Tas nozīmē: cenšas atklāt pircēju vajadzības un palīdz viņa problēmu risināšanā - un nevis otrādi! Tātad: kā es, kā ražotājs, varu kaut ko dot patērētāja problēmu risināšanai? Tas nozīmē to pašu, ko: man ir jāuzmeklē tā otra partija un jāmeklē atbildes uz *viņu* jautājumiem - un *nevis* uz maniem paša jautājumiem. Tikai tur iesākas brālība asociatīvajā dzīvē.

Šādas dabas ir tās problēmas, ar kurām mums iznāk darīšana mūsu Nīderlandes uzņēmēj sabiedrību semināros. Pēc tiem daži dalībnieki saka: “Kad mēs nācām, tad domājām, ka mums stāstīs jaunmodīgus trikus, metodes un tehnikas. Bet mēs saņēmām kaut ko pavisam citu. Mēs nesaņēmām nevienu pašu jaunu recepti, mums neiemācīja nevienu jaunu tehniku, bet mēs nonācām pie pavisam jauniem horizontiem. Mēs tagad domājam par mūsu darbu pavisam citādākā veidā.”

Šāda atbalss var nozīmēt, ka mēs varam palīdzēt cilvēkiem viņu attīstībā. Viņiem tā nav palīdzība, ja izskaidrojam, ka Rūdolf Šteiners esot teicis, ka trīsdesmit gadu laikā naudai būtu jāpazūd ... Ko tas viņiem līdz, ja viņu priekšā patiesības noliek šādā veidā?

Daudzi šādu semināru dalībnieki dodas uz mājām ļoti apmierināti. Viņi ir priecīgi, ka ir saņēmuši jauna veida sociālos jēdzienus, jaunas, pielietojamas idejas, caur kurām viņi ilgu laiku savas attīstības problēmas var aplūkot jaunā gaismā. Ir arī citi - parasti tikai nedaudzi - kuri pēc tam nāk un saka: “Un tagad runājiet lūdzu tālāk. Jums jābūt kam vairāk azotē, nekā jūs mums pastāstījāt!” Es atsaku: “Jā, man ir ideju pasaule, no kuras es tveru jautājumu nostādnes un pārnesu tās uz praksi saprotamu sociālo jēdzienu valodā. Ja jums par to ir interese, mēs varam par to runāt. Jūs, dabiski, esat pilnīgi brīvs pārņemt jēdzienus tikai kā tādus - tie tomēr būs lietojami un iedarbīgi.”

Apmēram 450 direktoru pēdējo septiņu, astoņu gadu laikā ir piedalījušies šādosursos. Tas nozīmē, ja jūs Holandē ieejat kādā fabrikā, tad sastopaties ar zināšanām par šīm lietām. Es nevaru teikt, ka tās visur pielieto, bet jebkurā gadījumā par tām zina, un ar to ir radīts klimats, kurā var tikt izdarīti nākamie soļi nākošo trīsdesmit gadu gaitā.

Pasaule ir pilna jautājumu. Lielais jautājums, kas ir uzdots *mums*, skan: vai mēs esam spējīgi dot palīdzošas atbildes? Vai mēs varam no mūžīgo ideju pasaules, kā tās ir mācījis Rūdolf Šteiners, kaut ko pārnest auglīgu sociālo jēdzienu pasaulē, tāpat kā viņš mums ir parādījis, kā mēs tās varam atrast? Vai mēs esam spējīgi citiem cilvēkiem atstāt brīvību darīt ar šie jēdzieniem viņu iespējām atbilstoši to, ko viņi uzskata par pareizu? Un atstāt viņiem brīvību tos neizmanto, ja viņi to negrib?

Apmēram astoņus gadus pēc tam, kad viens no Holandes lielo lidmašīnu fabrikas direktoriem bija piedalījies šādosursos, es saņēmu telefona zvanu: “Mans kolēģis, kurš kopā ar mani te ir vadībā, nākošajā nedēļā ies pensijā,” teica vīrietis. “Tagad es varu turpināt darbu, ko jūs toreiz ar mums iesākāt. Līdz šim man bija ar to jāgaida, jo viņš šīm lietām nevarēja atrast nekādu pieeju, un man bija jāstrādā ar viņu kopā. Tagad, pēc viņa

aiziešanas pensijā, mēs varētu spert pirmo soli. Ienāciet, lūdzu, pie mums, lai mēs varētu pārrunāt, kā iesākt!”

Sākums bija tikšanās ar firmas vadošajiem spēkiem kādā hotelī. Tur tika dots padoms nākošajiem soļiem. Bet es personiski nevaru jums ieteikt, kas jums tagad jādara. Es taču nezinu jūsu firmas sociālos apstākļus. Tos zināt tikai jūs. Bet, ja mēs sanākam kopā, jūs ienesat līdzīgu savu sociālo realitāti, un es varbūt varu jums palīdzēt ar dažām minētā veida praktiskām idejām.

Viena no sociālās dzīves pamatproblēmām ir algu problēma. Rūdolfs Šteiners reiz ir pateicis kaut ko pārsteidzošu: reinkarnācijas un karmas idejai nebūs nekādu izredžu izlauzties līdz sociālajai realitātei, kamēr cilvēki tiks at-algoti tajā veidā, kā tas šodien notiek. - Par to mums ir jāpadomā. Mums ir jāatrod atbildes uz šodien pierastā atalgojuma jautājumiem. Ja kādreiz viss šodienīgais, kā mēs to pazīstam, būs beidzis pastāvēt, un pasaule dzīvos trīsdalījuma sociālajā kārtībā - brālīgā sociālajā dzīvē, vienlīdzībā valsts dzīvē un brīvā garīgajā dzīvē - tad droši vien tā vairs nebūs nekāda problēma. Taču šis ideāls varbūt pilnībā tiks realizēts tikai sestajā pēcatlantīdas attīstības fāzē.

Tagadnē mums ir jāpalīdz cilvēkiem saprast nevis vistālākos, bet gan tieši pirmos, iesākuma soļus. Ko darīt *tagad*? Mums ir jāspēr nepieciešamie tuvākie soļi cilvēka darba samaksas problēmu laukā. Tā ir problēma šodien - jautājums par piemērotu algu jeb taisnīgu samaksu. Tā ir būtiska garīga problēma.

Šodien tiek maksāts par tā darba daudzumu, ko veic, attiecīgi, par tā kvalitāti. Tas ir spēkā arī vadošajiem direktoriem. Cilvēkiem, kas paveic vienkāršākus darbus, tiek samaksāts pēc paveiktā darba daudzuma, augstākajiem rangiem par līmeni, kvalitāti. Bet abos gadījumos apmaksāts tiek izpildītais darbs. Zemākajā līmenī maksā akordalgu. Šodien mēģina no tā atbrīvoties. Es nezinu, kā šobrīd (1965.g.) ir pierasts šeit Amerikā - katrā gadījumā Eiropā darba devēji un darba ņēmēji ir tālejoši vienprātīgi, ka no akordalgas ir jāatbrīvojas un cilvēkiem jāmaksā noteiktas algas. Sešdesmitajos gados Holandē praktiski visa metāl- un mašīnindustrija ir pārgājusi uz noteiktām ikmēneša summām visiem darbiniekiem. Produkcijas apjoms nesamazinājās. Bija cilvēki, kas apgalvoja: “Ja jūs to izdarīsiet, ražošana tūlīt saruks!” Tā nenotika - tieši pretēji!

Vai tas jau ir risinājums? Nē. Varbūt pirmais solis tajā virzienā, kuru mēs meklējam. Bet kā mums saprast to, ka reinkarnācijas un karmas idejas pasaulē netiks pieņemtas, kamēr vien cilvēkiem tiks maksāts tagadējā veidā?

Nu - īstenībā cilvēkiem būtu jāmaksā tā, lai viņi *gūtu iespēju attīstīt jaunas spējas un jaunas domas nākotnei*.

Tā varētu būt samaksa: nevis par to, ko es varu darīt, bet gan par to, ko es varētu darīt - par jaunu spēju un ideju attīstīšanu! Tas ir vajadzīgs mūsu laikam!

Jau viena vienīga doma šo pielietojamo sociālo jēdzienu jomā normāliem cilvēkiem prasa divus līdz piecus gadus, kuros to var izstrādāt! Ja kāda laba šī veida ideja ir izveidota trīs, četros gados, tad tu vari būt ļoti laimīgs. Bet pa to laiku ir jāvar arī dzīvot.

Ka mēs veco karmu atdodam atpakaļ pasaulei, ir pats par sevi saprotams. Taču mūsu dzīves jēga ir arī aptvert *jaunas* idejas un varēt īstenot jaunas koncepcijas. Problēma ir: kā mēs varam attīstīt lietojamus sociālos jēdzienus un uzskatus, un pārvērst tos darbos, vienlaicīgi

stāvēt pretī tagadnes sociālās realitātes prasībām? Redzams, ka starp šiem poliemi valda izteikts saspilējums.

Kuri tad ir tuvākie soļi? Vai cilvēkiem jāiemāca, kā atrisināt viņu problēmas? Kā viņiem iemantot ideju par to, kas ir attīstība? Vai varbūt kopā ar cilvēkiem pārdomāt to, kā viņu problēmas varbūt būtu risināmas - un kopā ar viņiem izciest atziņu, ka zināmas problēmas pagaidām izrādās neatrisināmas? Tā ir liela vilšanās, ar ko saduras sociālā darba jomā strādājošais, ka ik dienas jāuzduras problēmām, kas pagaidām nav atrisināmas. Var tām pārlēkt pāri un paziņot: "Ak, tā nav mana problēma." Bet var arī pamēģināt kopā ar tiem, kurus tā skar, ciest no šodien neatrisināmajām problēmām. Un līdz ar to mēs atkal atgriezīamies pie tā, ar ko iesākām ...

Sociālā dzīve, darbs sociālajā jomā piedāvā palīdzīgu iespēju nonākt ēteriskā Kristus valstībā. Nepiepildījuma, neapmierinātības pamatsajūta par ierastajiem pamatojumiem un izskaidrojumiem, galu galā iekšējas dualitātes sajūta - tās ir pazīmes plaisai dziļi mūsos starp to, ko mums īstenībā vajadzētu varēt darīt, un to, ko mēs faktiski varam darīt. Tas ir ļoti maz, ko mēs varam darīt. Mums neticami ir jānopūlas par katru mazu solīti uz priekšu. Te mēs stāvam, ar saviem lieliskajiem priekšstatiem par beigu stāvokli, par ideālām galējām beigām, kas vēl ir tik tālu! Mēs labprāt gribētu aizvest cilvēkus uz šo brīnišķīgo beigu piepildījumu pa visīsāko ceļu. Bet tam nav nekādas nozīmes - attīstības procesā skatīties pēc īsākiem ceļiem. Attīstībā ir jātiek izdarītam katram atsevišķajam solim, un, proti, vienam pēc otra. Mums ir jāattīsta drosmē panest ciešanas par šo dualitāti.

Kā sākumā, tā beigās paliek uzdevums attīstīt jaunu morāli - aptverošu līdzcietību un līdzdalību ciešanās, ko cilvēki piedzīvo no materiālisma.

6 *Grupu veidošana - grupu dzīve*

Zināms skaits cilvēku apvienojas, lai kopēji kaut ko izstrādātu. Bieži tas notiek tāpēc, ka viņi grib domāt viens ar otru kopā kaut kur iedziļināties. Centrā ir kāda noteikta tēma, kas visus pievelk vienlīdz spēcīgi. No tā var rasties īsta grupa. Dabiski, ka arī katrs atsevišķi var studēt viens pats to, kas viņu interesē. Taču varbūt viņš grib to vēl padziļināt - tad viņš lūkojas apkārt pēc citiem, kam tāpat kā viņam ir līdzīgas intereses, un viņi ar to strādā kopā. Tā tiek tālāk nekā, ja katrs būtu palicis par sevi. Šāda "studiju grupa" galvenokārt izstrādā jēdzienus. Darbība notiek vienā līmenī, kur runa ir par abstraktu saturu.

Bez tam ir arī "sociālas grupas". Tās ir grupas, kurās runa ir par to, kas norisinās starp diviem cilvēkiem, par interakcijām. Netiekas tāpēc, lai kaut ko kopīgi studētu, bet gan lai tiktos. Grupa sanāk kopā tāpēc, ka grib savstarpēji iepazīties, aizpildīt brīvo laiku, savstarpēji palīdzēt. Tādā "sociālā grupā" galvenais nav kāda darba tēma, kas tiktu pārrunāta, bet gan galvenokārt runa ir par to, kas norisinās starp cilvēkiem.

Trešā iespēja ir "iniciatīvas vai akcijas grupa". Iniciatīvas grupa uzstāda mērķus, kas ir ārpus grupas. Tur kaut kam ir jātiek praktiski īstenotam. Varbūt runa ir par skolotājiem, kas grib dibināt valdorfskolu. Vai par cilvēkiem, kas grib kopā veidot zemnieku sētu vai dārzniecību. Viņi grib ķerties pie kaut kā, kas ir ne tikai grupā pašā, bet gan ārpus tās, pasaulē.

Iedomāsimies kādu desmit cilvēku grupu. Trīs no tiem varbūt grib kaut ko īstenot praktiski, trīs citi grib kaut ko studēt un pārējiem četriem galvenais ir saskarsme. Šī grupa droši vien īpaši tālu netiks. Ja jārodas grupas dzīvei, tad tās locekļiem ir jāvienojas par savas grupas raksturu. Kam būtu jātiek sasniegtam? Vai katram atsevišķajam dalībniekam ir tas pats mērķis kā grupai kopumā?

Studiju grupai, sociālajai grupai, iniciatīvas grupai - katrai no tām ir sava vieta un sava nozīme.

Vispirms kādā grupā tās atsevišķo dalībnieku atšķirīgajām gaidām ir jātiekas uz kopējas bāzes. Ir labāk pirmo pusstundu runāt par to, nekā vienkārši sākt ar pavisam atšķirīgiem nodomu un gaidu līmeņiem. Nekāda pamatā veselīga grupas dzīve neattīstās, kamēr tās dalībnieki pārstāv pretējas mērķu nostādnes.

Otrkārt - kā izskatās likumsakarības, kas nosaka tās grupas darbu, kurā grib piedalīties? Tās ir dažādas, atkarībā no grupas tipa. Visbiežāk cilvēki maz par to rūpējas. Viņi vienkārši sāk. Viņi satiekas un saka: "Mēs kaut ko kopā studēsim", vai "Mēs kaut ko kopā darīsim", "Tagad mēs gribam kaut ko darīt!" - Neskatoties ne uz ko, likumiem, kam seko šīs grupas iniciatīva - kā pēdējā gadījumā - ir jātiek apzinātiem. Tie ir citādi nekā studiju grupām.

Treškārt - bieži ļoti nepatīkama lieta: var gadīties, ka grupas mērķi izmainās. Vai katrs apzinās šīs izmaiņas? Vai katram ir tāda griba atrast savu vietu jaunajā grupas situācijā? Bieži kāda grupa iesāk kā tīra studiju grupa. Tad tas izmainās. Apmēram 40 procenti dalībnieku izveido sociālu grupu, turpretī 20 procenti grib ķerties pie kādas iniciatīvas, atlikušie 40 procenti turpina uzskatīt, ka tā esot studiju grupa. Milzums spriedzes, izskaidrošanās un neapmierinātības izceļas no fakta, ka nemanot, pēc sākuma vienā līmenī, nodomi ir pārbīdījušies.

Ko mēs šajās dažādajās grupās varam mācīties un sasniegt?

Grupu procesi un grupu darbs uzved mūs uz ceļa, kas ved uz praktisku karmas izziņu. Katra tikšanās ar citiem cilvēkiem ir praktisks karmas vingrinājums. Kas esmu es? Kas ir tas otrs?

Rūdolf Šteiners to izteica sakarā ar “Ziemassvētku konferenci”: antropozofijai būtu jāved uz praktiskiem vingrinājumiem karmas apjēgšanā. Ar to viņš negribēja teikt, ka cilvēkiem nu būtu jāiet uz mājām, lai ieslēgtos istabā meditācijai par agrākajām dzīvēm - šādi rīkojoties, dvēselē noteikti ielavītos ilūzijas. Ķerties pie praktiskiem vingrinājumiem karmas apjēgšanā, nozīmē tikties ar citiem cilvēkiem, jo tie citi atklāj man, kas esmu es. Rūdolf Šteiners norādīja uz to, ka pat iesvētītais nevar atskatīties atpakaļ pats savās inkarnācijās. Tām ir jāatklājas viņam caur citiem cilvēkiem. Saskarsmē ar citiem arvien skaidrāks kļūst paša ceļš, paša likteņa plūdums.

Apskatīsim vispirms tuvāk studiju grupu. Pēc Rūdolfa Šteintera vārdiem, studijas ir pirmais solis pa izziņas taku. Ir gudri šo pirmo soli mēģināt spert grupā, ja tādu var atrast. Tas palīdz, ja sastop kādu, kura intereses ir pievērstas tai pašai jomai, kas interesē tevi. Pieņemsim, ka es interesējos par Chartres katedrāli. Es atrodu citus, kam iet tāpat. Mēs nolemjam tikties, lai ar to nodarbotos...

Tāda veida kopējas studijas sniedz ārkārtīgu apmierinājumu, un katrs var no tām paņemt līdzīgu uz mājām kaut ko tādu, ko viens pats viņš varbūt nebūtu varējis atrast. Tā ir dāvana. Bet tur ir arī kādas briesmas. Šāda veida darbā katrs grupas loceklis vairāk vai mazāk paliek pats par sevi. Katrs grib kaut ko iegūt no šī grupas vakara. Katrs grib doties uz mājām ar jaunām zināšanām, ar labāku lietas izpratni.

Ne mazāk šādas studijas ir īsta sagatavošanās; tas ir pirmais solis. Pirms garadzīves jomā attīsta sociālas iedarbības, kaut ko dodot, vispirms tev ir kaut kam jābūt. Nevar neko dot, ja tev vēl nekā nav. Ir jāizstrādā pieredze un patiesas zināšanas garīgās lietās. Pēc studijām var uzsākt nākošo soli. Var kaut ko dot citiem.

Citi draudi studiju grupai ir “intelektuālais egoisms”. Tas attiecas arī, piemēram, uz bezgalīgo lekciju “aprišanu”, nespējot to pārtraukt. Šis “vairāk, vēl vairāk” ir intelekta lietošanas briesmas; no tā rodas neapmierinātības stāvoklis: “Es gan zinu daudz, tomēr gribētos zināt visu...” Ir visai iespējams, ka kaut kas tamlīdzīgs var parādīties starp cilvēkiem, kas ir pavienojušies studiju grupā. Vajadzētu ļoti uzmanīties no šī intelektuālā egoisma!

Lasītāju grupā uzsvāri ir sadalīti citādi: viens dalībnieks runā, pārējie klausās. Arī tā ir viena iespēja iedziļināties kādā tēmā. Protams, ka lekcijas ir kaut kas neaizstājams - tomēr arī te būtu jāuzmanās. Tās ir vērtīgas, ja kāds, kurš daudzus gadus ir nodarbojies ar kādu lietu, runā kādai ieinteresētai grupai. Bet tikko lekcijas kļūst pamācoši-pedantiskas vai “tiek augstu uzskrūvētas”, rodas grūtības ar lektora iedomību. Grupai, kas orientējas uz lekcijām, parasti spēkā ir sekojošais: dalībnieki-klausītāji palēnām noteiktā veidā kļūst pasīvi. Viņi, tā sacīt, kļūst par “patērētāju apvienību”. Antropozofiskajās aprindās, piemēram, ir grupas, kuras jau 30 gadus tiek katru otrdienas vakaru. Tiek lasītas lekcijas, un dalībnieki klausās, kā kāds loceklis izklāsta to saturu. Ja viņus uzrunā ar lūgumu kļūt aktīviem, varbūt kopēji risināt kādu problēmu, tad tas izraisa lielu satraukumu, un viņi tajā atrod daudz dažādu grūtību.

Lekciju pozitīvai aspekti ir iespējā koncentrētā formā noklausīties pētījumu rezultātus no kādas personas, kas gadiem ilgi ir ar to nodarbojies. Klātesošie uztver, kas dzīvo kādā noteiktā dvēselē un ko šī dvēsele ir izstrādājusi.

Holandes Antropozofiskās biedrības jaunāko locekļu pieredzei pieder arī sekojoša situācija (1965): “Kad mēs atnākam uz grupu, neviens ar mums neapsveicinās. Mēs sameklējam sev brīvas vietas, apsēžamies un jūtamies ļoti vientuļi. Lekcijas ir tiešām interesantas. Pēc tam mēs ejam uz mājām. Attiecībā uz cilvēciskiem kontaktiem mēs jūtamies ledus auksti, kaut arī lekcijas no domāšanas un garīgā viedokļa ir ļoti ierosinošas. Silti ap sirdi mums nepaliek. Tur viss paliek tukšs...” Šādā gadījumā kaut kam ir jātiek darītam.*

Kāda grupa Holandē izdarīja mēģinājumu uzrunāt jaunpienākušos, nodibināt kontaktus un ievadīt viņus darbā.

Rūdfam Šteineram bija ļoti svarīgi, ka cilvēkus uzņem kāds, kas dodas klāt un uzsāk sarunu. Vecāku sanāksmēm valdorfskolā viņš vienmēr ievēlēja “smaidīšanas komiteju”: “Jūs, jūs un jūs šovakar būsiet smaidīšanas komiteja!” Tas nozīmēja, ka tur stāvēja kāds skolotājs, kurš sasveicinājās ar vecākiem, pateica dažus draudzīgus vārdus un pavadīja viņus uz vietām, īsi - deva viņiem sajūtu, ka viņi tiek sirsnīgi gaidīti. Kaut kas tāds nav nekāda tukša formalitāte. Tā ir lieta ar patiesu vērtību dzīvē.

Pozitīvais grupas dzīvē ir tas, ka mēs tajā mācāmies, cik atšķirīgi cits nodarbojas ar tām pašām lietām. Otram ir citas intereses, viņš pārdzīvo citas vērtības, meklē citus ceļus. Personīgais horizonts tiek paplašināts grupā. Kad mēs redzam, kā tas pats saturs vai tā pati lekcija var tikt izstrādāta pavisam atšķirīgos veidos, tad atkrīt cīņa par “pareizo metodi”. Tā taču tas bija ar veco Tobiasu. Viņš vienmēr rīkojās pareizi. Viņš vienmēr zināja “pareizo metodi”, un viņš kļuva akls; akls pret visu, kas dzīvoja ap viņu. Ja sastinguši saka: “Mana metode ir vienīgā pareizā, un visas pārējās ir nepareizas”, tad kļūst akls pret to, kas norisinās apkārtnē.

Kurš iekšējais ceļš nu ir studiju grupas ceļš? Tā ir “astoņdaļīgā taka”, kas ved uz “sešpadsmitlapu lotosa zieda” izveidošanos. Tas ir Budas ceļš. Būtu jātiecas uz astoņām īpašībām: pareizo priekšstatu (viedokli); pareizo spriedumu; pareizo vārdu; pareizo rīcības veidu; pareizo nostāju; pareizo mērķi, pareizo atmiņu; pareizo apdomību (pārskatu).

Astoņdaļīgā taka - pārskatot to kopumā - ved pie pareizā līdzsvara sasniegšanas starp dvēseli un pasauli. Rūdfam Šteiners strādāja arī ar jauniem cilvēkiem. Daži viņu pārstāvji uzmeklēja Šteineru 1923. gadā. Īsi pirms tam viņi bija izveidojuši noteiktas grupas un tagad jautāja, kā tajās varētu strādāt. Dr. Šteiners teica: “Dieva dēļ - tikai nekādu lekciju!” - “Bet ko tad lai mēs darām, ja neklausāmies lekcijās?” - “Runājiet par savām okultajām pieredzēm.” - “Bet mēs esam jauni cilvēki. Kā mēs varam runāt par okultām pieredzēm? Mums taču īstenībā tādu nav ...” - “Jums tās ir ik dienas, jūs tikai paejat tām garām.”

Ar kādu satikties un pamanīt, ka viņš ir cilvēciska būtne - tas ir pirmais solis virzienā uz imagināciju. Bez imaginācijām mēs nevarētu redzēt, vai runa ir par statuju vai dzīvu būtni. Varbūt tas kustas. Bet ja tas tomēr nekustas, tad varam ieskatīties tam acīs, un pamanām: viņš ir Es. Viņš ir personība. Arī uztveres: “šis cilvēks ir noskumis” vai “šis cilvēks ir laimīgs” notiek caur imaginācijas spēku.

* Laimīgā kārtā pa šo laiku aina kopumā ir izmainījusies.

Pie dziļākām imaginācijām par garīgās pasaules iedarbībām fiziskajā pasaulē, kas tālāk var izveidoties par tēlu, bildi, var nonākt tikai, ja ir atrasts šis pareizais līdzsvars. Kamēr vien šis līdzsvars nepastāv, tikmēr imaginācijas kļūst par ilūzijām. Šķiet, ka tu kaut ko redzi, tomēr pamatā dvēsele un pasaule vienkārši nav līdzsvarā.

Došanās pa astoņdaļīgo taku dzīvo tās nosaukto staciju vingrināšanā. Vingrināšanās nosacījumus piedāvā šāda kopēji studējošu cilvēku grupa. Tāda veida grupa darba laikā nonāk pie jautājumiem un diskusijām. Kāds saka: “Es tikko izlasīju kādu Rūdolfa Šteinera teikumu. Es to saprotu tā un tā ...” Viņš mēģina aprakstīt, kā viņš to ir uztvēris. Kāds cits saka: “Es to uztveru pavisam citādāk.” Tagad runa ir par to, lai kāds neteiktu: “Tev nav taisnība.” Pietiek ar sekojošo: “Es to saprotu pavisam citādi. Apskatīsim taču vēlreiz abus viedokļus ...”

Patiesa imaginācija ir izveidota tikai tad, ja kāda lieta ir aplūkota no visām pusēm, ja tā ir apskatīta no vismaz divpadsmit dažādiem viedokļiem. Uz divpadsmit pamat-viedokļiem ir norādījis Rūdolfs Šteiners. Grupā ar divpadsmit dalībniekiem varētu būt tā iespēja, ka ir pārstāvēti visi divpadsmit viedokļi. Jo lielāka grupa, jo lielāks ir iespējas. Te ir tas izaicinājums, ka domā: “Es esmu to sapratis” - un tūlīt dzird no kāda cita, ka viņš to ir uztvēris pavisam citā veidā. Tie ir studiju grupas augļi.

Otrais grupu tips ir sociālā grupa. Tā veidojas no individuālām mijiedarbībām starp cilvēkiem. Netiek strādāts pie kādas noteiktas tēmas. Drīzāk daudz vairāk nodarbojas ar grupu pašu. Kā tas var izskatīties?

Es gribētu attēlot, kā es to esmu iemācījies no kādas jaunu cilvēku grupas pirms apmēram trīsdesmit gadiem. Man toreiz nebija īpašas intereses par grupām. Pirmām kārtām man svarīgas bija jaunas zināšanas. es studēju labprāt. Manas intereses attiecās uz zinātniskiem jautājumiem un ne tik ļoti uz citiem cilvēkiem. Tas ir, piespiedu kārtā, bija arī tas, bet ne tik dziļi.

Man šķita, ka es strauji virzos uz priekšu antropozofijā. Te es sastapu kādu jaunu cilvēku grupu, kuri - kā es to uztvēru - strādāja kopā tiešām komiskā veidā. Tā bija jaukta grupa. Tajā bija dažādu fakultāšu studenti, citi jau strādāja; tur bija arī kāds pasta ierēdnis. Bija arī kāda mazapdāvināta meitene, tā sacīt, robežgadījums. Visi šie cilvēki nāca kopā, lai izstrādātu Gētes “Augu metamorfozes”. Katra mēneša pirmajā svētdienā viņi tikās uz visu dienu. No rīta viņi kopīgi nodarbojās ar eiritmiju. Pēc tam viņi devās ārā dabā un meklēja augus, kurus pēc tam apskatīja attiecībā uz to, kā iedarbojas gaismas spēki, kur izpaužas ķīmiskā ētera spēki vai dzīvības ēters. Pēcpusdienā visi bija atpakaļ un nodarbojās ar kaut ko citu.

Ja kāds grupas loceklis kaut ko nesaprata, viņi pie tā apstājās. Viņi teica: “Mēs nevaram turpināt, kamēr arī šis viens nav to sapratis!”

Tā meitene bieži bija tas viens, kurš kaut ko nesaprata. Vairums grupu būtu bijušas priecīgas reiz tikt vaļā no tādas. Viņa bieži aizturēja grupu. Bet grupa nedomāja viņu pamest. Viņi teica: “Ja mēs pazaudējam kaut *vienu* dalībnieku, tad ir cauri ar visu mūsu grupu. Neviena flote nebrauc ātrāk par tās lēnāko kuģi. Mums ir viņu jāgaida un jāpaliek kopā.”

Viņi lūdza mani pēc iespējas piedalīties un runāt par zināmiem jautājumiem, kas saistīti ar augiem. Sākumā mani ļoti mulsināja viņu darba veids. Es negribēju to turpināt. Bet tad es sāku redzēt, no reizes uz reizi arvien skaidrāk, kā tur kaut kas notika. Es uztvēru, kā grupā pieauga moralitātes sfēra, un pamanīju, kā meitene pamazām uzplauka un tika vaļā no savas noslēgtības. Tas viņai saglabājās. Viņa uzsāka izglītošanos, kļuva par bērnudārza audzinātāju un šodien strādā ar milzīgiem panākumiem. Kopš apmēram 25 gadiem viņa ir viena no labākajām audzinātājām mūsu zemē. Daudzi cilvēki dodas pie viņas hospitēt, lai no viņas mācītos.

No kā nāk kaut kas tāds?

Šādā grupā rodas noteikts moralitātes veids. Tur tiešām viens nes otru. Šajā gadījumā runa vispār nebija pirmajā līnijā par augu studijām. Tas bija tikai palīglīdzeklis. Galvenokārt viņi gribēja būt grupa. Viņi gribēja palīdzēt viens otram. Viņi gribēja piekļūt jautājumiem, ko nes sev līdzī dzīve kopībā.

Veidojoties sociālajai grupai, vienmēr ir iespējams, ka dalībnieki kļūst atkarīgi viens no otra. Vairums cilvēku to nevēlas. Tam pretī nostājas tas, ka katrs dalībnieks attīsta apziņu par pārējiem.

Ko redz, kad attīsta apziņu par kādu citu cilvēku? Kas vispirms nāk pretī? Vispirms pamana audzināšanu, kādu viņš vai viņa ir guvusi, viņa dzīves stāstu, sajūtas, mērķus, uz kuriem viņš tiecas. Tuvāk iepazīstot kādu cilvēku, uzduras viņa vecajai karmai. Kas ir saglabāts un esošs viņa "apvalkos", šī cilvēka fiziskajā, ēteriskajā un astrālajā ķermenī, tā ir viņa tagadējās un viņa agrākās dzīves vēsture. Uzduras otra cilvēka "dubultniekam".

Kā tas izpaužas sabiedrības dzīvē? Tur vispirms uztver "seno Ādamu" un "seno Ievu", tāpat visu to, ko šis cilvēks nes līdzī no savām agrākajām dzīvēm un no savas tagadējās dzīves jau pagājušā laika. Dubultniekā runa ir par vēl nepārstrādātajām vecās karmas sastāvdaļām, kas parādās sakopotā, koncentrētā veidolā. Bet mums ir jānācās ieskatīties aiz dubultnieka un uzdot jautājumu: "Pēc kā tiecas Es, kurš dzīvo aiz šī dubultnieka?"

Dubultnieks var iedarboties nedaudz atgrūdoši. Ātri gribas nodomāt: "O, ar tādu cilvēku es negribētu ielaisties nekādās tuvākās darīšanās." Tikai pēc tam viņu iepazīst pa īstam. Tāda veida grupā var vingrināties ieskatīties cauri dubultniekam, redzēt, kas ir aiz tā. Tur atrod Es - īsteno Es, kurš tiecas pēc tā, lai attīstītu nākotni, cienīgi izveidotu esamību.

Ja cilvēki ir spiesti ilgāku laiku dzīvot ciešā sociālā kopībā un dienu pēc dienas būt kopā, tad šī konfrontācija ar dubultnieku var novest pie zināmām psihozēm. Psihiatrijā mēs runājam par "zemūdenes psihozi". Mēs zinām sekojošu situāciju: divdesmit līdz trīsdesmit vīru dzīvo kopā šaurā telpā. Tad var gadīties, ka viens no viņiem, redzot citu darām kaut ko nenozīmīgu, nonāk tādā uzbudinājumā, ka saka: "Ja tu to neizbeigsi, es tevi nositīšu!"

Šādas parādības dzīvē es domāju, kad teicu: uzduras otra cilvēka dubultniekam. Kas te maldina, tas nav Es, bet gan senais Ādams, dubultnieks, tā sacīt, kaut kas "fiksēts". Tas vienmēr dara vienu un to pašu, vienmēr saka vienu un to pašu, vienmēr parādās līdzīgā veidā. Grupas kopsakarībā var vingrināties ar sekojošo: saka sev: "Tagad es gribu šos desmit cilvēkus, kas te strādā ar mani kopā, iepazīt." Tas nenozīmē, ka ielaužas viņu privātajā dzīvē un sāk uzdot intīmus jautājumus. Ar "intīmajiem jautājumiem" vienmēr atkal uzduras tikai dubultniekam. - Jāpapūlas atrast to punktu, kur otrs cilvēks runā no sava

Es. Ko viņš dzīvē, pamatā ņemot, grib sasniegt? Uz ko vēršas viņa dziļākās ilgas? Ja to zina, tad nedaudz zina par otru, par otra cilvēka Es, kas padara viņu par cilvēku, kurš pēc kaut kā tiecas. Mēģinājums nonākt saskarsmē ar otra cilvēka Es nes kopdzīves visskaistākos augļus.

Dabiski, ka pastāv briesmas veidoties kliķēm, pārspīlētam jūtīgumam, pārmērīgai uzbudinātībai, nospiestībai, ienaidam, tā ka zināmi dalībnieki pilnīgi noslēdzas. Savienotajās Valstīs cilvēki nelabprāt brīvprātīgi nonāk šādās grūtībās. Viņi siltu, patīkamu atmosfēru vērtē augstāk, nekā izskaidrošanos ar nepatīkamo. Viņi mēģina savu dzīvi iekārtot tā, lai citi cilvēki nevarētu radīt viņos nemieru.

Kādas spējas it īpaši var izveidot sociālā grupā? Sociālajā grupā mēs varam doties pa Rūdolfa Šteintera pieminēto “sešdaļīgo taku”. Tā ved uz “divpadsmitlapu lotosa zieda” izveidošanu. Šis zieds atrodas sirds apvidū. Pēc Rūdolfa Šteintera vārdiem, sešdaļīgā taka ir kristīgais skološanās ceļš mūsu modernajā laikmetā.

Kādas tad ir tā sastāvdaļas? Īsi apkopojot: domu kontrole; rīcības kontrole; izturība; tolerance (pozitīvisms un objektivitāte); neaizspriedumainība. Kā sestais elements, kas kalpo dvēseles līdzsvaram, seko mierīga nosvērtība. Tā ir šīs takas mērķis un auglis. - Mierīga, aukstasinīga nosvērtība - tas nozīmē, ka sirdī ir jāienāk klusumam, ja tiešām grib varēt saprast kādu citu cilvēku. Visai dvēselei ir jānomierinās, un tad nonāk pie tā aptveršanas, kas norisinās cita dvēselē. Lielais attīstības ceļš modernajai cilvēcei ir sešdaļīgā taka, saka Rūdolfs Šteiners. Šis ceļš grib, lai mūsdienās pa to dotos. Astonādaļīgā taka bija Budas ceļš. Sešdaļīgā taka ir modernā cilvēka ceļš.

Šo kvalitāšu attīstīšana ved mūs pie spēju iemantošanas sociālajā sektorā. Tas ir ceļš “morālās fantāzijas” attīstīšanai, ceļš, pa kuru tiek attīstīta *inspirācija*. Es uztveršana aiz kāda cilvēka dubultnieka jau ir viens solis pa šo ceļu uz inspirāciju. Ja ar mīlestību uzlūko kādu bērnu, tad var mīlēt viņa skaistos matus, dzidro balsi, maigo ādu. Bet var arī mācīties tāpat mīlēt to Es, kas dzīvo šajā bērņā un tiecas tur atplaukt. Arī tas jau ir viens solis inspirācijas sagatavošanā. Kāds skolotājs nevar būt labs skolotājs, neattīstot līdz zināmai pakāpei inspirācijas spēku. Tā ir tā lielā dāvana, kas tiek cilvēkiem, kam ir darīšana ar bērņiem.

Trešais grupas tips ir “iniciatīvas jeb darbības grupa”. Tā sanāk kopā, lai pārņemtu kādu iniciatīvu un kaut ko izpildītu. Kādi nosacījumi ir spēkā grupai, kas grib būt iniciatīvas grupa? Ar to nepietiek, ka desmit vai divdesmit cilvēku vienkārši grib pie kaut kā ķerties. Iniciatīvas grupai vispirms ir jāklūst par īstu *grupu*, pirms tā kaut ko pasāk. Tas nozīmē, ka ir jātiec atrastiem līdzekļiem, kas - ar kopējām studijām, ar tīri sociālu spēju vingrināšanu un attīstīšanu - grupu izveido par grupu. Tad šī grupa kļūs spējīga uzstādīt sev mērķi šajā pasaulē. Tad tā kļūs par stipru instrumentu, kas var kaut ko izveidot sociālajā jomā. Tad tajā var iedarboties hierarhijas. Tā, kad ir kļuvusi par īstu grupu, var būt garīgās pasaules orgāns.

Kad kāda grupa, kas var būt garīgās pasaules orgāns, ir pārvarējusi senāko karmisko spēku iedarbību, tad tās locekļi tiecas pēc tā, lai attīstītu to, ko prasa otra garīgais būtības kodols, nevis to, ko grib tā dažādie apvalki. Tā ir patiesa iniciatīvas grupa; tā strādā no *intuīcijas*. Tad hierarhijas var darboties caur to, un grupa kļūst par hierarhiju instrumentu.

Atsevišķais Es ir kā patstāvīga vienība iekļāvies grupā, un grupa rīkojas no intuīcijas. Tiek veidota jauna karma. Šī jaunā karma ir Saules-karma. Vecā karma ir Mēness-karma. Caur Mēness vārtiem tā ienāca Zemes dzīvē. Vecie karmas spēki ir iekārtoti tādā veidā, ka tie ienāk dzīvē kopā ar cilvēku, tam piedzimstot. Taču cilvēks ar sava Es aktivitāti veido sev jaunu karmu - Saules-karmu. Tā staro uz nākotni. Tā ir karma, kas attīstīsies turpmākajā dzīvē. - Tā ir tā taka, pa kuru tiek izveidots “desmitlapu lotosa zieds”, tā ir piecdaļīgā taka.

Savā grāmatā “Kā sasniegt augstāko pasaulu atziņas?” Rūdolfis Šteiners runā arī par desmitlapu lotosa ziedu un par piecdaļīgo taku, kura ved nākotnē. Sešdaļīgā taka ievēd sociālās dzīves iekārtojumā. Tā ir saistīta ar attiecībām starp cilvēkiem, kā tās izpaužas te un šodien. Piecdaļīgā taka norāda uz nākotni.

Kas ir piecdaļīgā taka? Pirmais solis ir maņu uztveres kontroles sasniegšana. Otrais ir nojautu un noskaņojumu, “fantazēšanas” kontrole. Ir jāpajautā, no kurienes tās nāk. Trešais: mums nemitīgi ir liels daudzums neapzinātu uztveru, kas sasniedz mūs caur acīm un ausīm; tādas iedarbojas uz mums arī caur Zemes magnētiskajiem spēkiem. Mums ir jāapliek sev “dvēseliskas bruņas” pret visiem neapzinātajiem iespaidiem. Ceturtais ir: izvairīties pieņemt lietas bez pārdomāšanas. Saklausās taču visu iespējamo, atslābinās lasot avīzi. Tik daudz kas tiek vienkārši “norīts” bez tālākas ap-domāšanas. Mums ir jāmacās visu to, kas mūsos iekļūst, uzņemt apzināti un skaidri, t.i., tādā formā, ka mums par to tiešām ir jāpārdomā. Kā pēdējo, apkopojot šo četrtoni, Rūdolfis Šteiners pievieno jēdzienu “stingra pašdisciplīna”.

Cilvēkiem, kas piedalās kādā iniciatīvas jeb darbības grupā, tas nozīmē, ka ir jāatrod ceļi, kā tikt projām no sevis, atbrīvoties. Viņiem ir jāvar akceptēt otru tādu, kāds viņš ir, un atstāt darbības telpu pozitīvām iespējām. Katram dalībniekam savus negatīvos spēkus ir jāpatur pie sevis un jāstrādā ar tiem “klusajā kambarī”.

Apkoposim to visu vēlreiz: no vienas puses mums ir vecā karma. Viss, ko mēs varam izveidot kā zināšanas un spējas, bāzējas vecajā karmā. Notiek saskarsme ar citiem cilvēkiem, mēs viņus iepazīstam, galu galā iesaistām viņus paši savā dzīvē. Mēs otru cilvēku neiepazīsim pa īstam, ja neuzņemsim viņu savā dzīvē tā, ka viņš kļūst par daļu no tās. Tad caur mūsu gribu esamībā parādās jauna karma. Tā ir nākotnes karma.

Tātd grupas var raksturot sekojošā veidā:

- “studiju grupā” atklājas vecā karma;
- “sociālajā grupā” vecā karma tiek sakārtota jaunā veidā;
- “iniciatīvas jeb darbības grupā” tiek veidota jauna karma.

Vēl kāds praksei noderīgs padoms. - Ja jūs gribat strādāt kā grupa, tad pajautājiet sev: “Kāds mērķis ir šai grupai? Ko mēs īstenībā darām? Vai grupa zina, ko tā dara? Vai visu gaidas ir vienā līmenī?”

7 *Trīsdalījums un tagadnes garīgā signatūra*

Kā mēs rīkojamies šodienas sociālajā realitātē, ja gribam īstenot zināmus Rūdolfa Šteinera “trīsdalījuma idejas” aspektus?

Ja grib tikt skaidrībā ar šo matēriju, tad var strādāt divos virzienos. Viens ceļš ir izlauzties cauri tagadnes sociālajiem jautājumiem un stāvoklim pasaulē. Tur mums ir jāatšķir trīs līmeņus, kuros šie jautājumi pastāv:

- garīgās pasaules līmenis, mūžīgās idejas;
- praktiski pielietojamo, “saprātīgo” sociālo jēdzienu līmenis;
- sociālās realitātes līmenis, kā tas praktiski izskatās attiecīgajā situācijā.

Līdzās ir vēl otrs pieturas punkts darbam šajā sektorā. Būs nepieciešams, ja mēs nopietni par to domājam, jaunā veidā strādāt grupās. Ja mēs to darām ar mērķi īstenot zināmus trīsdalījuma idejas aspektus, tad mums ir jātiek skaidrībā ar trīsdalījuma ideju pašu - arī te vienmēr atceroties problēmas trīspusīgumu.

Būtu jāseko abiem virzieniem. Pirmajā gadījumā mēs apskatām pasaules jautājumus un trīsdalījuma ideju pie tam paturam fonā. Otrajā gadījumā mēs nodarbojamies ar trīsdalījumu, lai tā garā izveidotu kādu kopību.

Trešais virziens izceļas zināmā mērā kā abu šo ceļu tālākattīstīta sintēze.

Tas ir - aktīva kļūšana darbīgam pasaulē par trīsdalījumu, kas pats pilnīgi dzīvo no trīsdalījuma impulsiem. Tas var rasties gan no nodarbošanās ar sociālām pasaules problēmām, gan arī no darba kopībā, kas mēģina īstenot zināmus trīsdalījuma aspektus.

Trīsdalījuma pamatu studēšanai mums vispirms ir jānodarbojas ar attiecīgajām Rūdolfa Šteinera grāmatām un lekcijām. 1919. līdz 1922. gada lekcijās tiek attīstītas kopsakarības, kas ir saistītas ar pirmo līmeni, ar mūžīgo ideju pasauli. Šīs mūžīgās idejas dzīvo šajās lekcijās, grāmatās, kā arī antropozofijā kopumā. “Sociālā organisma trīsdalījums” tur parādās antropozofijas lielā fona priekšā, kas lej gaismu uz cilvēka un sabiedrības trīsdalījuma ideju, hierarhiju trīsdalīto pasauli un beigās arī uz Visaugstākā svēto Trīsvienību.

Trīskārtējā hierarhiju pasaulē, trīsdalīgajā cilvēkā un sabiedrības dzīves trīskāršajā iedalījumā mēs tiekamies ar mūžīgām idejām, kā tās savu formu ir atradušas Vispārējās Antropozofiskās biedrības pamatakmenī.

Bet 1919./20. gada lekcijās mēs uzduramies izklāstiem, kuros tikai pa daļai runa ir par mūžīgajām idejām. Te Rūdolfs Šteiners jau pāriet uz pieminēto saprātīgo sociālo jēdzienu līmeni. Viņš tos attīsta no 1920. gada situācijas. Šie jēdzieni atrodas vidū starp mūžīgajām idejām un attiecīgā acumirkļa sociālo realitāti. Sociālā realitāte taču vienmēr ir saistīta ar noteiktu situāciju, kas valda noteiktā laika posmā. Tā nemitīgi mainās un attīstās.

Ja mēs tāpat gribam nonākt pie saprātīgiem jēdzieniem attiecībā uz sociālo jautājumu nostādņēm, mums vispirms ir jāpievēršas mūžīgajām idejām un jāstrādā pie tām. Bez tam mums ir jāzina tagadējo sociālo realitāti. Tad mēs varam uzdot jautājumus pēc

piemērotiem, pielietojamiem sociāliem jēdzieniem un pamanīt: mums pašiem tie ir jārada vienmēr no jauna.

Tomēr no Dr. Šteinera darbiem 1919./20. gadā mēs varam mācīties kaut ko būtisku. Mēs varam atskatīties uz tālaika vēsturisko sociālo situāciju un ņemt kā metodiskus piemērus to, kā Dr. Šteiners mūžīgās idejas pārvadīja saprātīgos sociālos jēdzienos. Ja to studē šādā veidā, tad attīstās metodiska domāšana trīsdalījuma jautājumu jomā.

Ja nu mēs, ievērojot mūsu sociālo tagadni, gribam nonākt līdz saprātīgiem, lietojamiem jēdzieniem, tad mums ir jāapskata sociālās realitātes attīstību kopš 1920. gada. Tām problēmām, kam vēl joprojām ir sava loma, klāt ir nākušas daudzveidīgas, pilnīgi jaunas situācijas, kas tolaik vēl nebija pazīstamas. Mūsu zināšanas par visiem šiem faktiem mums ir jāsaista ar mūsu zināšanām par to garīgajiem pamatiem.

Pie jaunāko attīstības fenomenu sapratnes var nonākt, ja salīdzina deviņpadsmitā un divdesmitā gadsimta materiālismu. Deviņpadsmitā gadsimta materiālisms bija valdošs galvenokārt *domāšanā*; divdesmitā gadsimta materiālisms norisinās *praksē*. Materiālistisko domāšanu deviņpadsmitajā gadsimtā izveidoja tā ideālistisko zinātnieku paaudze, kas starp 1850. gadu un gadsimta beigām, attiecīgi, kopš mūsu gadsimta sākuma līdz pirmā pasaules kara beigām noteica materiālistisko pasaules ainu. Jau šī materiālistiskā domāšana Kristum bija kā iekšēja krustā sišana. Praksē pārveidotais materiālisms ir vēl smagāks krusts garīgajai pasaulei: šis materiālisms ir ielauzies *gribas sfērā*. Mēs to redzam no tā attīstības kopš 1920. gada.

Ja materiālisms dzīvo gribā, tad rodas praktiskas pasaules jaun-radīšanas tendences. Ja tas realizējas tehnikas valstībā, tad tas balstās fizikālo likumu zināšanā. Sabiedriskajā jomā šim mērķim nākotne tiek programmēta iepriekš ar sociāliem modeļiem. Ar šo praktisko realizēšanos materiālisms īpaši strauji ir attīstījies kopš 1945. gada. Otrais pasaules karš paātrināja Arimana darbību gan teorētiskajā, gan arī praktiskajā jomā.

Jaunparādījusies kopš kara ir “sistēmanalizē”. Kopš 1945. gada ir iespējams konstruēt sistēmas, kurās darbojošies spēki savstarpēji stabilizējas - tā saucamās “noslēgtās sistēmas”. Noslēgta sistēma rodas, ja kaut kādi spēki darbojas kopā tā saucamajā “atgriezeniskajā saitē”. Tie noturas noteiktā iedarbības laukā, ko tie tā vienkārši nevar atstāt. Pavisam vienkāršs piemērs tam ir telpu apkures sistēma kādā mājā. Uzdod minimumu un maksimumu, kuru robežās sistēma strādā. Temperatūrai jāturas ap kādu noteiktu punktu, uz kuru ir iestādīts regulators. Ja tas stāv uz 21 °, tad temperatūra paliek nemainīga starp 20 ° un 22 °. Ja temperatūra ceļas tiktāl, ka pārsniedz 22 °, tad pārsniegtās telpu temperatūras dēļ ieslēdzas apkures sistēmas atgriezeniskās saites funkcijas, uz brīdi izslēdzot degli. Ja temperatūra tuvojas apakšējai robežai, deglis atkal ieslēdzas.

Šī pavisam vienkāršā sistēma tiek ar atgriezeniskās saites palīdzību noslēgta caur ārēju informāciju (istabas temperatūru), kuru nodod ar termostata palīdzību.

Pa šo laiku jau ir apgūta daudz komplicētāku noslēgto sistēmu konstruēšana. No zināma viedokļa tās attēlo *dzīvu organismu arimaniskas imitācijas*. Arimana valstībā dzīvības noslēpums ir noslēgta sistēma. Tas orientējas pēc vienkāršākās šūnas funkcionālās shēmas, kas spēj paturēt sevī savus sāļus, kaut arī to ievietotu ūdenī ar sāļu piemaisījumiem vai ūdenī bez jebkādiem sāļiem. Kaut ko tādu, kā šī šūna, apzīmē par “stabilu sistēmu”. Kādas noslēgtas sistēmas stabilitātes pakāpe ir atkarīga no tās uzbūves. Atbilstoši tam “tolerance”

ir lielāka vai mazāka. Zināmi faktori, kas kā sastāvdaļas iekļaujas sistēmā, tiek saukti par “mainīgajiem”. Mūsu apkures piemērā mainīgais ir temperatūra - turpretī gaisa mitrumam nav nekādas nozīmes. Ja ir izdarīta vienošanās par kādas sistēmas mainīgo izvēli, tad var konstruēt atbilstoši iekārtotu vadību, kas mainīgos integrē sistēmā. Ir sistēmas ar vienu vai diviem, bet arī tādas ar desmit vai divdesmit mainīgajiem. Tad tās kļūst tik komplicētas, ka tur ir jārikojas ar augstāko matemātiku. Ir jātiek iesaistītiem speciālistiem.

Sistēmām caur to uzbūvi var uzspiest specifisku “izturēšanos”. Noslēgta sistēma ar šādu vai tādu “izturēšanos” - tāds ir zinātniskais termins - var kļūt pieprasīta. Tās tad ir “input-output sistēmas”.

Piemēram, skolas var ierīkot kā input-output sistēmas. Skola atbilst apkures sistēmai, bērni - apsildāmajām telpām. Mācību viela, tā sakot, pārstāv skolas input, utt. - Input-output sistēmas pieder lielākajiem sasniegumiem, ko Arimans pēdējos trīsdesmit gados ir iedāvājis cilvēcei.

Kā kaut kas tāds tiek pielietots lauksaimniecībā? Tur lauki tiek uzskatīti par sistēmu. Tiek iesēta sēkla, ārā lien augi... Kādas minerālvielas tiek uzņemtas no augsnes? No augsnes notiek output, tātad jābūt arī input. Zeme kļūst par input-output sistēmu - atbilstoši ir jāpievada minerālmēsli, lai aizstātu izmantotās barības vielas...

Jau kopš gadsimta sākuma psiholoģijā pastāv tā saucamais “kairinājuma-reakcijas modelis”. Vesela psihologu skola pārstāv uzskatu, ka cilvēks pēc savas būtības ir noslēgta spēku sistēma. Sākumā, jaunpiedzimušajam, šī spēku sistēma vēl ir bez satura. Es atceros sākuma rindiņas vienam no labākajiem amerikāņu darbiem par sociālpsiholoģiju: “Audzināšanas jautājums, pamatā ņemot, ir problēma, kā “protoplazma” tiek ar sabiedrību.” Protoplazma ir noslēgta sistēma. Tādēļ viss cilvēks, tam atbilstoši, tiek uzskatīts par input-output sistēmu. Tas nozīmē, ka vispirms viņā ir jātiek kaut kam ievadītam, ja vēlāk kaut kam ir jānāk ārā. - Šāds apskata veids kļūst par noteicošo psiholoģisko fundamentu modernās pedagoģijas būvē. Un tad tas nozīmē: “Bērns piedzimst kā bioloģiska būtne, kā noslēgta spēku sistēma. Lai no viņa saņemtu kādu output, vispirms ir jābūt input!” Tā teica jau Džons Loks (1632 - 1704): “Viss, kas ir cilvēkā, ir ienācis viņā caur maņām. No viņa nenāk nekas, kas nebūtu tur iekļuvis caur maņām.” Visa modernā psiholoģija un audzināšanas zinātne dzīvo pēc Loka tradīcijas.

Džona Loka domāšana jau seko input-output modeļa principam. Mēs sastopamies ar to visur. Mēs atklājam to paši sevī un savā domāšanas veidā. Tā ir kā infekcijas slimība. Tas skar mūs visus tādā vai citādā veidā, arī kad gribam izstrādāt antropozofiju. Mums ir līdz pēdējam pret to jācīnās. Kad mums šķiet ka nu esam to pārvarējuši, tas atkal panāk mūs augstākā līmenī. Mēs jautājam: “Kas bija input sākumā, uz senā Saturna, un kas būs output beigās?” Kurš no mums gan nav jau jautājis, par ko būs kļuvusi cilvēce beigās, uz Vulkāna? Šādi jautājumi nedrīkst tikt uzdoti. Šajā jomā valda brīvība. Pat augstākais iesvētītais nevar pateikt, kā izskatīsies pasaule pēc divdesmit gadiem.

Pēdējos divdesmit gados pēc input-output orientētā domāšana ir atzinusi, ka vienmēr pastāv spēki un mainīgie, kas darbojas ārpus modeļa. Mitrums ir mainīgais, kas ir ārpus mūsu apkures modeļa. Ja tiem tomēr ir zināma ietekme, tad šādus, no ārpuses iedarbojošos spēkus sauc par “parametriem”.

Atbilstošā psiholoģiskā modeļa nozīmē cilvēks ir pilnīgi “tukšs”, kad piedzimst, un pildīts ar gudrību, kad mirst. Bet šajā modelī ir kāds parametrs - cilvēciskais Es, garīgais būtības kodols. “Kairinājuma-reakcijas modeļos” - arī tie ir veidoti pēc input-output - noslēgtā sistēma funkcionē tā: “Man gribas ēst. Man jāēd. Esmu paēdis. Atkal esmu izsalcis. Es atkal kaut ko uzēdu. Atkal esmu paēdis...” Šajā noslēgtajā izsalkuma, ēšanas un piesātinājuma sistēmā cilvēka Es ir garīgs parametrs - spēks, kas no ārpusē iedarbojas kairinājumu-reakciju laukā.

Parametri bieži tiek uzskatīti par traucējošiem šķēršļiem, jo tie samaitā visu skaisto modeli. Bet šī modeļa pamats taču ir tieši *cilvēks*. Cilvēks var teikt: “Man sāk gribēties ēst. Es gribētu paēst. Bet vispirms es uzrakstīšu šo vēstuli.” Un viņš *neēd*. Viņš spītē izsalkumam un iziet ārā no šī noslēgtā loka - jo no ārpusē ir parādījies kāds spēks ar citu kvalitāti nekā iekšējiem spēkiem. Šādi parametri ir lielie miera traucēkļi mūsdienu sistēmu un modeļu konstruktoriem. Tas parādījās piemērā otrajā lekcijā: tautsaimnieki, kas gribēja padomu skolu sistēmas izveidošanai Nigērijā. Cik daudz jūs investēsiet izglītības darbā, ja gribat noteiktu daudzumu cilvēku pakāpeniski izglītot līdz pamatskolas līmenim, citus līdz vidējās izglītības līmenim un dažus beidzot līdz universitātes absolvēšanai. Viņi ne mazākā mērā nedomāja par mācīšanas metodēm. Svarīgas bija tikai investīcijas. Kad visi fakti bija savākti, tiem tika pielietota parastā datu apstrāde. Galu galā ieguva modeli investīciju attiecībām ar jaunu kvalificētu spēku “output”.

Tomēr šajā jomā ir daži parametri. Te runā par “kultūras noteiktiem šķēršļiem”. Piemēram, dažās kultūrās ir spēkā princips, ka intelektuālis nestrādā - bīstami traucējošs faktors investīciju modelī.

Es varu pastāstīt kādu citu pieredzi, ko es guvu Austrumos. “Ja jūs šajā veidā finansējat kādas valsts izglītības sistēmu, tad tur ar laiku izveidosies jaunu, vietējo akademiķu grupa. Šie cilvēki kādreiz var kļūt par revolūcijas kodolu, jo ir guvuši universitātes izglītību, un tad viņiem jāstrādā kultūrvīdē, kas nevar viņiem piedāvāt piemērotu darba līmeni. Tā kā viņi sapratīs, ka viss notiek citādi, nekā viņi to iedomājās, tad kļūs par nākamās paaudzes revolucionārajiem vadoņiem. - Tas kļūs par lielu traucējošu faktoru jūsu investīciju modeļiem.” - “Sakiet lūdzu, cik daudz naudas jums ir jāiegulda, lai atrisinātu šo problēmu.” - “Ar naudu jūs tālāk netiksiet. Tikai nosūtot uz turieni cilvēkus, kuru sirdis tiešām pukst šīs kultūras un posta dēļ, jūs varat kaut ko sasniegt. Pašai kultūrai ir jātiek *tālākattīstītai!* Šādās pārmaiņās ir jāiesaista vesela paaudze tādā veidā, ka audzināšana nāk no pašas kultūras pamatiem un nevis no ārpusē.” - “Tam mēs piekrītam. Cik tas maksātu?” Es atbildēju: “Kāpēc jūs vienmēr domājat “naudā”? Kāpēc jūs neapsverat, kādas audzināšanas un izglītošanas metodes varētu palīdzēt cilvēkiem Nigērijā, lai viņi nonāktu apziņas dvēseles līmenī?” - “Apziņas dvēseles” vietā es tajā gadījumā lietoju citu vārdu. “Tas nav iespējams,” bija atbilde, “kaut kam tādām nav vietas mūsu modelī.” Modelis bija noskaņots uz naudu, tāpat kā apkures sistēma un temperatūru. Viņi visu gribēja palikt zem skaitītāja “nauda”. - Es šo lietu te esmu attēlojis ļoti vienkāršoti. Patiesībā runa bija par patiesām sasprindzinātu sarunu. Attieksme pret mani kļuva ļoti nepatīkama, jo es nemitīgi iesaistīju sarunā tādus mainīgos un parametrus, kuriem caur naudu nevar piekļūt.

Input-output domāšanai ir tendence visas iedomājamās problēmas vienmēr gribēt reducēt uz vienu galveno faktoru, vienu mainīgo.

Šādā veidā domājošos nekādā gadījumā nevar apzīmēt par vienkārši primitīviem cilvēkiem, kas domā tikai par naudu. Tie ir zinātniskie asistenti universitātēs, matemātiķi un citi izglītoti cilvēki, kas paši ar savu darbu daudz naudas nenopelna. Bet viņi saka: “Mēs ar savu darbu gribam kalpot sociālo problēmu risināšanai. Lai tiešām varētu to panākt, mums ir jārada modeļi.”

Kāds no maniem kolēģiem ir slavens vīrs. Viņam tika piedāvāta profesūra Savienotajās Valstīs. Viņš saka sekojošo: “Mēs tagad esam tik tālu, ka visu cilvēces saimniecisko dzīvi varam ietvert piecos galvenajos mainīgajos faktoros. Ar to mēs varam vadīt visas pasaules saimniecisko dzīvi.” Es viņam atbildēju: “Laimīgā pasaule! Mēs drīkstam būt priecīgi, ka pasaule jums ir uzdevusi uzņemties šo lietu, jo tagad pēc jūsu modeļa saimniecība var norisināties ideāli! Jūs gan drīz atklāsiet, cik daudz ir parametru, ar kuriem neesat rēķinājies...”

Rūdolfā Šteinera laikos, ap 1920. gadu, vēl nebija nekādas runas par šāda veida problēmām, kas rada šādus modeļus. Tajā nesaskatīja nekādus nozīmīgus sociālus jautājumus. Šodien tās ir pirmās līnijas problēmas. Ja mēs šodien izstrādājam kādu modeli sociālajā jomā, mums apzināti ir jāizdara izvēle, *kurus* faktorus un mainīgos mēs tajā iesaistām. Materiālismu šajā jomā mēs varam pārvarēt tikai tad, ja uzsvaru liekam uz parametriem. Varētu uzstāties un šiem ļaudīm izskaidrot, ka viņu modeļi ir aplami. Bet zināmu mainīgo robežās tie var būt pilnīgi pareizi. Tur tiem neko nevar padarīt. Tikai norādīt uz parametriem, kas iedarbojas no cita līmeņa, te var kaut ko līdzēt.

Sarunā ar Loka tradīcijas psihologiem es mēģināju diskusijā ienest cilvēka Es un indivīda brīvības parametrus. Viņiem tie ir briesmīgi parametri. Jo no Es brīvības nāk brīvās izvēles, brīvā lēmuma spēks. Tas vienmēr samaitā modeli. “Es” ir lielākais revolucionārs sociālajā komā. Mūsu austrālais ķermenis pēc savas būtības īstenībā ir ēteriski-austrāls veidojums, it kā modelis, kurā ir iekļauts liels skaits spēku, kas lielākoties darbojas automātiski. Šis veidojums ir noslēgta sistēma. Tad tajā parādās parametrs - cilvēciskais Es, un izmanto šo modeli kaut kam pilnīgi citam, nekā kam tas sākotnēji bija radīts. Tas izmaina modeli, atsvabinot sistēmu no tās pakļautības modeļa shēmai.

Materiālisma pārvarēšanai agrārajā saimniecībā bioloģiski-dinamiskās lauksaimniecības nozīmē mēs varam līdzēt, ja norādām uz to, ka ar input-output metodi, kas prasa ķīmisko mēslojumu, modelī nav iekļauti zināmi spēki. Mākslīgais mēslojums ir input, augi - output, bet kas ir ar kosmiskajiem spēkiem, kas paliek ārpus modeļa?

Cits piemērs ir ar ritmiskiem procesiem ražotie dziednieciskie līdzekļi. Homeopātiju nevar izskaidrot ar input un output principu. Kritiķi saka: “Ir kaut kas jāieliek iekšā, lai tas tad atkal parādītos. Bet jūs nekad nepievienojat neko jaunu. Jūs atšķaidāt kādu vielas daudzumu attiecībā viens pret desmit un tad vēl un vēl. Viela pakāpeniski pazūd, un pāri nepaliek nekas vairāk kā ūdens.”

Ja grib nostāties pretī šim argumentam, ir jānorāda uz parametru “ritms”. Ritmiem ir iedarbība uz dziednieciskajiem līdzekļiem. Ritms ir faktors, kas nāk no ārpus input-output sistēmai. Ja nav pietiekami ilgi un dziļi pētīta ritmu būtība un iedarbība, tad materiālistiskais apskata veids mūsu dziednieciskos līdzekļus nevarēs atspēkot.

Ja sociālajai dzīvei ir jātiek dziedinātai, tad šiem sistēmu radītājiem pašiem ir jāsaņem dziedināšana.

Cilvēka Es patstāvīgi parādās psiholoģiskajā modelī. Fiziskie, ēteriskie un astrālie cilvēka būtības aspekti var tikt pakļauti likumiem, kas rada noslēgtu sistēmu; bet tad parādās Es, saistīts ar savu karmu, saviem paša mērķiem un iespējām. Tas nāk no kādas citas pasaules, kas ir ārpus sistēmas, kurā cilvēks tiek attēlots tikai pēc sava astrālā ķermeņa. Individuālās brīvības un izvēles brīvības attīstība pasaulē ir vispār ārpus kairinājuma-reakcijas modeļa un ārpus input-output modeļa. Modeļu pasaulē cilvēkam ar savu Es ir izvēles brīvība *ienest no ārpuses jaunus mainīgos un faktorus*.

Lielas briesmas parādās pat tad, ja mēs pūlamies panākt Rūdolfā Šteinera izteikumu saprašanu. Man pašam ik dienas ir ar to jācīnās: arī “sociālā organisma trīsdalījuma” ideju mēs viegli varam uztvert kā noslēgtu sistēmu. Tad viss norisinās skaisti modeļveidīgi. Ja tikai cilvēki gribētu pieņemt šo brīnišķīgo trīsdalījuma modeli, tad viss norisinātos tā, kā tam īstenībā vajadzētu norisināties...

Kamēr mēs domājam tā, tikmēr mēs vēl domājam Arimana un viņa modeļu pasaules nozīmē. Sociālās dzīves jomā darbojas kāds liels parametrs, kas nāk tālu no ārienes - tas ir Kristus. Kristus parādās un dāvina mums iespēju kļūt par brīviem cilvēkiem. Sociālajā sfērā tas mums parādās mīlestības spēkā. Tas var kļūt par šķērslī sistēmu veidotājiem, jo mīlestība ir spēks, kas dzīvo ārpus visām saimnieciskajām un sabiedriskajām sistēmām, un tā neiespējamo padara iespējamu.

Mīlestība spēlē ienes elementu, kas nav aprēķināms. Arimaniskā domāšana saka: “Tik un tik daudz maksās, lai iesaistītu cilvēkus, kas nes sevī mīlestību.” Taču mīlestību nevar nopirkt. Cilvēks var dzīvot brīvi, viņš spēj mīlēt - un visa sistēma tiek izmainīta. Vienīgā evolūcijas iespēja šajā automatiskās augšanas pasaulē ir *jauna spēka* ieviešana, kas nāk no ārpuses, tā ir mīlestība. Mīlestība padara iespējamu darbošanos sociālajā laukā.

Pirmais solis ir trīsdalījuma idejas uzņemšana mūžīgo ideju imaginācijas nozīmē. Mēs jau ieejam imagināciju jomā, kad veidojam dzīvus priekšstatus ar to, ko Rūdolfš Šteiners mums nodeva kā idejas, kas nes sevī mūžību; idejas, kas ceļas no lielās Trīsvienības mistērijas, kā tā izpaužas trīskārtēji iedalītās sabiedrības veidojumā.

Bet ja mēs gribam pāriet pie tā, lai īstenotu vienu no daudzajiem iespējamajiem trīsdalīgās sabiedriskās dzīves aspektiem, mums laimējas to paveikt tikai tad, ja mēs smeļamies no inspirāciju spēkiem. Tas nozīmē, ka mums ir jātiek “inspirētiem” - kaut kas nāk no ārpuses un saistās ar to, ko mēs darām. Tas ir cilvēciskais Es. Cilvēka Es-ā ir iedarbīgs Kristus spēks. Tas nes mīlestības spēku. Tas var izmainīt visu mūsu modeli.

Mēs nonākam citā līmenī, ja runa ir par to, lai ar no trīsdalījuma iegūto rīcības veidu ķertos pie uzdevumiem šai pasaulē. Tur galvenais ir, ko mēs *darām*... Mēs varam te kaut ko darīt tikai, ja tas notiek no intuīcijas spēka. “Intuīcija” nozīmē, ka manā Es ieplūst kaut kas tāds, kas tiecas uz nākotni.

Mūsdienās mēs esam pakļauti lielām briesmām, ja mums ir jāmeģina domāt trīsdalījumu un dzīvot tajā tā, kā to ir mācījis Rūdolfš Šteiners. Briesmas slēpjas Lucifera ietekmē, kurš iedarbojas uz tiem cilvēkiem, kas ir atbildīgi par šodienas hierarhisko centralizāciju. Lucifers tiecas pēc tā, lai iedarbotos uz sociālo sistēmu ar nolūku radīt birokrātisku noteikumu sistēmu, kas visa nāk no viena centra. Pret to cīnījās Rūdolfš Šteiners divdesmito gadu sākumā. Toreiz cilvēkus pārņēma jauns domāšanas veids. Tika radīti

pilnīgi jauni modeļi centralizētai, mašīnāli un bez traucējumiem funkcionējošai sabiedrības dzīvei, kā tādām skudru pūžņiem.

Un jāapkaro ir arī otru spēku. Mums ir jāstājas pretī arimaniskajiem modeļu būvētājiem, kuru divdesmitajos gados vēl nebija. Viņi pievienojas papildus tiem, kas radīja noteikumus pēc senajām tradīcijām, un šajā pusē cīņa ir daudz sīvāka un grūtāka - cīņa pret modernās pasaules modeļu taisītājiem. Viņu modeļdomāšana ir trīsdalījuma domāšanas vislielākais ienaidnieks.

Salīdzinot ar to, ko šodien var sasniegt modeļu veidotāji, viss, ko darīja atbildīgie par centralizēto regulēšanu, ir kā bērnu spēle. Mēs pat nevaram stādīties priekšā, kas ielauzīsies mūsu sabiedriskajā dzīvē tagad un tuvākajā nākotnē ar šo modeļu konstruktoru darbību. Cilvēki būs spiesti iekļauties modeļu sistēmās fabrikās, pārvaldē un skolās - līdz pat mācību vielas veidošanai. Viņi mums pasniegs modeļus visam, ko mums būtu jā dara, un modeļi principā vienmēr būs noskaņoti uz diviem faktoriem. Viens ir nauda, otrs ir vara.

Mums tātad ir darīšana ar pilnīgi jaunu scenāriju, kas ir pievienojies tam, kas bija Rūdolda Šteinera acu priekšā.

Rūdolfs Šteiners ir izstrādājis veselu rindu praktiski pielietojamu, saprātīgu sociālo jēdzienu, kurus var atrast viņa lekcijās un grāmatās. Toreiz valdīja saspīlējums ar rodošos sociālismu un tendenci uz sabiedrisko reglamentēšanu. Taču šodien ir jā aizsargājas arī pret vēl vienu citu varu, kas daudz dziļāk iejauksies mūsu vispersoniskākajā privātajā dzīvē; kura mūs pamudina visu darīt atbilstoši kādam modelim. Mēs ēdīsim, dabūsim bērnus, audzināsim, būvēsim skolas un maksāsim nodokļus - viss atbilstoši modelim, ko šodien sauc par "plānošanu".

Šos centienus mēs varam pārvarēt tikai tad, ja mēs tos apzināmies un noskaidrojam sev, kur zinātnē, psiholoģijā, saimniecībā un politikā visur sēž šie cilvēki. Ja mēs to patiešām apzināmies, tad varam zināt, ka mēs viņus nekad nevaram apkarot viņu pašu jomā. Arimans ir pārāk inteligēnts.

Bet vienu var darīt. Pavisam noslēgumā, kad ir ticis demonstrēts kāds ļoti asprātīgi konstruēts modelis, ir jānorāda uz spēkiem, kas nāk no ārpusē. Norādiet uz atbilstošajiem parametriem. Ja runa ir par cilvēku - norādiet uz Es. Uzsveriet ritmu lomu kā realitāti, ja runa ir par medicīniskiem vai bioloģiski-dinamiskiem jautājumiem.

Visā, kas ir iepriekšnoteikts un modeļveida, visu to sistēmu priekšā, kas tuvākajos gados gribēs iespiest dzīvi sastingušos sociālos šablonos - ar uzsvaru norādiet uz parametru - *mīlestība*.

8 *Divdesmit pirmajam gadsimtam pretī!*

Kristus dzīve ierakstīja Zemē jaunu ritmu. Tas ir 33 1/3 gadu ritms. Tas atbilst laikam starp piedzimšanu Betlēmē un notikumu Lieldienās Golgātā. Šis Kristus Zemes dzīves ritms dzīvo mūsdienu cilvēku sociālajā darbībā. Arvien skaidrāk kopš tā laika attīstībā parādās kristīgi gribas impulsi, kas darbojas cilvēku sociālās dzīves procesos ar šo ritmu: kaut kas, kas tagad dzīvo gribā, vēlāk, it kā no ārpuses nākot, parādās sava veida “augšāmcelšanās”veidā - Rūdolfš Šteiners vienmēr atkal runā par šo ritmu, kas aptver vienu trešdaļu gadsimta. Šis fakts tikmēr ir kļuvis pazīstams arī ne-antropozofiem.

Senās pirmskristus mistērijas bija gudrības un skaistuma mistērijas; jaunās ir mīlestības un attīstības mistērijas - gribas mistērijas, sirds mistērijas.

Atskatīsimies atpakaļ. Kas ir noticis pasaulē mūsu gadsimta pirmajā trešdaļā? Tur visu acu priekšā stāvēja liels iesvētītais Saules-mistēriju darbības sfērā - Rūdolfš Šteiners. Mākslai, visam, kas gaidīja attīstību, viņš deva atjaunojošus impulsus. Tikai neliels cilvēku loks sasaistījās ar šiem jauna laikmeta pirmajiem iesākumiem, izstrādājot pamatus, kaut ko dibinot, radot sākumu tieksmēm kaut ko darīt ar šiem impulsiem.

Otrā, mūsu gadsimta vidējā trešdaļa sākās 1933. gada Lieldienās. Antropozofiskajai kustībai, kas tagad varēja paļauties tikai pati uz sevi, bija uzdevums izveidoties par jauno Saules-mistēriju nesēju. Tai vajadzēja būt spējīgai ar ēteriskā Kristus spēkiem iedarboties cilvēces vajadzībās. Tai vajadzēja būt izšķirošajai norisei 20. gadsimtā. Un mēs bijām te.

Tas bija *mūsu uzdevums*, šo norisi kā realitāti uzņemt mūsu sirdīs un dzīvot, un strādāt ar to šīs otrās trešdaļas laikā.

Gadā, kas sekoja “Ziemassvētku konferencei”(1924), Dr. Šteiners nolasīja divus lekciju ciklus jauniem ārstiem un medicīnas studentiem. Viņš deva uzdevumu uzrakstīt īsu aprakstu par pasauli, kā tā pēc viņu priekšstatiem izskatīsies 1935. gadā. - Viņi to izpildīja, cik labi vien varēja. Rūdolfš Šteiners bija ļoti apbēdināts par viņu atbildēm, kas gan skaistā veidā pievērsās attīstībai un pozitīviem spēkiem, bet bija pilnīgi aklas attiecībā uz pretspēku darbību. Spēki, kas stājās pretī tik nozīmīgam notikumam, kā ēteriskā Kristus parādīšanās, neparādījās viņu nākotnes ainās. Viņi nebija rēķinājušies ar to, ka tumsas spēki neizturēsies klusējot un nogaidot; tie drīzāk apvienojas, lai novērstu cilvēkus no sagaidāmās ēteriskā Kristus uztveres. 1924. gadā jaunie cilvēki bija pilni sajūsmas par toreizējām antropozofiskajām iniciatīvām un pozitīvā veidā personiski tajās iesaistījās. Tikai vienu viņi aizmirsā: tumsas varas. Tajā ir liela antropozofiskā darba kļūda mūsu gadsimta otrajā trešdaļā. Īstajā veidā ieiet gadsimta pēdējā trešdaļā mēs varam tikai tad, ja mums ir drosme uzlūkot lietas modri un objektīvi.

Tātad apskatīsim otro trešdaļu. Tumsas varas zināja, ka Kristus atkalparādīsies ēteriskajā pasaulē. Tās radīja jucekli un tiktāl ievilka cilvēkus tajā, ka viņi vairs nevarēja uztvert, kas norisinājās īstenībā. 1933. gadā pie varas nāca Ādolfs Hitlers. Ar brīnumiem, ko tas sarīkoja, cilvēki bija it kā noburti, līdzīgi kā mazs putniņš vairs nevar pakustēties, čūskas skatiens sasaistīts.

Pēc Rūdolfš Šteinera nāves vienotību sargājošie spēki Antropozofiskajā biedrībā izrādījās pārāk vāji. Biedrība sašķēlās un stāvēja kā paralizēta savu uzdevumu priekšā. Mazas grupas

gan varēja turpināt darbu, cik nu labi tas izdevās, un mēģināt izdarīt labāko iespējamo. Dažas sirdis tur pukstēja silti par garīgo realitāti. Bet mums šo laiku, ja atskatoties to apkopojam, ir jāraksturo patiesi.

Bet kāpēc mēs to visu sakām? Kāpēc mēs ar plašu vērienu to neaizmirstam un neklusējam? Tādēļ, ka tagad, pēdējā trešdaļā, spēlē iesaistās jauni spēki un ir jaunas iespējas apvienoties. Antropozofiskajās kopsakarībās dzīvo šādi impulsi! Tas ir pozitīvs aspekts.

Bet pasaules kultūrā, kas mūs aptver, dzīvo vēl arī citi spēki. Šī gadsimta pēdējo daļu var uzlūkot divos veidos. Tas var attēlot to laikposmu, kurā lielā cīņā starp Arimānu un Mihaelu sasniegs savu kulmināciju. Lai dotu jums arī pozitīvu ainu, es gribētu vēlreiz pievērsties tam, ko attēloju otrās lekcijas sākumā. Rūdolfs Šteiners pēc 1920. gada rakstīja vēstules kāda ap pirmā pasaules kara beigām miruša biedrības locekļa atraitnei. Tajās viņš aprakstīja, kas dzīvo viņas nomirušā vīra apziņā. Šīs vēstules ir saglabājušās. Likteņa labvēlības dēļ es iepazīnos ar šīs atraitnes meitu, kas man nolasīja fragmentus no šīm vēstulēm.

Tur Rūdolfs Šteiners ataino, kā tas, kurš ir izgājis caur nāves vārtiem, “pamostas” un atskatās atpakaļ uz Zemi. Pie tam, līdztekus citam, viņš nonāk pie sekojošas imaginācijas: Arimans sēž pazemes alā. Viņš nodarbojas ar to, lai pierakstītu visu iespējamo, pie kam nemitīgi skaita un rēķina, skaita un rēķina... Viņš mēģina ar jauna veida matemātikas palīdzību uzcelt veselu pasauli. Taču aiz viņa - tā to attēlo Rūdolfs Šteiners - stāv Mihaels, nogaidošs. Jo viņš zina: *viņam* piederēs galavārds.

Šī aina var mums palīdzēt šajā gadsimta pēdējā posmā - bez pārtraukuma skaitošais un rēķinošais Arimans, kā viņš izgudro visskaistākos, aprēķināmos pasaules modeļus; un aiz viņa Mihaels ar zobenu, pacietīgi gaidot, kamēr varēs savilkt savu bilanci. Vēl šis mirklis nav pienācis. Viņš varēs to darīt, kad te uz Zemes atradīs cilvēkus, kuri būs gatavi sekot viņam un cīnīties par viņu.

Kā Arimans ienes savas idejas pasaulē? Apskatīsim kādu noteiktu jomu - reklāmu pasauli. Sekojošais raksts parādījās 1965. gada 5. augustā “New York Times” kā liels jubilejas sludinājums kādai firmai, kura pastāvēja jau *trīsdesmit* gadus!

Pārdomas par pārmaiņu laikmetu.

Līdz ar nākošo gadu mūsu gadsimts ieiet savā noslēdzošajā trešdaļā. Par šo gadsimtu mēs ar drošību varam pateikt tikai vienu: tas tik gravējoši atšķirsies no visiem iepriekšējiem, ka mēs to pat nevaram iedomāties. Tā vidējais posms, kas aptver nedaudz vairāk par vienu paaudzi, tuvojas nobeigumam. Šajos trīsdesmit gados pasaulē ir ienācis vairāk fundamentālu un tālejošu pārmaiņu, nekā iepriekšējos 300 gados. Pārmaiņu laikmets parāda skaidru iezīmi cilvēces vēsturē. Šim laikmetam ir raksturīgs ne tikai fakts, ka ir parādījies tik daudz pārmaiņu, bet arī nemitīgi pieaugošais temps, ar kādu tās parādās - temps, par kādu mēs nekad nebijām pat sapņojuši. Mēs visi zinām pēdējo trīsdesmit gadu nozīmīgākos notikumus, pasaules saimniecisko krīzi, otro pasaules karu, jaunu valstu rašanos un augšupeju, cīņu par pasaules varu, visur augošo pārpilnību un galu galā - tehnisko revolūciju šo izšķirošo notikumu produkcijas un realizācijas sistēmas gaitā.

Vēl drastiskāki, varbūt vēl izšķirīgāki apvērsumi norisinās šobrīd. Pasaules iedzīvotāju skaita pieauguma ātrums šajā gadsimta otrajā trešdaļā - tāpat vienas paaudzes laikā - ir dubultojies... Septiņi no desmit medikamentiem pirms trīsdesmit gadiem vēl nebija zināmi. Tolaik tikai viena ferma no desmit bija pieslēgta vispārējai elektroapgādei. Mēs galvenokārt vēl bijām agrāra valsts. Šodien pilsētas iedzīvotāju skaits pārsniedz lauku iedzīvotāju skaitu. Tikai 10% iedzīvotāju apmierina mūsu vajadzības pēc lauksaimniecības izstrādājumiem... Iedzīvotāju lielākais blīvums ASV nemitīgi ir pārvietojies uz rietumiem. Šodien tā centrs ir netālu no Centralia Ilinoisā. Līdz ar iedzīvotājiem attiecīgi ir mainījušās mūsu varas un īpašuma attiecības.

Ir notikusi grandiozākā zināšanu eksplozija kopš cilvēces rašanās. Šodien zina četrreiz vairāk nekā 1935. gadā, un nākamajos piecpadsmit gados zinātnieki būs sakopājuši zināšanas, kas būs tik lielas, kā visā līdzšinējā vēsturē kopā. Tikai kopš 1950. gada vien ir parādījušies tik daudz zinātnisko darbu, kā visos agrākajos gadsimtos kopā ņemot. Pēdējos gados ASV tiek ievesti aptuveni 60000 izstrādājumu. Pirms desmit gadiem to bija tikai 2000, pirmajā trīsdesmitgadē tikai daži simti.

Dzīve miljoniem cilvēku ir kļuvusi neizsakāmi daudz vieglāka. Tīri ķermeniskā slodze dzīvē šodien ir tādā mērā reducēta, ka miesa un gars ir kļuvuši brīvi kultūras un brīvā laika nodarbībām vairāk, nekā vēl pirms vienas paaudzes drīkstēja cerēt. Mūsu brutto sociālprodukts trīsdesmit gados ir vairāk nekā dubultojies. Mūsu vidusslānis kļūst nemitīgi lielāks - arvien vairāk cilvēkiem pieder vairāk, nekā jebkad agrāk.

Mūsu ielaušanās kosmosā ir dramatiska un elpu aizraujoša.

Bez tam tehnika var piegādāt mums līdzekļus, ar kuriem mēs spētu dzīvot uz Zemes mierā, ar priekšnosacījumu, ka mums izdodas saņemt rokās seno ienaidu, rivalitātes un bailes. Jauna veida uztura produkti, jaunas enerģijas formas, izgudrojumi kompjūteru un automātu tehnikā - visā tajā mūsu gadsimta pēdējā trešdaļa parādīsies kā cilvēka gara ziedu laiki.

Mūsu priekšā stāv izaicinājums, kāda vēl nekad nav bijis. Pastāv daudzsološas, kā arī draudīgas izredzes. Mūsu tvēriens nākotnē var būt kreatīvs un produktīvs, ja tas vērsas pret peļņas kāri un slimībām, pret aizspriedumiem un nezināšanu, pret tiem mūsu dabas tumšajiem elementiem, kas uzkurina cilvēku pret cilvēku, tautu pret tautu. Uz kuriem mūs vedīs šī pēdējā trešdaļa, to vēl neviens nevar pateikt, bet mēs labi zinām, ka mūsu rīcībā šodien ir gan zināšanas un instrumenti, gan arī zinātniskais un industriālais potenciāls, ar ko mēs varam radīt stāvokli pasaulē, kas būtu labāks nekā jebkad iepriekš - vai ļaunāks nekā jebkad iepriekš.

Filozofs Alfrēds Whiteheads, viena no mūsu gadsimta vadošajām galvām, reiz īsi pirms savas nāves izteicās sekojoši: "Tā ir progresa māksla - mainīgajā saglabāt kārtību un kārtībā rūpēties par nemitīgām pārmaiņām." Mēs lūdzam, lai priekšā esošais pārmaiņu laikmets ar visu to nezināmo, ko tas nes sevī, nāktu kārtības, mīlestības, vēsā veselā cilvēka saprāta zīmē, kas ir tik nepieciešami pasaulei mums priekšā esošajos gados.

Tā tāpat ir reklāma. Tas ir Arimana iedarbošanās līdzeklis. Viņš šajos sludinājumos izplata garīgas patiesības savā veidā. Tas, ko viņš saka ir patiesība. Mums te ir viens veids, kā var apskatīt gadsimta pēdējo trešdaļu attiecībā uz zināšanu eksploziju, jaunajām iespējām, pasaules apdzīvotību.

Tagad varam izvēlēties kādu citu ainu. Ko Rūdolfs Šteiners saka par pēdējo trešdaļu? Viņš mums attēloja Mihaela skolu, kura kopš 1500. gada gatavo tos cilvēkus, kuri spēs iestāties jaunajās Saules mistērijās. Visa Mihaela skola ap gadsimta beigām nāks uz Zemi; lielle Chartes skolotāji un visi tie cilvēki, kas apmeklēja Platona skolas, kā arī lielle dominikānieši, kas nāk no Aristoteļa skolām. Viņi iestāsies kā parametri mūsu kultūrā ar jauniem spēkiem, kas būs ārpus tiem modeļiem, ko rada Arimans.

Arimans būvē savus modeļus tikai ar tiem spēkiem, kurus viņš gribētu iesaistīt. Mihaela spēki ir ar citām īpatnībām un paliek ārpus modeļa. Tie ir faktori, kas izjauc skaisto modeli. Ar reklāmām Arimans grib mums iestāstīt, ka šis gadsimta pēdējais posms būšot vispārsteidzošāko pozitīvo zemes iespēju laiks - paradīze zemes virsū. Mēs zinām, ka šajā brīnišķīgajā modelī parādīsies pavisam savdabīgas kvalitātes parametri - proti, caur tiem cilvēkiem, kas būs izgājuši Mihaela skolu un tagad, pēdējā posma laikā, būs nonākuši lejā uz Zemes. Viņi nesīs līdzī spēkus, ar kuriem Arimans nebūs rēķinājies, spēkus, kas būs ārpus tā, ko viņš būs paredzējis. Mīlestības spēks ir viens tāds parametrs Arimana pasaulē; tas kā traucējošs faktors jauc viņa modeļveidojumus. Tieši tāpat ir ar gaismas spēku. Īstās Merkūra mistērijas mēģināja tumsu pārveidot gaismā.

Kurš gadsimta pēdējā trešdaļā kalpos Mihaela skolai, pēc Rūdolfa Šteintera paredzējuma, tas nedzīvos tikai skaidrās gaismas, tīrās domāšanas pasaulē. Viņš ienirs arimanisku, luciferisku un Kristus-gaismas-spēku virpulī, un cauri tam viņam nāksies atrast savu ceļu. No kurienes nāks palīdzība?

Mēs palīdzam Mihaelam viņa cīņā pret Arimānu ar to, ka studijās izstrādājam garazinātņi. Tā Mihaels var pārvarēt Arimana formulas un aprēķinus. Tas ir pirmais solis: iepazīt pasauli, studēt pasaules parādības, attīstīt pasaules-apziņu. Mihaels gribētu, lai izziņa nāktu par labu vienlīdz visiem cilvēkiem. Tāda, kas kalpo tikai kādai ierobežotai grupai, nav viņa garā. Tādēļ ir svarīgi, lai mēs dotos iekšā pasaulē, lai to pa īstam iepazītu. Mums ir jāveido grupas, kas uzstāda sev objektīvus uzdevumus pasaulē, mērķus, kas ir ārpus grupas pašas. Daudz no tā, ko mēs darām, ar nepieciešamību izriet no mūsu vecās karmas. Bet mums arī jāveic darbi, ar kuriem mēs ienesam pasaulē kaut ko, kam nav jānotiek kā nepieciešamībai, kas nav saistīts ar veco karmu. Tie ir brīvi darbi, kas kalpo nākotnei.

Mums ir jāattīsta drosmi rīkoties no gara izziņas: piemēram, dibināt skolas, bet arī saglabāt jau iesākto un veidot to tālāk.

Tā modeļa ietvaros, ko mums dienu no dienas reklamējot prezentē Arimans, mēs neatradīsim spēkus, ar kuriem mēs nākamajos gados varētu izturēt grūtības un ar kuriem mēs spētu radīt Saules-pasauli mūsu sabiedrībā. Jo *tas* ir mūsu uzdevums: mazu Saules pasaules centru radīšana mūsu sabiedrībā.

Ārpus pasaules modeļa, ko ar reklāmām izplata Arimans, dzīvo gaismas pasaule, kuras mirdzums jau izlaužas līdz pat Arimana tumšajām alām. Viņš jau ir apžilbināts un kļūst nedrošs. Un galu galā viņu sasaistīs Zemes spēki, kuros viņš ir mājās.

Mums ir jāmēģina atrast gaismas spēkus mūsu domāšanā. Mums ir jāatver savas jūtas pret ciešanām un postu pasaulē, līdzcietībai pret pasauli. Ēteriskais Kristus rada dīglspēkus, ar kuriem mēs varam ieiet visbaisākajos gadsimta pēdējos gados, kādus tos radīs Arimans. Tie tomēr būs bez gaismas tikai tiem, kas būs Arimana apburti. Tās sirdis, kas pukst Mihaelam, nekas pasaulē nespēs pilnīgi paralizēt. Tur nekad nav apokalipses bez cerībām.

Paliek daudz darāmā - ir jātiek atrastai gaismai.

Intervija ar Bernardu Lievegoedu

Lievegoeda mīts: viņš gadu desmitiem ilgi bija Nīderlandes Antropozofiskās biedrības priekšēdētājs, ārsts, psihologs, dziednieciskais pedagogs, dibinātājs slavenajam NPI - Organizāciju Attīstības institūtam, kas strādā kā padomdevējs visu veidu uzņēmumiem un pavada to attīstību. Lievegoeds ir daudzu grāmatu autors, pieskaita veselu rindu nozīmīgu augstākās kvalifikācijas speciālistu tautsaimniecībā saviem draugiem, un vienlaicīgi viņam ir bijusi centrāla loma virknes antropozofisku iestādījumu izveidošanā. Dibinātājs, kurš nekad nav baidījies pārstāvēt neērtas, stūrgalvīgas idejas, kuras bez sapratnes ir ievākušas arī nesapratni un kuras bija ārkārtīgi panākumiem bagātas dibinot NPI, dziednieciski pedagoģisko centru “Zonnehuis”, Vrije Hogeschool un citus iestādījumus. Ramons Brülls runāja ar 85-gadīgo profesoru Ceistā/Nīderlandē. Intervija pirmo reizi tika publicēta žurnālā “Info3”, 11/1990.

* * *

Lievegoeda kungs, ar ko Jūs pašlaik nodarbojaties?

Mani nodarbina jautājums, kā var tikt pārvarētas rasu atšķirības, jo tas ir aktuāls. Šķelšanās laiks ir pagājis, tas pat nebija paredzēts, bet gan ir Lucifera darbs. Rasēm vajadzēja būt pārejas stadijām, attīstības fāzēm, kam vajadzēja pastāvēt nevis vienlaikus, bet gan vienai pēc otras. Iedomājieties to atsevišķam cilvēkam: ja kāds šeit ienāktu, tad ar viņu reizē taču nenāk trīsdesmitgadīgais, divdesmitgadīgais, jauneklis un bērns, visām šīm fāzēm viņš ir izgājis cauri un atstājis tās aiz sevis.

Šis uzskats, dabiski, noved pie niknas reakcijas, ja interpretē, ka nēģeru rase esot salīdzināma ar mazbērna vecumu. Bet tad aizmirst, ka cilvēks tajā savas attīstības fāzē pilnībā ir cilvēks, un raksturojums kā zīdainim nenozīmē neko nicinošu. Zīdainim vēl ir visas attīstības iespējas.

Vēsturiski var redzēt, ka senajā Atlantīdā vispirms tika radīti vēršcivīķi, tad vidusritmiskais cilvēks, tās ir pirm-nēģerrases, pēc tam, vairāk rietumos, tolteki, tie ir ērgļcivīķi. Tikai pēc tam pirm-turānos apvienojās visi iepriekšējie aspekti, rodoties četrdzīvnīķam. Te parādās cilvēka Es, un Arimans tūdaļ mēģina padarīt to egoistisku - kas viņam arī izdodas. Šīm fāzēm tātd būjis jānorisinās vienai pēc otras, bet Lucifers tās nofiksēja. Bet ir arī vēl otra diferenciācija, atlantiešu garīgajā attīstībā, pēc planētu orākuliem, kas vēlāk turpinājās senatnes planētu mistērijās. Tāpēc arī vēl pēc-atlantiskajā laikā pastāv saturniskais strāvojums, Jupitera strāvojums un Merkūra strāvojums, utt. Tie stāv blakus viens otram un pat cīnās savā starpā.

Jūs runājat par ļaunā gariem, par Luciferu, kas cilvēku uzvelk augšā un tur viņu fiksē, un par Arimānu, kas cilvēku piesien matērijai. Kā būtu varējusi norisināties attīstība, ja šīs varas nebūtu iejaukušās, un ko mēs varam darīt, lai pārvarētu šķelšanos?

Rasēm bija jābūt stadijām, kam cilvēce iziet cauri, lai pēc tam nonāktu nākamajā fāzē, kā mazs bērns attīstās par jauniēti un tā tālāk. Mums, dabiski, vispirms ir jāakceptē, ka dažādas rases pastāv. Problēmu neatrisina sakot, ka rasu nemaz nav, kā tas šobrīd ir modē Holandē. Ja izrunā vārdu “rase”, tad tūlīt jau tevi uzskata par rasistu. Tā, dabiski, ir nevēdzība. Tās taču katru dienu ir sastopamas uz ielas.

Ir cilvēki, kuri saka, ka rasu šķelšanos varētu pārvarēt ar jauktām laulībām. Bet tā, dabiski, rodas tikai rasu sajaukums, nevis to pārvarēšana. Bet kurš šajā dzīvē ved spirituālu dzīvi, tas nākošajā inkarnācijā nāks pasaulē bez rasu pazīmēm. Tā pakāpeniski izveidosies cilvēku grupa, kuri spiritualizējas un pārvar rasu šķelšanos. No otras puses vecās rases arvien vairāk nonāks dekadencē. Ar to rodas jauna, liela šķelšanās, kas notiks attīstības Jupitera fāzē.

To es varu saprast tiktāl, ka tagadējai spirituālai darbībai būs sekas garīgajai attīstībai kādā nākamajā inkarnācijā. Bet ķermeniskais pamats?

Tas lēnām paplašināsies. Cilvēka Es šo attīstību izpaudīs arvien vairāk, līdz pat ķermeniskajam. Tā tiks pārvarēta luciferiskā rasu pazīmju fiksācija.

Piezīme, ka rasu neesot, līdz ar to tomēr būtu pareiza tālākai nākotnei.

Tieši tā arī ir, tikai ļoti, ļoti tālai nākotnei. Cilvēkiem ir tāda sajūta, ka šāda šķelšanās vairs nav vietā. Tas jau ir paredzēts kaut kur garīgajā pasaulē, ēterpasaulē. Ar verdzību mums taču arī bija tas pats! Līdz 1850. gadam verdzība nebija nekāda problēma, tā vienmēr bija bijusi.

Īstenībā tā, dabiski, bija gan problēma!

Fakts, ka tā kļuva par apzinātu problēmu, bija zīme tam, ka garīgā situācija bija izmainījusies. Radās kaut kas nepatīkams. Tas signalizē, ka iestājas jauna attīstība.

Vai mēs varam no rasēm pāriet pie tautām? Jūs savas grāmatas par mistēriju strāvojumiem jaunizdevumā rakstāt, ka notiek diferencēšanās, un katra tauta gribētu dibināt pati savu valsti. Bet ES drīzāk rāda supervalsts veidošanos.

ES var salīdzināt ar tādu parādību kā "Tēvoča Toma būda". Sena pašsaprotamība pēkšņi vairs nav pašsaprotama. Sevi piesaka jauna attīstības fāze. Tautu kopība grib pārķāpt kādu sliekšni un ceļu atrod tikai caur saimniecību. Vienmēr, kad ir jātiek pārķāptam kādam sliekšnim, Lucifers un Arimans sēž pa kreisi un pa labi no durvīm un mēģina kādu pārvilkt savā pusē. Cilvēces attīstība tiek iedzīta politikā. Tas, piemēram, noveda pie pilsoņu kara Amerikā. Tas varēja norisināties arī citādi!

Un Jūs domājat, ka ar ES saimnieciskā dzīve ir tā, kur tiek iedzīta cilvēce?

Aiz tā slēpjas griba par eiropiešu vienotību, kā nonākt līdz savstarpējai sapratnei. Tas ir simptoms noslieci uz integrāciju un pretstatu pārvarēšanu starp tautām, rasēm, cilvēku grupām.

Kaut arī ES pieņem draudīgas formas!

Nēģeru atbrīvošana arī pieņēma draudīgas formas (kas vēl vienmēr nav beidzies). Amerikas pilsoņu karš starp Ziemeļiem un Dienvidiem nebūtu bijis nepieciešams, bet šo situāciju savā labā izmantoja Lucifers un Arimans. Lucifers mēģina aizkavēt attīstību, Arimans mēģina to dabūt cauri materiālā formā. Ar ES to redz lielkapitālā, Arimana dižajā pilī, ka tūdaļ tiek samānīta jauna peļņa.

Vai Jums ir tēlains priekšstats, pie kā tas var novest? Mēs ātriem soļiem tuvojamies gadsimta beigām!

Es domāju, ka ne visām problēmām līdz gadsimta beigām būs jābūt atrisinātām. Svarīgi ir, lai process vispirms vispār tiktu apzināts un uzņemtu gaitu. Tas ir kā ar pubertāti. Tā arī lēni iesākas, tad nāk kritiska fāze, un pēc dažiem gadiem šķiet, ka tas ir aiz muguras. Bet ir arī cilvēki, kuri to nepabeidz nekad. Vienmēr ir tieksme turēties pie vecā, vai arī atjaunošanos izdzīvot tikai fiziski-materiāli, līdz ar ko īstenā garīgā attīstība tiek iedzīta aizkulisēs. Bet cīņu par Eiropas garīgo attīstību būs jāved mums. Tas prasīs dažus gadsimtus. Bet tas nenozīmē, ka mums jau pēc 20 vai 30 gadiem nebūs ārējās formas, kas izpaudīs nācijas saistību. Taču nācijas no sava nāciju stāvokļa tik drīz viss neatteiksies.

It īpaši Austrumeiropā mēs redzam, ka arvien vairāk nevis politiķi, bet gan garīgās dzīves pārstāvji nonāk valstu vadībā: De Maiziere ir mūziķis, Havels - rakstnieks. Bulgārijā valsts prezidents ir filozofs, Rumānijā tādi ir vairāki noteicošie ministri. Tieši tāpat ir Baltijā. Vai ar to nacionalitātes uzsvars zaudē savu nozīmi?

Jūs aprakstāt ļoti iepriecinošu attīstību. Bet tā nenozīmē, ka drīkst padoties ilūzijai, ka uzreiz ir iespējams ar vienu rāvienu pārvarēt pretstatus. Pretspēki ir ļoti lieli! Pretstatu tam, kas pieklājas, 1918./1919. gadā pasaulei parādīja Vilsons. Kāpēc Šteiners tik neganti izteicās pret Vilsona plāniem? - Jo tad būtu bijusi iespēja realizēt Donavas monarhijas izšķīdināšanu bez jaunu nacionālu valstu veidošanās. Rūdolf Šteiners attiecībā uz to bija ļoti sadusmots. Vilsona 14 punkti nozīmēja ne tikai garām palaistu iespēju, bet arī atkrišanu atpakaļ par gadu simtiem. Tagad mums ir jauna iespēja. Un es domāju, kaut mēs visi darbotos līdzī, lai šī iespēja vēlreiz netiktu pazaudēta.

Attīstību Krievijā es tāpat redzu šajā gaismā, kaut arī valsti vēl joprojām apdraud militārisms. Tas būtu briesmīgs recidīvs.

Formas, ko šodien jau ir pieņēmusi ES, no mana viedokļa, arī jau ir recidīvs.

Eiropas Savienotās valstis kļūs par varas bloku, supervalsti. Ja mēs visi būtu iesvētītie, tad redzētu, kā Arimans un Lucifers mēģina mūs novirzīt no spirituālā ceļa. Caur zaudējumiem un negodu mēs iemācīsimies kaut ko labāku, kaut arī mēs ietu pa līkloču ceļu! Attīstība iet kā pa straujām krācēm un tad seko sastrēgumi. Tai ir savs ritms. Regulāros attālumos ir krīzes un milzīgi strauji posmi. Un tad ir ilgs laiks, kur šķiet, ka nemainās nekas, kad notiek konsolidēšanās. Tā sagatavo jaunu soli. Tas ir kā ar cilvēkiem, kuriem arī attīstība uz jaunu dzīves fāzi iesākas ar krīzēm.

Kad iepriekšējā gada rudenī sabruka varas struktūras, es jautāju sev, ko tas varētu nozīmēt.

Tās bija no iekšienes absolūti iztukšotas!

Tur mūsu domas sakrīt! Tikai kāpēc tas notika tik pēkšņi? Vai tas bija Laika gars?

Pēdējā reize, kad Laika gars vēl tieši iejaucās vēsturē, bija caur Žannu d'Arku. Laika gars Mihaels izmantoja vienu atsevišķu cilvēku. Šodien tas vairs tā nevar notikt. Bet, ja mēs dzīvojam ar pāri plūstošiem spēkiem un aizrautību, tad Mihaels var caur šo pārpilnību, caur šo "vairāk", kļūt iedarbīgs. Mums pašiem ir jāsāk. Mihaels nogaida. Bet tikko kāds saņem drosmi un kaut ko sāk, tad viņš nāk palīgā.

Sākumam, rīcībai, dabiski, ir jābūt pareizajā momentā.

Tieši tas ir svarīgs punkts. Daži cilvēki tikai gaida pamudinājumu, iemeslu, un tad grib visu tūdaļ un tūlīt. Arī antropozofi. Tas ir tādēļ, ka viņi pārāk maz domā attīstības kategorijās.

Līdz ar to mēs esam nonākuši pie svarīga jautājuma: atšķirība starp padomdevēja institūta NPI darbu, kas ir specializēties organizāciju attīstībā, un starp trīsdalījumu kā impulsu jaunai sabiedrības struktūrai. Vai tie abi papildina viens otru, vai ir pretrunā?

To var izteikt dažos vārdos: tikko gars izpaužas telpā, tas parādās trīsdalīgā formā, parādās kā trīsvienības atspoguļojums. Ja runā par trīsdalījumu, tad runā par formas jautājumiem. Kaut kas cits ir attīstības jautājumi, kas parādās kā četrvienība. Tad ir darīšana ar Saturna / Saules / Mēness / Zemes attīstību, ar četriem ēteriskajiem spēkiem, etc. Mēs NPI stipri strādājam ar šo četrotni. Tas nav nekāds mūsu atklājums, bet gan ir saistīts ar realitāti. Kad mēs 1954. gadā bijām nodibinājuši NPI, es arī gribēju vienmēr nonākt pie trīs. Bet, lai kā es nemeklēju, vienmēr atkal nonācu pie četri. Līdz man kā zvīņas nokrita no acīm un kļuva skaidrs, ka mēs taču strādājam ar attīstību, un attīstības ceļš ir ceļš no Saturna, cauri Saulei un Mēnesim, līdz Zemei. Tas ir attīstības pirmtēls un kā sekas tam vienmēr iznāk darīšana ar četrām fāzēm, ja nodarbojas ar attīstības jautājumiem.

Ja tos abus ņem kopā, tad attīstības beigās ir mērķis trīsvienības formā kā brīnišķīgs vadmotīvs, kamēr ceļš uz to ir četrvienība. Un tās ir divas pavisam dažādas lietas. Ja kāds stāv uz kāpņu trešā pakāpiena, tad es varu viņam palīdzēt uzrāpties uz ceturtā pakāpiena. Ja es viņam aprakstu, kā izskatās pašā augšā uz 21. pakāpiena, tad viņam tikai kļūst bēdīgi.

Vai tu zini, ka vārdu “organizācijas attīstība” Eiropā ieviesām mēs? Tas ir NPI darbs. Visās universitātēs šodien ir katedras organizāciju attīstībai. Mana grāmata par organizāciju attīstību bija bestsellers Nīderlandē, tā gulēja uz rakstāmgalda katram uzņēmējam.

Bija tādi panākumi?

Īsā laikā iznāca desmit, divpadsmit jaunizdevumu. Tāpat kā ar “Dzīves krīzes - dzīves iespējas”. Tā tiek izdota piecpadsmito reizi Holandē vien. Vēl ir tulkojumi dāņu, zviedru, vācu, franču, angļu, itāļu, pat portugāļu un spāņu valodās. Tas notiek gandrīz pats no sevis. Ne jau ka es daudz no tā iegūtu, par to nav runa. Tās ir sociālas idejas, kas ir atradušas savu ceļu pasaulē. Ienākumi aiziet Vrije Hogeschool studentu atbalsta fondos.

Jūs saprotat attīstības ceļu kā sociālo spēju skološanu, kamēr trīsdalījums ir sava veida form-principis. Vai jums nav bail ar tādu beigu mērķi pārāk noteikt attīstību?

Tas var būt vadmotīvs attīstības nobeigumam, kas nevis ierobežo, bet gan dod orientāciju. Vadmotīvs pavada visu attīstību.

Vai tie, kam NPI dod padomus, nedrīkst zināt, kas ir mērķis?

Tas netiek noklusēts; mēs mēģinām modināt jautājumus un atbildam uz jautājumiem. Kāds varbūt ir nodibinājis uzņēmumu, kas ātrās augšanas dēļ sāk jukt, un meklē palīdzību. Ideāls, izteikts vārdos ir: “Tad jums ir jāievieš trīsdalījums!” - Ar to viņš, dabiski, nevar neko iesākt. Ziniet, kas tas ir? Tas ir sektantisms. Te vēl nav laiks ideālam. Viņš ar to nevar neko iesākt, bet ir vajadzīga konkrēta palīdzība nākamajam tuvākajam solim. Es arī nevaru no divdesmitviengadīga gaidīt lietas, ko varbūt iemācās tikai sešdesmit gadu vecumā.

Es saprotu, ko Jūs domājat, bet man ir cits viedoklis. Savā grāmatā “Divdesmit pirmajam gadsimtam pretī” Jūs rakstāt, ka algu jautājuma atrisināšana esot nākošā kultūras laikmeta uzdevums. Kāpēc mēs to nevarētu darīt šodien, ja esam atzinuši, ka cilvēka darbaspēks nav vai nedrīkst būt nekāda prece?

Pats par sevi saprotams, ka mēs varam sākt, tomēr šo jautājumu tomēr vēl nevarēsīm atrisināt. Tam vēl ir nepieciešamas daudz pieredzes un daudzi eksperimenti. Tāpēc arī es esmu pateicīgs visiem tiem, kas ir attīstījuši domu modeļus trīsdaļīgai sabiedrības formai. Bet tas nedod tiesības kritizēt citus, kas līdz šim nav tikuši tālāk par pirmajiem soļiem.

Grāmatā “Divdesmit pirmajam gadsimtam pretī” Jūs ļoti iespaidīgi aprakstāt izziņas meklējumus, ko skeptiķi ir nosaukuši par “bezatbildības ceļu”: vispirms darīt (no intuīcijas), tad domāt un skatīties, kas no tā ir iznācis. Tieši šo moderno ceļu es domāju: ja mēs negribam nekādas algu attiecības, tad nemaz tādas arī neradīsim. Arī ne formas pēc. Tas nav sociālo spēju jautājums, bet gan sociālās formas jautājums.

Vai Jūs traucē vārds “spējas”? Var pamēģināt, vai cilvēki ir tiktāl, vai viņiem pietiek spēka panest visas problēmas, kuras rodas, kad izdara šādus eksperimentus. Nav iespējams radīt trīsdaļīgu salu sabiedrībā, kas nav trīsdalīta. Var attīstīt sapratni un varbūt izmēģināt risinājuma dīglus. Tas arī ir jāizmēģina, lai varētu savākt pieredzi.

Bet var taču būt attīstībai vienu soli priekšā!

Ja bērns noteiktas lietas vēl nevar, tad viņam nedrīkst to ņemt ļaunā. Ir jānogaida, kamēr viņš kļūst vecāks un varbūt ir pārdzīvojis vilšanos. Kamēr viņš ir spējīgs, un ne tikai grib kaut ko varēt. Man tāpat ir visdziļākais respekts pret skolotājiem, kuriem varbūt ir jāstrādā no stundas uz stundu, un tāpēc viņiem neatliek laika domāt par savu ienākumu veidošanos. Tas varbūt nāks kādreiz vēlāk. Iesākumā viņi vienkārši grib saņemt savu algu.

Valdorfskolas uzdevums ir ne tikai pedagogija, bet arī brīvā gara dzīve. Tas nozīmē pašpārvaldi, kur neiederas nekādas algu attiecības...

Tu runā kā mācītājs! Dabiski, ka tas ir katra uzdevums, darīt visu, cik vien labi iespējams. Un ja nu viņš to vēl nevar? - Tad viņš vispirms izdara vienu un tikai pēc tam otru.

Ar to man nav nekādu grūtību. Tomēr, ja skolotāju ir pieņēmusi darbā valde, un viņš strādā norīkojuma saistīts, tad viņš nedrīkst koleģiālo pārvaldes struktūru apgriezt uz otru pusi. Tie tad būtu meli.

Tas ir aplami, bet tie vēl nav meli. Tas varbūt ir pirmais mazais solis ceļā uz ilgu attīstību. Tas jau ir kaut kas pozitīvs, ja jūs esat domājis par to, ja esat pamanījis, ka organizācijas formas jautājums vēl trūkst. Mana attieksme ir - palīdzēt skolotājam, lai viņš tiktu galā ar gatavošanos mācību stundām. Un kad viņš to ir paveicis un var veltīt īsu brīdi atpūtai, tad viņš varbūt gribēs pārdomāt nākošo soli un ķerties pie savas skolas organizācijas formām.

Tomēr šo ārējo formu nedrīkst padarīt par mērogu visam, kas ir labs vai slikts. Tas attiecīgajos cilvēkos var izraisīt mazvērtības sajūtu.

Trīsdalījums ir intensīvi nodarbojies ar ideālo ainu kādas attīstības beigās. Bet tas tomēr nav nodarbojies ar likumsakarībām ceļā uz turieni. Tam trūkst spējas pateikt, kādiem

solīem jātiek spertiem, kādam jābūt pirmajam, kādam nākamajam solim. Tā vietā trīsdalījuma pārstāvji grib uzreiz nonākt beigu stāvoklī. Tā ir izvarošana.

Pa īstam ķeroties pie problēmām, daudz vairāk būs jāņem vērā attīstību pašu. Tad kļūs skaidrs, ka var būt ideāls, ka var 20 - 30 gadus ar to strādāt, lai tad secinātu, ka tas viss bija tikai “pirkstu vingrinājumi”. Ir vajadzīgs ļoti daudz izjūtas, lai nonāktu pie taisnīguma, - un liela iekšēja disciplīna.

Līdz šim man praktiski nav bijis tādas iespējas izrunāties ar cilvēkiem, kas strādā ar trīsdalījumu. Viņiem bija tāda sajūta, ka es esot trīsdalījuma nodevējs. To es esmu akceptējis, bet ļoti labprāt gribētos par to izskaidroties: tikai, ja tas iespējams, ne banālajā līmenī, bet gan Garazinātnes Brīvās augstskolas līmenī.

Viena no uztveres atšķirībām, piemēram, ir piezīmē, ka trīsdalījums ir kaut kas vēlēkam laikam, sestajam kultūras laikmetam. Tad es saku, dieva dēļ, ļaujiet taču mums kaut ko darīt arī šodien un rīt.

Ja mēs tagad negatavosim augsni, tad arī dīgli nevarēs zelt. Tad tas sestajā kultūras laikmetā nenesīs nekādus augļus. To es biju domājis.

O.k., bet sākt mums vajadzētu jau šodien!

Es visu savu dzīvi neesmu darījis neko citu, kā saucis, ka mums ir jāsāk!

Par to būtu vēl ļoti daudz kas sakāms. Taču pozīcijas līdz ar tagad pateikto ir kļuvušas skaidras, un tas noteikti ir labi, ka Jūs varējāt reiz tik skaidri izteikties.

Jautājums par formu un attīstību izpaužas arī tēmā par Antropozofijas biedrību, par ko mēs vēl gribam runāt.

Motīvi Jūsu darbā ir attīstība un sliekšņi: cilvēks pie sliekšņa. Pasaule pie sliekšņa. Antropozofija pie sliekšņa. Vai mēs varam strādāt ar antropozofiju tieši tāpat, kā pirms septiņdesmit gadiem, vai arī izmainījusies pasaule prasa izmainītu antropozofiju?

Jūs pieskaraties centrālajam jautājumam, ar ko es nodarbojos. Antropozofiskās biedrības forma, kādu to attīstīja Rūdolfš Šteiners ar 1923. gada Ziemassvētku konferenci, tagad ir kā templis ar priekšpagalmu. Priekšpagalmā var ienākt katrs, var klausīties, skatīties, kas tur ir, var palikt, bet var arī brīvi atkal aiziet. Dalībai Antropozofiskajā biedrībā vajadzētu būt kā ieiešanai tempļa priekšpagalmā: tas neuzliek nekādas saistības. Kamēr ir interese, tikmēr līdzdalība ir attaisnota, kad interese izdziest, ir negodīgi palikt. Tas ir pirmais, eksotēriskais līmenis. Bet tad tomēr var būt mirklis, kad pamana, ka ar to nepietiek, gribas izdarīt nākamo soli. Tas nozīmē: uzņemas saistības, brīvu lēmumu doties pāri tempļa, katedrāles vai tamlīdzīgi sliekšnim. Tas ir ezotēriskais līmenis, kur lietas kļūst būtiskas, tālu pārsniedzot vienkāršu interesi vai studijas, kur uzņemas pienākumus. Tā ir līdzdalība Garazinātnes Brīvajā augstskolā.

Dr. Šteiners tieši pēc pieminētās Ziemassvētku konferences vadīja kursus jauniem mediķiem. Pirmajās dienās viņš runāja par substancēm, par augiem un metāliem, utt. Un tad pienāk mirklis, kad Dr. Šteiners izdara pavērsienu: “Jūs, dziedinošie gari, saistieties ar ētera smaržas sēra svētību ...” Neticama meditācija, jau tikai lietoto vārdu dēļ vien. Pēkšņi viņš runā citā valodā. Tur jūs piedzīvojat šo otru līmeni - Brīvās augstskolas līmeni. Pirmā bija eksotēriskā fāze, kas var būt antropozofijas studijas kopumā. Otrā fāze ir solis

ezotēriskajā. Viņš vairs nerunā par spēkiem un substancēm, bet gan par būtībām. Tas nozīmē, ka vairs neskatās tikai uz jēdzieniem vien, bet gan uz būtībām, kas stāv aiz šiem jēdzieniem.

Kad es runāju par formu, tad esmu Exusai kvalitātē, Formas garu līmenī. Un kurš nodarbojas ar attīstību, tas atrodas Dynameis līmenī, Kustības garu līmenī. Tikai kad šie abi sanāk kopā, tad ar to var saistīties Gudrības gari, Kyriotetes. Tad ir iespējams vēl nākošais solis. Augstskolas loceklis, kas piedalās klases stundās, var pārdzīvot, kā nepārtraukti nomainās trīsvienības un četrvienības motīvi. Ar trīsvienību sasaistās Kristians Rozenkreics. Viss rožkrustiešu impulss ir trīsvienība. Un viss, kas ir trīsvienība antropozofijā, ir rožkrustiešu impulss. Bet Dr. Šteiners teica, ka viņš nesot rožkrustisku kristietību. Viņš, sākot Ziemassvētku konferenci, teica, ka Kristians Rozenkreics tur esot klāt. Pamatakmens sakāmais, kas tika nolasīts Ziemassvētku konferences laikā, veidojas uz šīs trīsvienības pamata. Bet tad kā izšķirošais klāt nāk ceturtais: “Laiku griežos ienāca pasaules-gara-gaisma ...” Te pievienojas attīstība laikā.

Tur tā tad tiek aprakstītas trīs kolonas kā varenas garīgās pasaules patiesības, kā radīšanas pirmtēls. Pirmajos trīs pantos var izjust, ka tiek iztaustīta telpa: Tēvs, Dēls, Svētais gars. Bet ceļš uz turieni? Tad nāk attīstība, kas beidzas ar cerību: “Lai labs *klūst*, ko mēs no sirds dibinām...” Domāts ir labais, nevis pareizais. Atrast patiesību, pareizo ir saprāta dvēseles uzdevums. Tās uzdevums bija atrast pareizās atbildes. Taču apziņas dvēseles uzdevums ir darīt labo. Labais katrā situācijā ir citāds. Noteikts izteiciens var būt pareizs, - pateikt to tieši šodien var arī nebūt labi. Labo pazīst tikai pēc tā iedarbības uz pasauli: “Lai labs *klūst*, ko mēs no sirds dibinām...” Tas ir saistīts ar gribu. Ar gribu vienmēr nākas ieiet nedrošības jomā.

Līdz ar to mēs skaram ezotēriskās līnijas jautājumus Antropozofiskajā biedrībā. Vai mēs esam tik tālu, ka varam to uztvert nopietni? Kad uz antropozofijas studiju pamata, un lai tas būtu cik nopietni būdams, ķeras pie kāda tieša uzdevuma, tad tiek pielietota recepte. Tad jums ir valdorfrecepte, lauksaimnieciskā recepte, trīsdalījuma recepte: tā ir lietošanas pamācība, kur ir rakstīts, kas ir darāms un kas nē. “Iedod man sējas kalendāru, tad es pie tā pieturēšos!” Šajā fāzē, kuru, nedomājot to nievājoši, var nosaukt par bērnostabu, var palikt ļoti ilgi. Šīs eksotēriskās fāzes kulminācija ir imaginācija, tēlaina darāmā izjušana. Bet tad pamostas kāda pavisam cita griba rīkoties. Nonāk ezotēriskajā fāzē. Un te caur rīkošanos pārdzīvo intuīciju. Labo pamana tikai pēc rīkošanās: “Iesākumā Dievs radīja debesis un zemi. Un Viņš atpūtās septītajā dienā un redzēja to labu esam.” Pirmtēls! -

Manas lielās sāpes ir antropozofu vidū nemitīgi uzdukties cilvēkiem, kas strādā pirmajā līmenī, un tie pieprasa, lai sasniegtie ieskatī tiktu tūdaļ pielietoti. Pielietotā antropozofija, “pareizā metode” - tas ir sektantiski. Nē, vēl ir jāizlaužas līdz otrajai fāzei, tā ir fāze, kurā iesniedzas dziļāk, ezotēriskā fāze, kur jēdzieni *klūst* par būtņēm, kas pašas rīkojas. Šo pēdējo rīkošanos Rūdolfs Šteiners sauc par trešo jeb morālo fāzi, kur rīkojas saskaņā ar Laika garu. Šī morālā darbošanās ir mūsu augstākais ideāls, tas ir - darīt labo.

Jūs iepriekš salīdzinājāt piederību pirmajai fāzei ar tempļa priekšpagalmu, kur var ienākt, bet var arī aiziet. Bet realitāte ir pilnīgi citādāka. Kā likums, to pārdzīvo kā svarīgu soli - iestāšanos Antropozofiskajā biedrībā.

Tam ir jāizzūd; tas ir novecojis; tās ir atliekas no Teozofiskās biedrības. Tas ir it kā iestāšanās katoļu baznīcā. Kāpēc gan? Baznīcā visas lietas ir skaisti kārtīgi, no augšas sākot, noregulētas. Ir zināms, kam jātic un kā jārikojas. Sākumā antropozofija, dabiski, arī bija zināšanu īpašums. Taču tas izmainījās ar 1923. gada Ziemassvētku konferenci.

Tieši tas neizmainījās!

Vecais vēl vienmēr pastāv, tas ir pareizi. Es, kā Nīderlandes Antropozofiskās biedrības priekšsēdētājs, esmu četrpadsmit gadus pret to cīnījies. Par laimi ir arvien vairāk jauno, kas ir sapratuši, kas ir izmainījies līdz ar Garazinātnes Brīvās augstskolas dibināšanu. Daudzi vecākie locekļi to vēl negrib akceptēt. Arī tas ir Lucifers, kad tas pāriet lielā uzbrukumā un mēģina visur etablēt fundamentālismu. Arī antropozofu vidū. Ir arī brīvības filozofijas fundamentālisti. Ir Gēteanisma fundamentālisti, ir eiritmijas fundamentālisti. Antropozofiju varot piekopt tikai tad, ja nodarbojoties ar eiritmiju, trīsdalījumu, brīvības filozofiju, utt.

Daudzi vecāki locekļi jūtas labi teozofiskajā tējas pulciņa mentalitātē. Viņi zina, kurš tur ir piederīgs un kurš stāv ārpus tā ...

Tie ir ne tikai vecākie. Ja jaunie, kas nekad nav zinājuši Teozofisko biedrību, grib tūdaļ rīkoties no pirmā līmeņa, tas tāpat ir nemoderni. Viņi apmeklē valdorfskolotāju seminārus un, tikko saņēmuši diplomu, jau stāv arī klases priekšā.

Dažreiz citādi nemaz nav iespējams!

Ja kāds skolotājs tikko nāk no semināra un mēģina pielietot lietas, ko viņš tieši tikko intelektuāli ir sapratis, tad situācija tomēr ir patiesa. Viņa patiesās, varbūt izmisīgās pūles pedagoģiski brīnišķīgi iedarbojas uz bērniem. Pret to neko nevar iebilst. Redziet, kad 1919. gadā tika dibināta valdorfskola, Dr. Šteiners lūdza veselu rindu cilvēku nākt tur par skolotājiem. Sagatavošanai īsā laikā notika “Metodiski - didaktiskie” un “Vispārējās cilvēkmācības” kursi. Dalībnieki jutās pārslogoti un nosūtīja pie Dr. Šteintera delegāciju: viņi lūdz atbrīvot viņus no šiem pienākumiem, tas esot izslēgts, ka viņi varētu visu to, kas no viņiem tiek prasīts. “O, tā nav nekāda problēma,” atteica Dr. Šteiners. “Kad jūs ieiesiet klasēs, tad, dabiski, ka to vēl nevarēsiet.” “Bet,” viņš teica, “bērnu karma ir rēķinājusies ar to, ka jūs to vēl nevarat! Bet padomājiet par to, ka, ja jūs to vēl vienmēr nevarēsiet pēc pieciem gadiem, tad tā lieta aizies greizi!”

Līdz ar to es nonāku pie kādas tālākas centrālas tēmas manā dzīvē. Kad situācija ir patiesa? - Kad kāds kaut ko stāsta, ko viņš ir izstrādājis, kad viņš skicē lielas shēmas, kā būtu jāizskatās pasaulei pēc tam, kad būs ticis ieviests trīsdalījums? Šādi tēlojumi var būt pareizi. Bet patiesi tie ir tikai tad, ja skartie cilvēki tiekas līmenī, kurā tie patiešām ir. Kad es lasu kādu lekciju, ir svarīgi, lai es attēlotu to, ko es pats esmu izstrādājis, izdzīvojis, un nevis, ka es citēju Dr. Šteineru. Bet vismaz tikpat svarīgi ir, lai es to pasniegtu tādā formā, ka tam varētu pieslēgties manu klausītāju līmenis. Tikai tad tas ir patiesi, citādi es tikai esmu gudrs. Ja grib būt sociāls, tad arī ir jābūt drosmei tikties ar realitātes pretestību. Par spīti visām nepilnībām antropozofiskajā darbā, piemēram, Austrumeiropā daudz kas ir kļuvis iespējams.

Es nemaz nezinu, vai Austrumeiropā kaut kas ir iespējams!

Mēs iepriekš runājām par šo savādo pārmaiņu, par šo pārbīdīšanos no politikas uz garadzīvi. Es domāju, ka tas kļuva iespējams tādēļ, ka Eiropas sociālajā dzīvē ir iedarbojies tik daudz no antropozofijas.

No antropozofijas?

Es nevaru to pierādīt, bet domāju, ka pa daudziem apkārtceļiem tur ir antropozofijas devums. Ar valdorfskolām, ar daudzajām lekcijām, utt. Neaizmirstiet, ka ar to tika izmainīta Eiropas garīgā aura! Tomēr tajā strādā ne tikai pozitīvie gari, bet arī Lucifers un Arimans. Un azūras, iznīcināšanas gari, absolūtais nihilisms. Šajā kopsakarībā ir daudz sakāms par gadsimta beigām.

Pastāstiet!

Es gribu sākt ar kādu Rūdolfā Šteinerā 1914. gada 5. marta lekciju par būvimpulsu. Viņš tur iztirzā, kā katram garīgajam strāvotumam ir savs paša ritms: trīs gadi, septiņi gadi, divpadsmit gadu, utt. Skaitlis desmit, ar to ir saistītas pretspēku realitātes. Simts un tūkstoš gadu ritmos pretspēki tiek pastiprināti un potencēti. Tādēļ it īpaši tagadējā gadu tūkstoša maiņa arī ir garīga realitāte. Mēs redzēsim, ka luciferiskie, arimaniskie un mihaeliskie spēki tā samuļos vienā virpulī, ka tie gandrīz nebūs atšķirami, un arī antropozofs, kas ar vislabāko gribu grib darīt labo, izraisa lietas, ko nemaz nav domājis. Tā izrādās ilūzija, ka ir kalpots Laika garam.

Vai šādus momentus Jūs esat pamanījis arī pats savā dzīvē?

Pats par sevi saprotams, ka tu iekrīti un, piemēram, tu esi kaut ko izzinājis, ko tūdaļ nākamajā dienā gribi pārrunāt un izpildīt. Tātad pareizo, bet ne labo. Bet tad tevi ņer sitiens. Ja esi modrs, tad vēl laicīgi secināsi, ka esi uz aplamā ceļa. Bet vairums cilvēku tā ir iemīļējušies paši savos priekšstatos, ka izeju nevar atrast. Tas ir Lucifers!

Normālos laikos Lucifers un Arimans darbojas viens pret otru. Gadu tūkstoša mijā, tātad 10 x 10 x 10 ritmā, tie strādā kopā un mēģina cilvēku galīgi sagrabt savā varā. Caur būvimpulsu dievi (hierarhijas) liek tam kaut ko pretī. Tas jau vienmēr tā ir bijis: 3000 gadus pirms Kristus dzima piramīdu būvēšanas māka; 2000 gadus pirms Kristus cepļu (?) būve (Hüttenbau), no kā ir cēlušies lapeņu svētki; 1000 gadus pirms Kristus - Solomona tempļa būve. Tad nāk laika apvērsums: hierarhijas dod spēcīgu pretimpulsu. Jēzus saka, ka Viņš atkal uzcelšot templi, tas ir tīrās fiziskās miesas, augšāmcelušās miesas templis. Pirms Kristus laikā hierarhijas varēja iejaukties pašas, pēc Kristus cilvēkiem to ir jādara pašiem un ik pēc 1000 gadiem jāattīsta jaunu būvimpulsu.

Būvimpulss ap 1000. gadu bija par vāju, lai varētu noturēties pretī Arimanam un Luciferam. Tā bija stabu baznīcu būvēšana Ziemeļos: pirmais kristīgais būvimpulss kokā. Ko dara Arimans: viņš iejaucas caur arābiem un izveido pakava formu. Tāpat arī gotika ir kristīgā būvimpulsa izpausme, taču to vēlāk sagraba Lucifers. Caur šīm būvformām cilvēka dvēselē varēja ielauzties atbilstoši noteiktas elementārbūtnes. Un tā ir redzams, ka ap 1000. gadu cilvēki vēl nebija nobrieduši.

Pirmā Gēteanuma būve Dornahā bija pirmais apzinātais mēģinājums atkal piesaistīties kristīgajam būvimpulsam, lai palīdzētu cilvēkiem tikt pāri nākošā gadu tūkstoša sliksnim. Pirmais Gēteanums bija no koka, tas bija saistīts ar stabu baznīcu neveiksmīgo impulsu. Otrajam Gēteanumam bija jāklūst par pieminekli pirmajam, bet no betona, pretinieku dēļ.

Taču arī te Rūdolfš Šteiners bija tālu priekšā savam laikam. Ka ugunsgrēka dēļ pirmajā Gēteanumā Antropozofiskā biedrība zaudēja ēku, nav pat tas sliktākais. Sliktāk ir, ka cilvēkiem Rietumos vairs nav iespējas, redzot Gēteanumu, atrast spirituālo.

Tā tad gadu tūkstoša beigās Luciferam un Arimanam būtu jādarbojas kopā. Lucifera instruments vienmēr ir bijis islams. Mēs tā tad piedzīvosim islama atkalatdzīvošanos, mēģinājumu uzsākt svēto karu. Un Arimana instruments uz Zemes ir Marsa dēmoni, kuru iedarbības centrs ir centrālajā Mongolijā. No turienes Arimans attīsta darbību, kas nāk pāri Zemei 800 gadu ritmā. Katru reizi 700 gadus ir miers, 100 gadus mongoļi kļūst aktīvi. Mēs šobrīd esam iekšā arī šajā aktīvajā fāzē.

Lai to saprastu, man te nedaudz jāiedziļinās vēsturē: agrāk šo Marsa dēmonu ietekme izspēlējās tikai Ķīnā. To var izsekot vēstures annālēs. Pēckristus laikā mongoļi nonāk līdz pat Eiropai. Šis gars pamostas gados no 350. līdz 450. Uz Eiropu atnāk Attila un nostiprinās Ungārijā. Viņš grib iekarot Eiropu un dodas ziemeļu virzienā uz Franciju. Romieši sūta pretī savus leģionus un notiek pirmā kauja pie Marnē. Attila tiek atspiests atpakaļ, bet ne sakauts. Viņš dodas ātrā gājienā pāri Alpiem un, kamēr romieši vēl ir Francijā, Attila dodas cauri Ziemeļitālijai līdz pat Romas mūriem. Viņš apsola saviem vīriem, ka tie drīkstēs izlaupīt Romu. - Tad viņam pretī dodas pāvests Leo II, pilnā amata tērpā un ar krustu rokās. Leģenda stāsta, ka Attila tajā mirklī ir redzējis vīziju - erceņģeli Mihaelu lielā, baltā zirgā jājam pāri mākoņiem. Kas tur ir patiesi, to mēs nezinām, bet tas ir fakts, ka Roma netika izlaupīta, un Attila kā bēgdams atkāpās atpakaļ uz Ungāriju. Pēc pusgada viņš ir miris, gada laikā Eiropā vairs nav neviena mongoļa. Rūdolfš Šteiners par to saka, ka cilvēkus bija apsēduši Marsa dēmoni. Tiem bija vara, jo cilvēkus bija pārņēmušas bailes. Tajā mirklī, kad Kristus gaismā parādās liels iesvētītais, dēmoni metas bēgt, un cilvēki atgriežas pie pilnas apziņas un pamostas kā no sapņa: ko mēs te darām svešā zemē, neliela grupa, ienaidnieku ielenkta? - Ātri atpakaļ!

800 gadus vēlāk: 1150. līdz 1250. gads. Sākot no 1150. gada Mongolijā kļūst nemierīgi. Starp huņņiem parādās jauns iekarotājs, kas pakāpeniski iegūst arvien lielāku varu. Tas, vēlāk saukts par Čingishanu, iekaro visu Mongoliju. Viņš atkārtoti tiek saņemts gūstā un atkal atbrīvots, un katru reizi tikai piesaista vairāk spēku. Annālēs ir teikts, ka gaisa gari viņu sagrābjot, un kā virpuļvētra viņš traucoties pāri līdzenumiem. Viņam pa priekšu steidzas baiļu vilnis. Ķīnieši pret iebrukumu uzcēla Lielo Ķīnas mūri, kas gan arī nebija stiprāks par tā aizstāvju drosmi. Ko dara Arimans? Marsa dēmoni pa priekšu sūta bailes, un, kad Čingishans un viņa mazdēls Kublaihans stāv pie Ķīnas mūra, cilvēki ir aizbēguši. Iekarotāji var nekavēti doties uz Ķīnu. Viņi dodas līdz pat Persijai, pārvērš tuksnesī plašas zemes, dodas uz Grieķiju un galu galā nonāk Dienvidkrievijā. Viņš nolemj kā ar kanaiblēm iekarot Rietumeiropu, viens zars caur Ungāriju, otrs caur Silēziju. Ziemeļu karaspēks 1241. gadā stāv Breslavas tuvumā. Silēzijas bruņinieki un visi, kas spēja kaut cik kustēties, dodas kaujas laukā, viņu vidū arī grāfs Vilhelms un viņa dēli. Vecais Leibušas abats ar visiem saviem 94 gadiem kāpj zirgā. Dzīvs nepalika itin neviens. Vārti uz Eiropu stāvēja vaļā un neaizsargāti. Visi domāja, ka tagad ir beigas. Nākošajā dienā uz kaujas lauku iet svētā Hedviga, lai meklētu savu tuvinieku sakapātos līkus. Viņa tos var atpazīt, jo viņiem visiem bija seši kāju pirksti, tas bija ģimenē iedzimts. Viņa tur neatrod vairs neviena mongoļa. - Kā mežonīgi bēgot tie bija aizjājuši atpakaļ, un trīs mēnešus vēlāk uz rietumiem no lielā Mongolijas līdzenuma vairs nebija atrodams neviens mongolis. Hedviga bija Thūringenas

Elizabetes tante, un tāpat kristīga iesvētītā. Arī te tā bija kristīgā iesvētītā gaismas aura, kas lika bēgt dēmoniem.

Te tāpat notika tieši tāpat kā cīņā par Romu: pēc tam, kad mongoļi bija uzvarējuši kaujā, pēkšņi nāk kā pamošanās no sapņa, un viņi bēgdami pamet Eiropu. Tagad es rēķinu, ka nākošais raunds būs no 1950. līdz 2050. gadam. Līdz gadu tūkstoša mijai tas viss norisināsies Āzijā, pēc tam kaut kādā formā tas nāks uz Rietumiem. Tad mums te būs ne tikai islama atkalatdzīvošanās, bet nāks arī dēmonisko spēku apsēstie mongoļi. Dabiski, ka šoreiz viņi negalopēs šurp zirgu mugurās, bet viņi nāks. Interesants ir kāds Rūdolfas Šteinera 1924. gada izteikums, Breslavas lauksaimniecības kursa laikā, kur viņš pēcpusdienās tikās ar jaunajiem locekļiem. Rūdolfs Šteiners tāpat jau 1924. gadā teica: "Patiesais pretstats ir nevis starp Krieviju un Ameriku, tā ir tikai šķietamība. Īstā izskaidrošanās notiks starp Ķīnu un Ameriku. Vai tā nāks pāri Eiropai, vai pāri Klusajam okeānam, tas vēl ir jautājums. Eiropa var cerēt, ka tas notiks pāri Klusajam okeānam." Es šos vārdus uzzināju no Albrehta Štrošeina, kurš bija piedalījies pārrunās. Un es pats tam pievienoju: tas būs atkarīgs no tā, vai Eiropa izstaros pietiekami kristīgas gaismas.

Pirmie simptomi jau ir klāt. No nenozīmīgām šeiņu pilīm smilšu tuksnesī ir radušās varenas arābu naftas valstis. Gofa konfliktā Rietumu alianse stūrēs uz Pīrra uzvaru, kuras sekas nav paredzamas! Un MaoTse-tungs japāņu invāzijas laikā cīņā par hegemoniju tika sakauts. Tad viņš izdarīja lielo gājieni uz Ķīnas ziemeļiem. Ko viņš tur darīja? Viņš ļāva sevi inspirēt Marsa dēmoniem, atgriezās atpakaļ kā komunisti un pārslaucīja visu Ķīnu. Senā kultūra tiek iznīcināta, grāmatas sadedzinātas, tempļi sagrauti, mākslas darbi sadauzīti, miljoni mirst: drausmīga vīra kultūras revolūcija. Tik drausmīgi var būt tikai Marsa dēmoni. Un tomēr tie ir tikai pirmie vēstneši.

Izšķirošais būs garīgā situācija Eiropā! Tādēļ mūsu uzdevums ir izveidot garīgu infrastruktūru. Tās ir manas lielās raizes, vai tas izdosies. Ja mums tas izdosies, dēmoni nenāks uz šejieni, bet, ja tie tomēr nāks, tad tiks aizbaidīti atpakaļ. Tas ir mūsu kā antropozofu uzdevums izveidot šo kristīgo infrastruktūru, lai atmosfēru caurastu kristīga gaisma. To mēs nevaram redzēt, bet tā atbaida dēmonus. Viņus nevarēs apturēt lielgabali, bet kristīga infrastruktūra gan. Kristīgs iesvētītais var darboties tikai, ja ir kristīga infrastruktūra.

Mani centieni kopš piecdesmitajiem gadiem ir - izveidot šo infrastruktūru. Tikai nedomājiet, ka ar to ir domātas tikai baznīcas un skolas. Nē, tā var būt arī fabrika, kurā varbūt darbojas trīs vai četri cilvēki, kas ir kaut ko sapratuši no tā, ko grib antropozofija.

Jūs ar to domājat ne tikai Antropozofisko biedrību?

Antropozofiskajai biedrībai ir jābūt nesējam. Un par šīs infrastruktūras nesēju tā kļūs tiekot attīstītai ezotēriskajai pusei, ņemot nopietni darbu Brīvās augstskolas Pirmajā klasē.

Jūs runājat par infrastruktūru. Vai tas nozīmē, ka Jūs sagaidāt, ka šoreiz svarīga būs kāda grupa, nevis atsevišķa persona, kā tas bija gadījumā ar pāvestu Leo II vai Silēzijas Hedvigu?

Leo un Hedviga arī nebija vieni, viņi bija caurstarojuši Zemi ar kristīgu gaismu, elementārbūtnes, tā sacīt, bija tikušas pārkristīgotas. Tā bija viena persona, kas to izpildīja,

bet, gan Romā, gan Silēzijā jau bija struktūra. Hedviga dibināja klosterus un ietekmēja intensīvu garīgo dzīvi.

Un tas atkal būs tā?

Esmu pārliecināts, ka tas atkal būs tā. Tas ir vienīgais ceļš. Es dažreiz sev jautāju, vai Rūdolfs Šteiners ar savu nākošo inkarnāciju gaida, lai varētu to izpildīt. Viņš reiz ir teicis, ka vairums no tālaika antropozofiem gadsimta beigās atkal tikšot inkarnēti, un viņš pats arī.

Par to klīst apkārt vairākas baismīgas teorijas.

Teoriju ir pietiekami, jā. Bet ko ir teicis viņš pats? Kad viņš Breslavā runājās ar jauniešiem, kāds teica: “Bet doktora kungs, mēs taču gribēsim būt klāt, kad Jūs atkal būsiet te.” - “Jā,” viņš atbildējis, “jā, bet vai jūs tad arī būsiet gatavi kopā ar mani kailām kājām doties cauri izpostītai Eiropai?”

Rūdolfs Šteiners, kad runāja par nākotni, vienmēr ir runājis par iespējamo attīstību. Tas ir atkarīgs no cilvēka brīvības - piesaukt vienu vai otru. Es atkārtāju: tas tagad ir mūsu uzdevums Eiropā, nodibināt kristīgu infrastruktūru: visur radīt mazus un lielākus iestādījumus, kur intensīvi notiek garīga vingrināšanās un darbs. Tad mēs būsime radījuši pamatu savai nākotnei lielajā gara cīņā, kurā mēs esam!*

* Tulkojis Edgars Grīnis, Ādažu Brīvā valdorfskola, 1998.